

Ik heb het nog nooit gedaan, dus ik denk dat ik het wel kan!

**Over de factoren, kansen en
belemmeringen voor de
doorstroom naar buitenschoolse
cultuureducatie in wijken met een
voorbeeldfunctie in Den Haag.**

**Scriptie, versie 2
28 mei 2019**

COLOFON

[Julia van Diepen](#)

15070344

JuliavanDiepen@hotmail.com

Haagse Hogeschool
Faculteit Sociaal Werk en Educatie
Opleiding Culturele en Maatschappelijke Vorming

[De Gemeente Den Haag](#)

Spui 70

2511 BT, Den Haag

14070

www.denhaag.nl

Stad & Bestuur

Domein Aantrekkelijke Stad/Cultuurbeleid

Ellen van Beek

Ellen.vanbeek@denhaag.nl

Den Haag

[Haagse Hogeschool](#)

Begeleider: Jaswina Bihari-Elahi

m.j.bihari-elahi@hhs.nl

Beoordelaar: Wim Burggraaff

w.burggraaff@hhs.nl

DE HAAGSE
HOGESCHOOL

Foto voorblad: *Abstract Art Background Paint Texture Colorful* (Doodlebug, 2019)

Voorwoord

Naar aanleiding van het afsluitende vierde jaar Culturele en Maatschappelijke Vorming aan de Haagse Hogeschool is deze scriptie 'Ik heb het nog nooit gedaan, dus ik denk dat ik het wel kan!' tot stand gekomen. Het onderzoek vond plaats vanaf november 2018 tot april 2019 bij drie buitenschoolse cultuureducatie pilots in opdracht van de gemeente Den Haag. De scriptie is bedoeld om inzicht te bieden in participatiedrempels binnen het culturele veld vanuit verschillende perspectieven.

De opdracht van deze scriptie is met dank aan Mieke Klaver gevonden, door haar contact met Ellen van Beek binnen de gemeente Den Haag. Tijdens het onderzoek stonden mijn praktijkbegeleider, Ellen van Beek, en mijn begeleider vanuit mijn opleiding, Jaswina Bihari- Elahi, altijd voor mij klaar. Jaswina heeft enorm geholpen in het opzetten van een goede scriptie door wekelijkse feedback en geduld. Ellen van Beek zou ik willen bedanken voor haar tijd en precisie tijdens het proces. Ik heb vaak met haar gesproken om vooruitgang te boeken tijdens mijn onderzoek en oplossingen te bedenken voor obstakels die ik tegenkwam.

Bij dezen wil ik mijn begeleiders bedanken voor de tips en feedback die ik heb ontvangen tijdens dit traject. Daarnaast wil ik alle respondenten bedanken die mee hebben gewerkt aan het onderzoek. Zonder de medewerking van deze lieve mensen had ik mijn scriptie niet kunnen schrijven.

Ook mijn familie en vrienden hebben mij geholpen door het proces, door motiverende gesprekken en mij te pushen. Tot slot wil ik mijn ouders en zusje in het bijzonder bedanken. Het geduld en de motiverende woorden en inzichten van mijn ouders die hebben geholpen om de deadline te halen. Mijn zusje heeft daarnaast geholpen met het doorzetten door haar manier van werken samen met mij toe te passen.

Bedankt voor de hulp!

Julia van Diepen

Limmen, 24 april 2019

Samenvatting

De probleemanalyse

Het enthousiasme dat het cultuuronderwijs bij sommige leerlingen teweegbrengt, zou idealiter een vervolg moeten krijgen in de vorm van buitenschoolse cultuureducatie. Twee belemmerende factoren voor buitenschoolse cultuureducatie zijn benoemd in de Nota cultuureducatie, namelijk de fysieke en financiële participatiedrempel. Andere participatiedrempels zoals de praktische, sociale, culturele en psychologische drempels zijn echter nog niet in beeld gebracht. In deze scriptie komen deze drempels wel aan bod. Het onderzoek is afgebakend doordat het een kwalitatieve monitoring betreft met de drie pilots die zijn geïnitieerd door de gemeente Den Haag om zowel de drempels als de kansen in kaart te brengen. De pilots vinden plaats in de wijken: Laakhaven, Transvaal en de Schilderswijk. Deze wijken zijn gekozen omdat het aanbod voor buitenschoolse cultuureducatie beperkt is, veel gezinnen een laag inkomen hebben en omdat veel mensen een Ooievaarspas hebben.

Doelstelling

De doelstelling van het onderzoek is inzicht te bieden in de factoren, belemmeringen en kansen voor deelname aan buitenschoolse cultuureducatie. De verschillende visies van scholen, aanbieders, verbinders, ouders en kinderen worden bij elkaar gebracht. Naar aanleiding van het onderzoek is er een advies gegeven aan de gemeente Den Haag voor het vervolg van de huidige pilots buitenschoolse cultuureducatie die uitgevoerd zullen worden in het schooljaar 2019/2020 en het vormen van beleid op het gebied van de doorstroom van binnenschoolse naar buitenschoolse cultuureducatie.

Vraagstelling

De gemeente Den Haag biedt drie pilots aan op het gebied van buitenschoolse cultuureducatie om praktische drempels weg te nemen en inzichtelijk te maken welke kansen er zijn om doorstroom van binnenschoolse naar buitenschoolse cultuureducatie te vergroten voor kinderen van het primair onderwijs. Naar aanleiding van de probleemanalyse is de volgende vraagstelling geformuleerd: *Welke factoren, belemmeringen en kansen zijn voor de gemeente Den Haag van belang om doorstroom tussen binnenschoolse cultuureducatie en buitenschoolse cultuureducatie voor kinderen van 4 t/m 12 jaar te kunnen bevorderen?*

Opzet van het onderzoek

Voor het onderzoek is er gebruik gemaakt van literatuurstudie en veldstudie. De eerste deelvraag over cultuurparticipatie van kinderen wordt onderzocht door een literatuurstudie op basis van literatuur uit databanken te combineren. Met deze deelvraag zijn de participatiedrempels onderzocht, vormen van -educatie en cultuurparticipatie beschreven en wordt de methodiek outreachend werken besproken. Voor de overige deelvragen zijn aanbieders, verbinders, scholen, vakdocenten en ouders geïnterviewd op basis van topics. Voor de tweede deelvraag ligt de focus op binnenschoolse cultuureducatie en de rol van de school in de doorstroom naar buitenschoolse cultuureducatie. De derde deelvraag focust op de aanbieders en de manier van werken in de wijk met ouderbetrokkenheid en het inzetten van het netwerk. De laatste deelvraag heeft betrekking tot belemmeringen die ervaren worden door alle groepen.

Resultaten

Binnen de Haagse scholen wordt cultuureducatie op verschillende manieren aangeboden. Opvallend is dat alle schoolbesturen op zichzelf werken en nauwelijks communiceren, waardoor het aanbod per school anders is. Doordat cultuureducatie deel is van het curriculum zijn praktische participatiedrempels niet van toepassing voor de ouders en kinderen. Maar docenten hebben wel te maken met een tekort aan tijd en communicatie met vakdocenten. In het onderwijs zijn ouders veelal gewend dat cultuureducatie een deel is van het onderwijs, maar er zijn enkele uitzonderingen. De doorstroom blijft in het onderwijs achter door gewenning aan gratis cultuuronderwijs. Ook weten

scholen niet naar welke aanbieders zij kunnen verwijzen. Het gebrek aan tijd en de druk in het onderwijs werken verbetering tegen.

De aanbieders die onderdeel waren van de pilots hebben de praktische drempels in beeld en bieden alternatieven om buitenschoolse cultuureducatie mogelijk te maken voor ieder kind. Na jaren ervaring in de desbetreffende wijken hebben de aanbieders een goed beeld van de participatiedrempels. De sociale en culturele drempel komen vooral naar voren. De sociale drempel komt voort uit overtuigingen van ouders die niet overeenkomen met het aanbod of de mate van waardering vanuit de omgeving. De culturele drempel heeft te maken met de opvoeding, waar ook de overtuigingen van ouders een rol in spelen in de keuzes die worden gemaakt. Het inzetten van verbinders om het netwerk binnen en buitenschools te verbinden wordt nu vanuit de aanbieders gedaan. Deze rol zouden zij liever overdragen aan CultuurSchakel. Ouderbetrokkenheid is van groot belang voor de deelname van kinderen. Hoe meer ouderbetrokkenheid, hoe actiever kinderen zijn in het culturele veld.

Ouders geven aan dat de praktische drempels vooral van belang zijn voor hun deelname. Zij willen graag creatieve vaardigheden meegeven aan hun kinderen, door ontwikkeling en het plezier van cultuureducatie. De sociale drempel gaat voor ouders over de waardering vanuit het netwerk en de mate van participatie van het netwerk om hun heen. Ouders die wel hun kind laten deelnemen, negeren deze druk vanuit het netwerk. Motivatie van kinderen zorgt ervoor dat ouders drempels verlagen en meegaan om kinderen te ondersteunen in de beoefening van buitenschoolse cultuureducatie.

Belangrijkste conclusies en aanbevelingen

Praktische drempels zijn goed in beeld waardoor de focus naar de sociale en culturele participatiedrempel verplaatst kan worden. De culturele participatiedrempel komt voor als kinderen geen cultuureducatie meekrijgen in de opvoeding. Scholen maken een verschil door cultuureducatie mee te geven. Vakdocenten in de school zorgen voor een hoger niveau en verlagen de druk op docenten. De sociale drempel die bestaat uit afkeuring van het netwerk of angst voor het onbekende moet overwonnen worden. Aanbieders zetten bekende gezichten of mensen met een andere culturele achtergrond in om vertrouwen te creëren en om meer kinderen uit de wijk deel te laten nemen. Vanuit het culturele netwerk is er ondersteuning nodig om op de hoogte te zijn van elkaar activiteiten in de praktijk. Daarnaast wordt de CultuurSchakel gezien als link die het verschil kan maken in de doorstroom door scholen en aanbieders te verbinden.

Hierop volgend zijn er een aantal aanbevelingen gedaan om in het culturele veld doorstroom te stimuleren:

1. **Opzetten van nieuwe pilots met nieuwe aandachtspunten.** Deze aandachtspunten zijn: duidelijke samenwerking met scholen, focus op de sociale en culturele participatiedrempel en andere wijken betrekken.
2. **De ondersteunende rol van CultuurSchakel.** Deze rol kan beter worden vervuld door: aanbieders wegwijs te maken in het culturele veld, netwerkborrels te organiseren om samenwerking te stimuleren en interne verbinding te maken met cultuurcoaches en cultuuradviseurs.
3. **Overstijgende subsidies.** Door opties voor combisubsidies te bekijken vanuit de gemeente kunnen initiatieven die bredere doelen hebben ook structurele gelden krijgen.
4. **Kennis verbinden van schoolbesturen.** Het samenwerken tussen schoolbesturen en het uitwisselen van kennis kan stimulerend zijn voor veranderingen in het onderwijs. Door samen problemen op te pakken kan er efficiënter en makkelijker worden gewerkt naar een oplossing.
5. **Vervolgonderzoek.** Vervolgonderzoek kan worden gedaan naar ouder betrokkenheid, inzetten van vakdocenten en het VSD programma binnen de school. Deze punten hebben nog onderzoek nodig om een duidelijker beeld te krijgen en specifiek advies te kunnen geven.

Inhoudsopgave

Lijst van tabellen en figuren	8
1. Inleiding	9
1.1 De opdracht	9
1.2 Probleemstelling.....	11
1.3 Doelstelling	11
1.4 Vraagstelling	12
1.5 Relevantie en bruikbaarheid.....	12
1.6 Leeswijzer	12
2. Methodologie.....	13
2.1 Databronnen en dataverzamelingstechnieken	13
2.2 Validiteit en betrouwbaarheid.....	16
2.3 Onderzoek reflectie.....	17
3 Cultuur voor kinderen	18
3.1 Kinderen en cultuurparticipatie	18
3.2 Participatiedrempels.....	20
3.3 De rol van cultuureducatie	21
3.4 Methodiek outreachend werken.....	23
3.5 Conclusie.....	23
4 De basis op school.....	25
4.1 Cultuur in het onderwijs	25
4.2 Overbrengen van waarde	26
4.3 Onderwijs met vakdocenten	27
4.4 Doorstroom buiten school.....	28
4.5 Conclusie.....	29
5 Kom bij mij!	30
5.1 Maatwerk voor de wijk.....	30
5.2 Inzetten van verbinders.....	32
5.3 Ouderbetrokkenheid	33
5.4 Ondersteuning van het netwerk.....	34
5.5 Conclusie.....	35
6 Ik doe (bijna) mee	36
6.1 Ouders	36
6.2 Vakdocenten.....	37
6.3 Scholen.....	38
6.4 Verbinders.....	39
6.5 Aanbieders	39
6.6 Conclusie.....	40

7	Conclusie en discussie	41
7.1	Conclusie.....	41
7.2	Discussie.....	42
8	Aanbevelingen	43
8.1	Opzetten van nieuwe pilots met nieuwe aandachtspunten	43
8.2	De ondersteunende rol van CultuurSchakel	43
8.3	Overstijgende subsidies	44
8.4	Kennis verbinden van schoolbesturen	44
8.5	Vervolgonderzoek	45
	Begrippenlijst	46
	Bibliografie	48
	Bijlagen	50
A.	Topiclijsten	51
B.	The Floor is Yours	53
C.	De kleine kunstacademie: WOW!	60
D.	Art-S-Cool.....	84
E.	Overige belangrijke ontmoetingen	103

Lijst van tabellen en figuren

Tabel 2.1: Dataverzamelingstechnieken per deelvraag.

Tabel 2.2: Overzicht open interviews basisscholen.

Tabel 2.3: Overzicht open interviews aanbieders en verbinders.

Tabel 2.4: Overzicht open interviews leraren van de pilots.

Tabel 3.1: Redenen voor het ontbreken van deelname aan verschillende vrijetijdsactiviteiten bij kinderen van 5-17 jaar, herfst 2010 (in gewogen percentages). a - Arm en niet-arm alleen gevraagd aan ouders wanneer het kind jonger is dan 12 jaar (Roest, 2011).

Tabel 4.1: Manieren van binnenschoolse cultuureducatie in Den Haag.

Figuur 1.1: Verbinding binnenschoolse en buitenschoolse cultuureducatie (Gemeente Den Haag, 2017).

Figuur 3.1: Beoefening van kunstzinnige en creatieve activiteiten: percentage per leeftijdsgroep in de bevolking van zes jaar en ouder (Neele, Zernitz, & IJdens, 2017).

Figuur 3.2: Motieven om aan amateurkunst te doen naar beïnvloeders, in % (Berentsen, et al., 2014).

Figuur 3.3: Samenhang tussen de verschillende vormen van educatie en participatie op het gebied van kunst en cultuur (LKCA, z.j.).

Figuur 3.4: Van cultuureducatie naar cultuurparticipatie, inclusief participatiedrempels, motivatie en begeleiders.

Figuur 5.1: Organogram in lagen voor pilots buitenschoolse cultuureducatie Den Haag, schooljaar 2018-2019.

Figuur 5.2: Piramide Talentontwikkeling (Art-S-Cool, z.j.)

1. Inleiding

Dit is de scriptie van Julia van Diepen, geschreven in het kader van de studie Culturele en Maatschappelijke Vorming aan de Haagse Hogeschool. In de scriptie is onderzoek gedaan naar drie buitenschoolse cultuureducatie pilots die in opdracht van de gemeente Den Haag zijn uitgevoerd. De gemeente Den Haag voert taken uit die in het belang zijn van de inwoners van de stad. De gemeente ontwikkelt beleid voor verschillende thema's in Den Haag. De opdracht voor deze scriptie is gegeven vanuit cultuurbeleid. Eén van de belangrijkste taken is het opstellen meerjarenbeleidsplan Kunst en Cultuur. Elke vier jaar worden de financiële middelen voor cultuur verdeeld. Het beleidskader is een basis voor de instellingen die aanvraag kunnen doen voor subsidies binnen dit beleidskader. Het beleidskader wordt opgesteld naar aanleiding van actuele ontwikkelingen in de sector en gesprekken in de stad. Naar aanleiding van de aanvragen binnen het beleidskader worden de financiële middelen verdeeld en opgenomen in het meerjarenbeleidsplan. Het *Meerjarenbeleidsplan Kunst en Cultuur 2017-2020* is het meest recente beleidsplan.

Naast het meerjarenbeleidsplan is er een recentere publicatie op het gebied van cultuureducatie: *Nota Cultuureducatie 2017*. In deze nota komen de volgende drie zorgen naar voren over de buitenschoolse cultuureducatie voor kinderen:

- Veel zelfstandige vakdocenten kunnen nauwelijks voldoende inkomsten werven en zij hebben geen sociale zekerheid om op terug te vallen.
- Het Haagse aanbod is gevarieerd, maar vooral geconcentreerd in het centrum.
- De aansluiting tussen de binnenschoolse en buitenschoolse cultuureducatie ontbreekt vaak.

Naar aanleiding van deze nota zijn er pilots opgezet voor het schooljaar 2018 – 2019, om te onderzoeken hoe de doorstroom van binnenschoolse naar buitenschoolse cultuureducatie bevorderd kan worden. De pilots zijn dit jaar voor het eerst gestart in drie verschillende wijken: de Schilderswijk, Transvaalkwartier en Laakhaven in Den Haag. De gemeente Den Haag verwacht meerdere resultaten te behalen met de pilots. Zo verwacht ze inzicht te krijgen in de fysieke en financiële participatiedrempel en de manier van samenwerking die plaats vindt tussen aanbieders en het onderwijs. Daarnaast wil De gemeente Den Haag 3.500 kinderen bereiken, waarvan 50% doorstroomt naar reguliere buitenschoolse cultuureducatie activiteiten. Ook wil de gemeente dat 50% van de ouders/verzorgers van de deelnemers betrokken zijn geweest tijdens de pilots.

De opdracht van de gemeente Den Haag is:

- het kwalitatief monitoren van de gestarte pilots,
- het in beeld brengen van de resultaten, namelijk:
 - antwoorden op vragen rondom de doorstroom tussen binnenschoolse en buitenschoolse cultuureducatie,
 - de samenwerking tussen scholen en aanbieders,
 - ouderbetrokkenheid,
 - mogelijke kansen en belemmeringen voor deelname aan buitenschoolse cultuureducatie.

1.1 De opdracht

Cultuureducatie heeft een grote rol in de ontwikkeling van kinderen in onze samenleving. Positieve eigenschappen worden gestimuleerd, zoals oplossend vermogen, emotionele intelligentie en maatschappelijke betrokkenheid (Asante & de Jong, 2015). Door te leren over cultuur kunnen kinderen leren over hun eigen en andere culturen en een eigen identiteit ontwikkelen. Helaas hebben niet alle kinderen in Den Haag toegang tot het cultuureducatie buiten school, doordat participatiedrempels deelname in de vrije tijd kunnen belemmeren (Asante & de Jong, 2015). Buitenschoolse cultuureducatie wordt gezien als aanvulling op het cultuuronderwijs vanuit school.

Participatiedrempels worden in enkele categorieën benoemd:

- praktische drempels, zoals geld, tijd, informatiebeschikbaarheid en fysieke afstand
- sociale drempels, waaronder gepast gezelschap, sociale acceptatie in het netwerk
- culturele drempels, waarbij de eerste socialisatie (opvoeding) en tweede socialisatie (opleiding) centraal staan
- psychologische drempels, waarbij schuld en schaamte een rol spelen (Geldof & Driessens, 2009).

De gemeente zorgt voor de instandhouding van cultuur- en educatiemogelijkheden. Zij doen dat door financiële middelen te voorzien waardoor kinderen jaarlijks met kunst en cultuur in aanraking komen binnen school. Ook subsidieert de gemeente Den Haag de onafhankelijke netwerkorganisatie CultuurSchakel, die een ondersteunende en adviserende functie heeft voor de buitenschoolse cultuureducatie. De culturele omgeving wordt gevormd door:

- de aanbieders van cultuureducatie in de vrije tijd, zij bieden de mogelijkheden in het veld aan
- de ouders bieden het informeel leren
- de scholen leggen de basis voor cultuureducatie.

Om te zorgen voor een goed cultureel veld wil de gemeente doorstromen van binnenschoolse naar buitenschoolse cultuureducatie stimuleren door de aansluiting te verbeteren (Gemeente Den Haag, 2017). Volgens het LKCA (2016) is er zelden of geen relatie tussen binnenschoolse en buitenschoolse cultuureducatie.

Om meer inzicht te krijgen in de doorstroom en de mogelijkheden voor kinderen heeft de gemeente Den Haag een drietal pilots opgezet om te onderzoeken hoe de drempels voor deelname aan buitenschoolse cultuureducatie verlaagd kunnen worden (Gemeente Den Haag, 2017). De aanbieders zijn gekozen op basis van informatie van buurtmonitor, CultuurSchakel en de Ooievaarspas. Door de combinatie van deze cijfers is er duidelijk geworden wat het gemiddelde inkomen is per wijk, de hoeveelheid culturele aanbieders per wijk en het aantal kinderen met een Ooievaarspas in de wijk. Op basis van de laagste inkomsten, meeste kinderen van 0-12 jaar met een Ooievaarspas en lage dichtheid van aanbieders zijn de stadsdelen centrum (wijken Schilderswijk en Transvaal) en Laak gekozen voor de pilots. Deze pilots vinden dicht bij scholen plaats en de activiteiten worden vergoed door de gemeente zodat aanbieders deze gratis kunnen aanbieden (Gemeente Den Haag, z.j.). De drie pilots zijn:

De kleine kunstacademie: WOW!

Deze pilot is een samenwerking van Art-S-Cool, Muziekcentrum 1001 Nachten, Haags Theaterhuis en Theater De Vaillant. De school die betrokken is bij de kinderkunstweekendschool is 't Palet in de Schilderswijk. Een groep van 45 kinderen komt wekelijks samen met interdisciplinaire artiesten om het programma uit te voeren. Het doel is om met het gebruik van kunst kinderen en jongeren te stimuleren bij het ontdekken en optimaliseren van hun talenten. Tijdens het reflecteren op complexe vraagstukken ontmoeten zij de wereld. Deze pilot voldoet aan de voorwaarden en samenwerking tussen culturele instellingen wordt gestimuleerd vanuit de gemeente (Gemeente Den Haag, z.j.).

Art-S-Cool: Pilot inzet bibliotheekpas voor buitenschoolse cultuurparticipatie

Deze pilot is ontwikkeld op basis van onderzoek in de Schilderswijk in 2016, waarbij er onderzoek is gedaan naar het bereiken van kinderen in Transvaal en de Schilderswijk met het buitenschoolse kunstaanbod van Art-S-Cool. De pilot is ingezet om proefondervindelijk te onderzoeken in hoeverre de bibliotheekpas als cultuurpas drempelverlagend werkt. Voor 40 weken worden er wekelijkse kunstactiviteiten voor kinderen aangeboden in het lesatelier van Art-S-Cool, bibliotheek Schilderswijk en bibliotheek Transvaal.

Op vertoon van de bibliotheekpas zijn de activiteiten gratis voor kinderen. De pilot zal inzicht geven op het gebruik van de bibliotheekpas als cultuurpas (Gemeente Den Haag, z.j.).

Stichting Aight: The Floor is Yours

Stichting Aight werkt voor deze pilot samen met de Prins Willem Alexanderschool in Laakhaven, waarbij zij 2x 13 lessen aanbieden. Door het succes van de landelijke project The Floor is Yours, wordt deze nu op kleinere schaal uitgevoerd. Hoe meer er in de wijk les wordt gegeven op school, hoe meer de lessen aanslaan buiten school is er ondervonden. De lessen zijn bedoeld om kinderen kennis te laten maken met de breakdance en hiphop scene. De kinderen werken tijdens de lessen toe naar de City vs City battle, wat onderdeel is van een Master Event van de NBL (Nederlandse Breakdance League). Er wordt ook samengewerkt met het Jeugdfonds Sport & Cultuur en SCOOL, die lessen verzorgen voor brede buurtscholen (Gemeente Den Haag, z.j.).

Door een combinatie te maken van scholen en aanbieders wordt de aansluiting tussen de binnenschoolse en buitenschoolse vorm van cultuureducatie mogelijk bevorderd. Zo willen de aanbieders de mogelijkheid geven aan kinderen om makkelijk door te groeien en tot verbreding en verdieping te komen, weergegeven in figuur 1.1.

Figuur 1.1: Verbinding binnenschoolse en buitenschoolse cultuureducatie (De gemeente Den Haag, 2017).

1.2 Probleemstelling

Niet ieder kind in Den Haag heeft de mogelijkheid om deel te nemen aan buitenschoolse cultuureducatie. In aandachtswijken is het aanbod voor kinderen van 4 t/m 12 jaar het laagst waardoor kinderen mogelijk een kans missen om zich te ontwikkelen. Twee belemmerende factoren voor buitenschoolse cultuureducatie zijn benoemd in de Nota cultuureducatie, namelijk de fysieke en financiële participatiedrempel. Andere participatiedrempels zoals de praktische, sociale, culturele en psychologische drempels zijn echter nog niet in beeld gebracht. Het onderzoek is afgebakend door de pilots die zijn begonnen in verschillende wijken in Laakhaven, Transvaal en de Schilderswijk. Deze wijken zijn gekozen omdat het aanbod beperkt is, veel gezinnen een laag inkomen hebben en omdat er een hoog aantal mensen een Ooievaarspas heeft in de wijk.

1.3 Doelstelling

De doelstelling van het onderzoek is inzicht te bieden in de factoren, belemmeringen en kansen voor deelname aan buitenschoolse cultuureducatie. De verschillende visies van scholen, aanbieders, verbinders, ouders en kinderen worden bij elkaar gebracht. Naar aanleiding van het onderzoek zal er advies worden gegeven aan de gemeente Den Haag voor het vervolg van de huidige pilots buitenschoolse cultuureducatie die uitgevoerd zullen worden in het schooljaar 2019/2020 en het vormen van beleid op het gebied van de doorstroom van binnenschoolse naar buitenschoolse cultuureducatie.

1.4 Vraagstelling

De gemeente Den Haag biedt drie pilots aan op het gebied van buitenschoolse cultuureducatie om belemmeringen weg te nemen en doorstroom in cultuureducatie te vergroten voor kinderen van het primair onderwijs. Naar aanleiding van de probleemanalyse is de volgende vraagstelling geformuleerd:

Welke factoren, belemmeringen en kansen zijn voor de gemeente Den Haag van belang om doorstroom tussen binnenschoolse en buitenschoolse cultuureducatie voor kinderen van 4 t/m 12 jaar te kunnen bevorderen?

Om de vraagstelling te beantwoorden zijn de volgende deelvragen opgesteld:

1. Wat is er in de literatuur bekend over participatiedrempels van buitenschoolse cultuureducatie voor kinderen van 4 t/m 12 jaar?
2. Wat doen de scholen (van de pilots) nu om deelname aan buitenschoolse cultuureducatie onder de kinderen uit het primair onderwijs te bevorderen?
3. Wat doen aanbieders (van de pilots) en kenniscentra nu om kinderen van 4 t/m 12 jaar te werven voor buitenschoolse cultuureducatie?
4. Welke belemmeringen worden ervaren door ouders, docenten, verbinders en aanbieders om kinderen mee te laten doen aan buitenschoolse cultuureducatie?

1.5 Relevantie en bruikbaarheid

Het onderzoek naar buitenschoolse cultuureducatie met het gebruik van pilots is relevant voor het werkveld omdat het inzicht geeft in de praktijk. Het onderwerp is actueel voor de beroepspraktijk van Culturele en Maatschappelijke vorming doordat veel professionals na de studie in het culturele veld terecht komen. Daarnaast zijn verschillende betrokken partijen in beeld gebracht om een overzicht te bieden voor het culturele veld. De manier van onderzoek kan gebruikt worden voor gelijkwaardig kwalitatief onderzoek (Verhoeven, 2014). Ook voor de gemeente Den Haag en CultuurSchakel is het onderzoek bruikbaar voor toekomstige cultuureducatie programma's. De informatie die is opgedaan tijdens het onderzoek is bruikbaar voor basisscholen en aanbieders doordat het inzicht biedt in de kansen en belemmeringen die overkomen moeten worden voor toegankelijke buitenschoolse cultuureducatie. Voor het aanbod wordt het duidelijk welke stappen er gemaakt kunnen worden om drempels te verlagen door het de drempels te definiëren. De gemeente Den Haag kan de adviezen meenemen in de nieuwe pilots.

1.6 Leeswijzer

In hoofdstuk twee wordt ingegaan op de methodologie van het onderzoek, waarbij een reflectie over de uitvoering van het onderzoek de afsluiting is. Vervolgens wordt de eerste deelvraag beantwoord door informatie bij elkaar te brengen over cultuurparticipatie, participatiedrempels, cultuureducatie en methoden voor buitenschoolse cultuureducatie. Hoofdstuk vier biedt inzicht in de visie van basisscholen op cultuureducatie, door het beleid te analyseren en interviews af te leggen met de betrokken scholen. In hoofdstuk vijf ligt de focus op deelvraag twee, waarbij de aanbieders en verbinders worden geïnterviewd. Deze informatie wordt onderbouwd door het organisatiebeleid van de aanbieders van de pilots. Het zesde hoofdstuk geeft de visie van de kinderen en ouders gebaseerd op interviews en informatie te verbinden aan eerder benoemde participatiedrempels. Vervolgens wordt deze scriptie afgesloten met een conclusie en discussie in hoofdstuk zeven. De aanbevelingen met daarbij de kansen voor het culturele veld worden weergegeven in hoofdstuk acht.

2. Methodologie

In dit hoofdstuk wordt de methodologie van deze scriptie uitgelegd. De deelvragen worden beantwoord met desk- en fieldresearch. Daarna wordt de manier van benaderen van elke groep toegelicht. De verschillende groepen zijn; aanbieders, verbinders, scholen, ouders en deelnemers. Naast deze onderdelen wordt het kwalitatieve deel belicht met interviewtopics die voortkomen uit de opzet. Als laatste wordt de validiteit en betrouwbaarheid van het onderzoek benoemd, gevolgd door een evaluatie van het onderzoek.

2.1 Databronnen en dataverzamelingstechnieken

Monitoring bestaat uit een kwantitatief component en een kwalitatief component (Verhoeven, 2014). Het kwantitatieve component werd uitgevoerd door de aanbieders die bijhielden welke kinderen meedoen aan de activiteit en hoe vaak de kinderen terug komen. Het kwalitatieve component werd gedaan door het observeren van lessen tijdens de pilots om de voortgang in beeld te brengen. Ook werd het netwerk om de kinderen heen in beeld gebracht om te zien wat nog in de weg staat om mogelijkheid tot buitenschoolse cultuureducatie te bieden voor kinderen in Den Haag. Naast de financiële en fysieke drempel werden andere drempels ook meegenomen in het onderzoek. Door de context in beeld te brengen werd de complete situatie waarin de buitenschoolse cultuureducatie pilots zich bevinden geschetst. De informatie van dit onderzoek is bij elkaar gebracht door het gebruik van de volgende bronnen: half gestructureerde interviews, informele gesprekken en literatuuronderzoek. Dit betekent dat er een combinatie van literatuur- en veldstudie ontstaat, waardoor er nieuwe informatie vergaard wordt (Verhoeven, 2014). In tabel 2.1 wordt weergegeven hoe de antwoorden op de deelvragen tot stand komen.

	Literatuurstudie	Veldstudie
Deelvraag 1: Wat is er in de literatuur bekend over participatiedrempels van buitenschoolse cultuureducatie voor kinderen van 4 t/m 12 jaar?	Literatuur	
Deelvraag 2: Wat doen de scholen (van de pilots) nu om deelname aan buitenschoolse cultuureducatie onder de kinderen uit het primair onderwijs te bevorderen?	Organisatiedocumenten en beleidsdocumenten	Open interviews met scholen (van de pilots)
Deelvraag 3: Wat doen aanbieders (van de pilots) en kenniscentra nu om de kinderen te werven voor buitenschoolse cultuureducatie?	Organisatiedocumenten en beleidsdocumenten	Open interviews met aanbieders (van de pilots) en kenniscentrum (CultuurSchakel)
Deelvraag 4: Welke belemmeringen worden ervaren door ouders, docenten, verbinders en aanbieders om kinderen mee te laten doen aan buitenschoolse cultuureducatie?		Informele gesprekken en individuele half-gestructureerde interviews

Tabel 2.1: Dataverzamelingstechnieken per deelvraag.

Per deelvraag werd de keuze en verantwoording voor informatiebronnen en dataverzamelingstechnieken gegeven.

1. Wat is er in de literatuur bekend over participatiedrempels van buitenschoolse cultuureducatie voor kinderen van 4 t/m 12 jaar?

Om antwoord te geven op de eerste deelvraag is er gebruik gemaakt van literatuurstudie. Literatuur werd gezocht via verschillende databanken om betrouwbare informatie te verzamelen. Volgens Migchelbrink (2016) kunnen databanken door zoekcommando's specifiek aansluiten op het onderzoek. De databanken die gebruikt werden zijn van het Landelijk Kennisinstituut Cultuureducatie en Amateurkunst (LKCA), de gemeente Den Haag, CultuurSchakel, Bibliotheek Den Haag en de Haagse Hogeschool. Daarnaast werd er gebruik gemaakt van vakliteratuur vanuit de opleiding Culturele en Maatschappelijke Vorming. Zoektermen die gebruikt zijn: buitenschoolse cultuureducatie, doorstroom cultuureducatie, cultuur in vrije tijd en factoren cultuurparticipatie. Uit deze bronnen werd er een nieuw kader geschetst waarbinnen het onderzoek was uitgevoerd.

Verschillende theorieën werden gebruikt om het kader te onderbouwen. Er werden cijfers gebruikt van het LKCA om de participatie van kinderen weer te geven. De theorie die verder werd gebruikt gaat over participatiedrempels, hierbij werden twee verschillende onderzoeken gecombineerd van het Jeugdfonds Sport en Cultuur en een ouder onderzoek van Geldof & Driessens. Bij het uitleggen van de participatiedrempels werden *Kunnen meer kinderen meedoen?* en *Cultuuredeelnemers in de levensloop* aangehaald om de drempels toe te lichten en onderbouwen. Om binnenschoolse en buitenschoolse cultuureducatie te duiden werd er gebruik gemaakt van de volgende kenniscentra: LKCA, Onderwijsraad en Raad voor Cultuur, Sociaal en Cultureel Planbureau (SCP) en Fonds voor Cultuurparticipatie (FCP). De combinatie van de data resulteerde in een meetinstrument voor het empirische onderzoek.

2. Wat doen de scholen (van de pilots) nu om deelname aan buitenschoolse cultuureducatie onder de kinderen uit het primair onderwijs te bevorderen?

Deze deelvraag is beantwoord door de combinatie van literatuur- en veldstudie. Deze vraag ging over de scholen die betrokken zijn bij de pilots. Scholen bieden de basis in de cultuureducatie. Om deze vraag te beantwoorden werden medewerkers van scholen die zich bezig houden met het onderwerp geïnterviewd als veldstudie. De informatie uit het scholenbeleid dat zichtbaar is voor de ouders werd gebruikt als literatuurstudie: de schoolgidsen. Tijdens het onderzoek werden medewerkers van de scholen die in contact zijn geweest met de aanbieder of verbinder benaderd voor een interview. Hierbij werden verschillende schoolbesturen benaderd. De interne cultuur coördinatoren (ICC'ers) en gymleraar werden geïnterviewd over de volgende topics: binnenschoolse versus buitenschoolse cultuureducatie, participatiedrempels, tijdens lessen en de toekomst. De respondenten zijn opgenomen in het overzicht in tabel 2.2.

Art-S-Cool legde contact met veel verschillende scholen. De directeur van de aanbieder van deze pilot, L. van Eeden, werd benaderd om te bepalen welke scholen werden geïnterviewd. Voor elke locatie (eigen locatie, bibliotheek Transvaal en bibliotheek Schilderswijk) werd er minstens één school benaderd. Deze keuze was gemaakt om alle locaties te ervaren en informatie te kunnen vergelijken (Verhoeven, 2014).

De interviews die gebruikt zijn voor de beantwoording van de laatste drie deelvragen werden geanalyseerd doormiddel van kleurarcering. Voor een belemmering werd de kleur grijs gebruikt en voor een mogelijke kans werd er blauw gearceerd. In de bijlage B t/m D zijn de interviews te vinden met arcering. Door deze manier van kleurarcering toe te passen werd een overzicht gecreëerd van de belemmeringen en kansen. De kopjes binnen de hoofdstukken zijn ingedeeld naar aanleiding van terugkerende onderwerpen binnen de interviews.

Pilot	Basisschool	Respondent
Floor is yours	OBS Prins Willem Alexander	E. Verhagen (gymleraar)
Art-S-Cool – eigen locatie	Prinses Marijkeschool	I. van der Veen (interne cultuur coördinator)
	Basisschool de Buutplaats	
	Openbare basisschool het Startpunt	
	Paul Krugerschool	K. van Rijn & I. Verkleij (cultuur coördinator)
	Shri Vishnu	
Art-S-Cool – Bibliotheek Transvaal	Koningin Beatrixschool	
	Yunus Emre	V. Cameron (interne cultuur coördinator)
	IBS Al Qoeba	
Art-S-Cool – Bibliotheek Schilderswijk	Van Ostadeschool	
	Obs Jan Lighthart	
	Prinses Ireneschool	
	RK Basisschool de Triangel	
	P.H. Schreuderschool	
Wow!	Basisschool 't Palet	D. Coninck Westenberg (interne cultuur coördinator)

Tabel 2.2: Overzicht open interviews basisscholen.

3. Wat doen aanbieders (van de pilots) en kenniscentra nu om de kinderen te werven voor buitenschoolse cultuureducatie?

De derde deelvraag werd ook door een combinatie van literatuur- en veldstudie beantwoord. Zoals bij deelvraag 2 werd er gelet op het beleid van de aanbieders en de manier waarop zij kinderen werven voor de activiteiten die zij aanbieden. Om een beeld te krijgen van de wervingsmethode van de organisaties werden externe communicatiedocumenten gebruikt omdat de ouders van kinderen beschikking hebben tot deze informatie (Migchelbrink, 2016). Er werd gekeken naar de mogelijkheid om lessen te volgen, hoe ze participatiedrempels wegnemen en de mogelijkheid om mee te doen zonder over de financiële middelen te beschikken. Daarnaast werd er aanvullend op de informatie binnen de organisatie een interview gehouden met de aanbieder om verduidelijking te krijgen op de gevonden informatie en ervaring met andere participatiedrempels. Bij deze interviews werd er gebruik gemaakt van interviews met topics die als aanknooppunten dienen tijdens het interview (Verhoeven, 2014). Tijdens de interviews met aanbieders werden de volgende topics gebruikt: benaderen, werven, participatiedrempels, betrokken houden en toekomst.

Ook de verbinders en vakdocenten die de lessen geven werden benaderd voor de veldstudie omdat zij meer zicht hebben op de directe praktijk. Zij speelden een essentiële rol tussen de keuzemakers (ouders en kinderen) of scholen en aanbieders en konden daarom mee praten over beide ervaringen. Aanbieders, verbinders en docenten werden gevraagd om mee te doen aan het onderzoek en werden benaderd via mail, telefoon of na observaties. Het overzicht van de interviews is te vinden in tabel 2.3. CultuurSchakel werd gerepresenteerd door de betrokkenheid van I. Denessen in het programma van Art-S-Cool. Verbinders die zich tussen de school en organisatie bevonden werden ook geïnterviewd doormiddel van de volgende topics: binnenschoolse versus buitenschoolse cultuureducatie, betrokkenheid van scholen, participatiedrempels en de toekomst. Bij vakdocenten werd het topic betrokkenheid van scholen vervangen door betrokkenheid tijdens de lessen, verder zijn de topics hetzelfde als de verbinders.

Door de informatie die verkregen is bij deze deelvraag met de vorige deelvraag te combineren konden factoren, belemmeringen en kansen in beeld gebracht worden voor de scholen en aanbieders. Naar aanleiding hiervan kon de stap naar de doelgroep worden gemaakt om te onderzoeken wat zij ervaren in het huidige buitenschoolse cultuureducatie aanbod.

Pilot	Organisatie	Respondent
The Floor is yours	Stichting Aight	T. Steenvoorden (coördinator dans)
	Vakdocent Stichting Aight	S. Donovan (vakdocent)
Art-S-Cool	Art-S-Cool	L. van Eeden (directeur)
	Vakdocent eigen locatie	D. Barbosa (vakdocent)
	Verbinder Bibliotheek Schilderswijk	I. Dennesen (cultuurcoach po/vo Cultuurschakel)
	Verbinder Bibliotheek Transvaal	M. Behshti (medewerker Bibliotheek Transvaal)
	Vakdocent bibliotheken	A. Josten (vakdocent)
WOW! Kleine kunstacademie	Theater de Vaillant	H. van de Louw (directeur theater de Vaillant)
	Muziekcentrum 1001Nachten	A. Gür (directeur + docent)
	Art-S-Cool	L. van Eeden (directeur)
	Haags Theaterhuis	S. Hermes (directeur)
	Verbinder	D. Cameron
	Vakdocent Art-S-Cool	E. Rodenberg (vakdocent)
	Vakdocent Haags Theaterhuis	S. Bosman (vakdocent)

Tabel 2.3: Overzicht open interviews aanbieders, verbinders en docenten.

4. Welke belemmeringen worden ervaren door ouders, docenten, verbinders en aanbieders om kinderen mee te laten doen aan buitenschoolse cultuureducatie?

De laatste deelvraag werd alleen beantwoord door het gebruik van veldstudie. Hierbij werden de verschillende doelgroepen benaderd op verschillende manieren, omdat niet elke manier geschikt is voor elke doelgroep.

Ouders - De visie van de ouders op cultuur speelde een grote rol in de mogelijkheid van kinderen om mee te doen aan buitenschoolse cultuureducatie. Doordat de pilots verbonden waren aan een school konden de ouders worden benaderd via de scholen en via aanbieders op locatie. Het benaderen van ouders werd door de aanwezigheid van ouders tijdens de lessen van de pilots makkelijker omdat er op informele manier in gesprek werd gegaan. Bij elke pilot werd er contact gezocht met minimaal 5 ouders, waar minimaal 2 interviews uit voortkwamen. Door vijf ouders te benaderen werden verschillende meningen onder de aandacht gebracht in een informele setting. Naderhand werden ouders gevraagd om mee te werken aan een interview waarbij de topics werden gebruikt (Migchelbrink, 2016). Zo werden er in het onderzoek uiteenlopende perspectieven meegenomen met informele gesprekken en interviews met de ouders. De interviews hadden de volgende topics: personalia, school, thuis, participatiedrempels en de toekomst.

Kinderen - Om een idee te krijgen van de belevingen van de kinderen werden er per pilot minimaal 2 lessen bezocht naast de laatste evaluatie les. Het bezoeken van activiteiten is een bijzondere vorm van het verzamelen van gegevens omdat het een inzicht biedt van de situatie ter plekke (Migchelbrink, 2016). Door deze manier van onderzoek te gebruiken kreeg de onderzoeker een idee van de vooruitgang van de kinderen en hun perspectief in een evaluatie in de laatste les. Het observeren is ongestructureerd wat betekende dat waargenomen werd wat er gebeurd tijdens de observatie. Ook werd er gedaan aan intersubjectiviteit waarbij de aanbieder werd gevraagd of de observatie valide is (Migchelbrink, 2016). De voortgang van de kinderen werd op deze manier in beeld gebracht.

2.2 Validiteit en betrouwbaarheid

Volgens Migchelbrink (2016) betekent validiteit of er gemeten wordt wat er gemeten dient te worden. De validiteit van het onderzoek werd door de onderzoeker, begeleider en de opdracht gevende organisatie in de gaten gehouden. Daarnaast werd de validiteit bewaakt door het gebruik van bekende bronnen en specifieke zoektermen die voortkwamen in de begrippenlijst. De veldstudie werd gestructureerd door het gebruik van topics die vooraf vastgesteld waren voor de verschillende doelgroepen. Hierdoor werden de partijen benaderd met dezelfde topics en kon de validiteit en betrouwbaarheid vergroot worden.

De topics die zijn opgesteld voor de veldstudie zijn gebaseerd op de literatuurstudie, informatie uit andere deelvragen en de begripsafbakening. De topiclijsten boden een houvast tijdens de interviews, door middel van doorvragen werd de betrouwbaarheid per interview hoger. Daarnaast werd betrouwbaarheid genoemd als het vertrouwen in de werkwijze voor het onderzoek (Migchelbrink, 2016). Tijdens de literatuurstudie werd er gebruik gemaakt van betrouwbare bronnen van kenniscentra zoals het LKCA, CultuurSchakel en de gemeente Den Haag. Ook werd er veel veldstudie gedaan waar de betrouwbaarheid werd behouden door individueel te interviewen. De interviews werden opgenomen en teruggeluisterd door de onderzoeker om verbetering en reflectie te stimuleren.

2.3 Onderzoek reflectie

Voor het onderzoek kwam naar voren dat de planning van de pilots niet overeenkwam met de scriptieplanning vanuit school. De eerste pilot werd in november afgesloten van Stichting Aight. Doordat de pilot van Stichting Aight in het VSD programma werd gegeven waren er geen ouders betrokken en zijn die niet geïnterviewd. S. Donovan verzorgde de lessen, maar kon later niet bereikt worden voor een interview door de geboorte van zijn kindje. De aanbieder, T. Steenvoorden en de gymleraar van de Prins Willem Alexanderschool zijn wel uitgebreid geïnterviewd.

Naar aanleiding van de informatie en de eerste interviews bleek dat het netwerk groter en complexer is dan gedacht. Om overzicht te krijgen op het netwerk is er gebruik gemaakt van een organogram die houvast biedt voor het praktijkonderzoek. De verbinders en vakdocenten zijn, door het overzicht van het organogram, ook benaderd om het onderzoek zo compleet mogelijk op te zetten. De communicatie ging verder goed en de interviews brachten een positief en optimistisch gevoel met zich mee.

Later bleek het gebrek aan tijd toch een obstakel voor de vele interviews, waardoor zes scholen benaderd zijn voor een interview. Uiteindelijk zijn er 5 interviews gehouden met ICC'ers en een gymleraar uit verschillende schoolbesturen. Het LKCA werd alleen betrokken in de vorm van rapporten in het onderzoek omdat dit kenniscentrum op landelijk niveau werkt. Wel wordt het LKCA benaderd om de resultaten van het rapport te presenteren zodat het LKCA mogelijk voort kan borduren op de sociale en culturele participatiedrempel op landelijk niveau. Toen het einde van de scriptie naderde waren de cijfers van de monitoring nog niet bekend, hierdoor zijn deze niet meegenomen in de scriptie.

3 Cultuur voor kinderen

In dit hoofdstuk wordt antwoord gegeven op de eerste deelvraag; wat is er in de literatuur bekend over participatiedrempels van buitenschoolse cultuureducatie voor kinderen van 4 t/m 12 jaar? Om deze vraag te beantwoorden is gebruik gemaakt van studies naar cultuurparticipatie zoals, *Mind the gap, zicht op actieve cultuureducatie, zicht op de waarde van kunst- en cultuureducatie, cultuur in laagjes, het culturele leven en meedoen in de kunst*. Daarna worden de participatiedrempels uitgewerkt vanuit verschillende bronnen. Vervolgens wordt de connectie tussen cultuureducatie en cultuurparticipatie benoemd. Ook worden methodieken voor outreachend werken toegelicht en benoemd. Hierna volgt een conclusie.

3.1 Kinderen en cultuurparticipatie

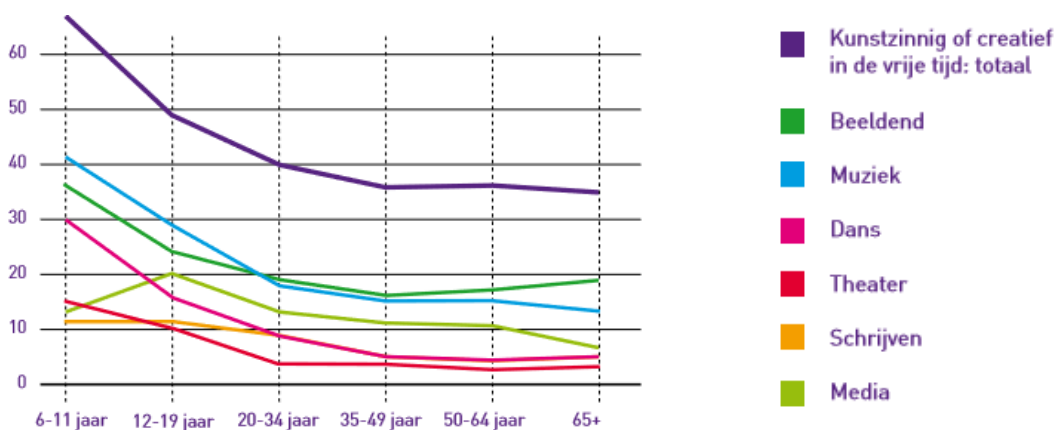
Met cultuurparticipatie wordt bedoeld: deelname aan kunsten, erfgoed en media. Bij cultuurparticipatie gaat het om alle vormen van actieve cultuur beoefening buiten werk en school (van Dijk, et al., 2017). Onder actieve cultuurparticipatie vallen:

- community arts;
- kunstbeoefening in de vrije tijd;
- buitenschoolse cultuureducatie;
- amateurkunst;
- vrijwilligerswerk in het culturele veld.

Naast actieve cultuurparticipatie, het beoefenen van cultuur, is er ook een receptieve vorm van cultuurparticipatie, zoals het bezoeken van theater voorstellingen, musea en concerten.

Uit onderzoek van het Landelijke Kennisinstituut Cultuureducatie en Amateurkunst (LKCA) (2017) blijkt dat 40% van de Nederlanders boven de 6 jaar iets kunstzinnigs of creatiefs in de vrije tijd doet. Dat zijn ruim 6,4 miljoen mensen. Beeldende kunst en muziek worden het meest beoefend in de vrije tijd en daarna volgen media, dans, schrijven en theater. De Raad van Cultuur (2018) vindt het van belang om iedere burger de mogelijkheid te bieden om van culturele voorzieningen gebruik te maken, vooral kinderen.

Zo is het aantal beoefenaars van kunstzinnige en creatieve activiteiten bij kinderen en jongeren hoger dan onder de volwassenen (Neele, Zernitz, & IJdens, 2017). De leeftijdsgroep van 6 tot 11-jarigen bevat het hoogste percentage beoefenaars, zoals te zien in figuur 3.1. Kinderen zijn vooral actief in beeldend kunst, muziek en dans in hun vrije tijd. Echter gaat het aantal beoefenaars na deze leeftijd omlaag en blijft dat zo tot de 50-jarige leeftijd.

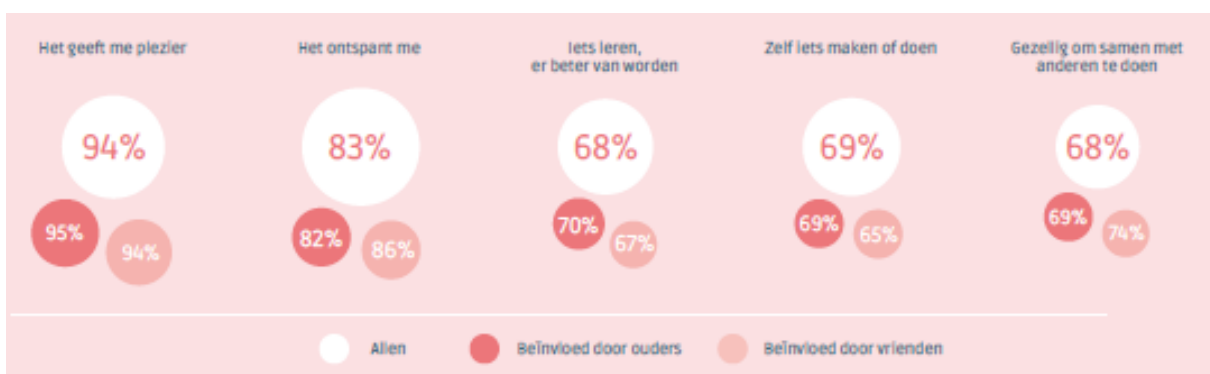

Figuur 3.1: Beoefening van kunstzinnige en creatieve activiteiten: percentage per leeftijdsgroep in de bevolking van zes jaar en ouder (Neele, Zernitz, & IJdens, 2017).

Hoe jonger kinderen beginnen, hoe duidelijker de relatie met latere cultuurparticipatie als volwassene (Raad voor Cultuur, 2014). Door jong te beginnen met cultuurparticipatie ontwikkelen kinderen hun culturele levensloop waarin zij hun eigen opvattingen over kunst, erfgoed en cultuur kunnen vormen. Ook zorgt cultuurparticipatie voor het ontwikkelen van het zelfvertrouwen, sociale vaardigheden en nieuwe interesses bij kinderen, die zij vanuit hun meegegeven referentiekader niet mee zouden krijgen. Het sociaal kapitaal groeit doordat kinderen leren waarderen en relativeren. Dit zijn waardevolle vaardigheden voor de toekomst om een sociaal vangnet te creëren. Daarnaast gaat het cultureel kapitaal vooruit doordat kinderen leren om verschillende perspectieven te kunnen begrijpen waarbij zij hun kennis, inzicht en vaardigheden kunnen gebruiken. Het rapport *Mind the gap* van het Jeugdfonds Sport en Cultuur (2015) geeft aan dat kinderen zich door kunstzinnige en creatieve activiteiten beter ontwikkelen in schoolprestaties, maatschappelijke betrokkenheid, concentratie, werkgeheugen, leervermogen, emotionele intelligentie, motoriek, verwerking van negatieve ervaringen en psychische stabiliteit (Asante & de Jong, 2015). Tot ongeveer 10-jarige leeftijd wordt er een brede basis gelegd voor de toekomstige culturele loopbaan. Kinderen maken kennis met het artistiek-creatieve proces en basisvaardigheden in verschillende kunstdisciplines. Na deze fase, op 10- tot 14-jarige leeftijd, wordt verdieping en verbreding gestimuleerd binnen de kunst. In deze fase kunnen kinderen ervaren en onderzoeken wat er mogelijk is binnen de kunstdisciplines op het gebied van onderwijs en beroep (van den Eijnden, et al., 2016).

Bijna 90% van beoefenaars die met amateurkunst zijn begonnen voor hun tiende levensjaar noemt de ouders als de belangrijkste motivatiefactor (Berentsen, et al., 2014). Kinderen tussen de 4 t/m 12 jaar volgen hun ouders en zijn afhankelijk van de ouders in het maken van keuzes. De grote invloed van de ouders wordt vooral gezien in museumbezoek omdat zij kinderen vaak meenemen tijdens het bezoek. Ook voor de sport, kunstbeoefening en lidmaatschap van vrijetijdsverenigingen is de invloed van ouders groot. Het wordt opgemerkt dat ouders meer tijd besteden aan hun kinderen afgelopen decennia, hierdoor mogen kinderen steeds vaker zelf kiezen wat ze in hun vrije tijd doen (Berentsen, et al., 2014). Door de extra tijd die ouders besteden aan hun kinderen lijken ouders en kinderen steeds meer op elkaar op het gebied van vrijetijdsbesteding.

In figuur 3.2 is te zien dat de invloed vanuit ouders en peers (vrienden) dicht bij elkaar zit voor het beoefenen van amateurkunst in de vrije tijd (van den Broek, Bronneman-Helmers, & Veldheer, 2010). Professionals in de leeromgeving, zoals leerkrachten, hebben maar weinig invloed in vergelijking met ouders en de sociale omgeving van kinderen op latere leeftijd (van den Broek, Bronneman-Helmers, & Veldheer, 2010).

Figuur 3.2: motieven om aan amateurkunst te doen naar beïnvloeders, in % (Berentsen, et al., 2014).

Echter valt het in de onderzoeken op dat ouders weinig in connectie worden gebracht als het gaat om culturele deelname van hun kinderen. Ouders zijn een bepalende factor in het introduceren, motiveren en faciliteren van de kinderen hun behoeften. Het aanspreken en betrekken van ouders is daarom belangrijk om mee te nemen in onderzoeken, omdat de ouders uiteindelijk de doorslaggevende factor zijn voor de cultuurparticipatie van het kind.

3.2 Participatiedrempels

De mogelijkheid tot het gebruik van culturele voorzieningen is niet voor iedereen vanzelfsprekend door onder andere participatiedrempels. Er zijn verschillende participatiedrempels bekend in de literatuur waaronder: praktische-, sociale-, culturele- en psychologische drempels. In tabel 3.1 worden de redenen weergegeven waarom kinderen niet meedoen aan bepaalde activiteiten volgens de ouders. Deze redenen komen terug in de besproken participatiedrempels.

	arm ^a overig- bijstand	niet-arm ^a arm	totaal
kind zit niet op scouting of Jong Nederland of een vereniging voor muziek, cultuur of andere activiteiten:	(n=542)	(n=601)	(n=622) (n=1765)
kind vindt zo iets niet leuk	43	46	49 48
kind zit al op iets anders	21	35	42 40
kind kan dan niet genoeg tijd aan school of huiswerk besteden	19	19	23 23
vriendjes/vriendinnetjes zitten er ook niet op	18	21	24 23
kind is nog te jong	16	16	19 19
deze activiteiten zijn er niet in de buurt	21	17	16 17
vanwege financiële redenen	38	22	13 16
de tijdstippen zijn niet handig	14	17	14 15
het kost de ouders erg veel tijd	11	16	15 15
ouder vindt het niet goed voor het kind	4	4	5 5
kind neemt niet deel aan buitenschoolse activiteiten:	(n=372)	(n=498)	(n=608) (n=1478)
kind vindt zo iets niet leuk	30	31	29 29
kind zit al op iets anders	15	27	25 25
vriendjes/vriendinnetjes doen er ook niet aan mee	20	14	17 17
kind kan dan niet genoeg tijd aan school of huiswerk besteden	12	14	17 17
de tijdstippen zijn niet handig	11	18	9 10
het kost de ouders erg veel tijd	6	12	5 6
vanwege financiële redenen	10	7	2 3
ouder vindt het niet goed voor het kind	3	5	2 2

Tabel 3.1: Redenen voor het ontbreken van deelname aan verschillende vrijetijdsactiviteiten bij kinderen van 5-17 jaar, herfst 2010 (in gewogen percentages).

a – Arm en niet-arm alleen gevraagd aan ouders wanneer het kind jonger is dan 12 jaar (Roest, 2011).

Praktische drempels

De praktische drempels zijn duidelijk in beeld in het cultureel veld omdat ze tastbaar zijn en makkelijk te onderzoeken. De drempels die volgens Geldof & Driessens (2009) en Jeugdfonds Sport en Cultuur (Asante & de Jong, 2015) voorkomen zijn:

- Kostprijs;
- Ontoegankelijkheid van informatie;
- Moeilijke bereikbaarheid (fysieke- en mentale afstand);
- Nood aan kinderopvang;
- Gepast gezelschap;
- Beschikbare tijd.

De eerste drie drempels zijn complexer dan ze in eerste instantie lijken. Zo gaat de kostprijs vaak niet over de directe kostprijs maar om prioriteiten. Het valt op dat er hoge toegangsprijzen betaald worden voor sportevenementen, maar niet voor cultuur (Geldof & Driessens, 2009). De ontoegankelijkheid van informatie gaat over leesbaarheid en begrijpelijkheid van de communicatie. In een multiculturele stad als Den Haag wordt verspreide informatie niet door iedereen begrepen, door een taalbarrière. Daarnaast kan moeilijke bereikbaarheid komen door het niet beschikken over middelen om de fysieke afstand te overbruggen. Ook is er een voorkeur voor de veiligheid van de eigen wijk tegenover het onbekende van de grote stad (Asante & de Jong, 2015).

Sociale drempel

De sociale drempel is echter dieperliggend dan de praktische drempels en is daardoor lastiger om te voorkomen. De factoren die volgens Geldof & Driessens (2009) een rol spelen binnen deze drempel zijn:

- Waardering van het sociale netwerk;
- Mate van cultuureducatie binnen het netwerk;
- Kleine codes voor culturele activiteiten.

Voor kinderen is de waardering van het sociale netwerk van belang omdat zij op deze leeftijd de mening van leeftijdsgenoten of peers belangrijk vinden (Luitjes & Zeeuw-Jans, 2011). Kinderen willen graag positief beoordeeld worden en proberen zich tegelijkertijd te onderscheiden. Zo ligt de reden om niet te participeren volgens de ouders vaak bij de peers, omdat vriendjes en vriendinnetjes niet meedoen (Roest, 2011). Afkeuring van peers kan er voor zorgen dat interesses van kinderen veranderen. Het gezin bepaalt hoe ervaren kinderen zijn met cultuur door ze kennis te laten maken met de kleine codes (Abbing, 2009). De kleine drempels, zoals het moment van applaudiseren bij een klassiek concert kunnen stress met zich meebrengen en schaamte als de persoon uit zijn of haar rol valt.

Culturele drempel

De culturele drempel is ook een dieperliggende drempel, waarbij de culturele competentie en de ontwikkeling van het referentiekader centraal staan (Geldof & Driessens, 2009). Deze worden ontwikkeld door:

- Vorming – primaire socialisatie
- Opleiding – secundaire socialisatie

Volgens De Jager (Nagel, 2004) bestaat de vorming uit de opvoeding van een persoon, leeftijd, woonplaats en de vriendenkring. Participatie van moeders beïnvloedt kinderen 1,5 of 2 keer zo veel als de participatie van vaders. Het sociale milieu of de herkomst van een kind is nog steeds een belangrijke factor voor latere cultuurparticipatie. De omgeving geeft cultureel kapitaal mee via de opvoeding en geeft de mogelijkheid om culturele competentie te ontwikkelen. Volgens het LKCA heeft 75% van de personen die actief zijn in kunstbeoefening ouders die ook actief participeerden op jonge leeftijd.

De secundaire socialisatie is het opleidingsniveau van de ouders, het kind en de culturele ervaringen vanuit school (Nagel, 2004). De hoger opgeleiden in onze maatschappij zijn vaak actieve cultuurparticipanten. Mensen in armoede of met een andere etnische afkomst krijgen minder kansen om hun capaciteiten te ontwikkelen en culturele informatie te verwerken dan de autochtone middenklasse (Geldof & Driessens, 2009). Het beklimmen van de cultuurladder is een uitdaging als een persoon weinig cultuureducatie heeft meegekregen in de primaire of secundaire socialisatie.

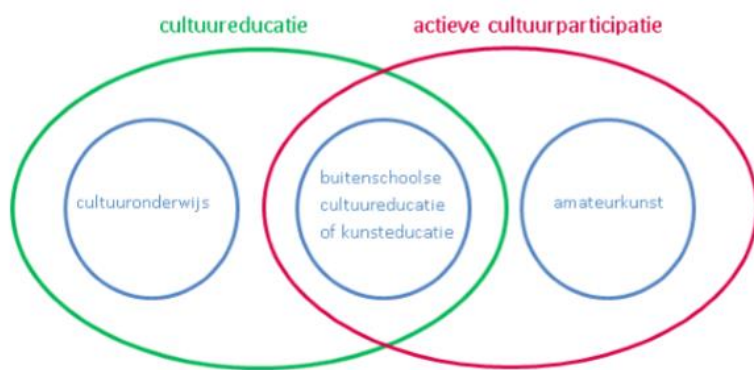
Psychologische drempel

Voor Geldof & Driessens (2009) valt het op dat er naast deze drempels, schaamte en schuld de onderliggende drempels zijn die steeds terug komen. Zo geldt voor etnisch culturele minderheden en mensen in armoede het gevoel dat het aanbod niet voor hun is of dat ze met andere dingen bezig zouden moeten zijn. Een verschil in kleding of uiterlijk ten opzichte van de rest van het publiek kan zorgen voor een gevoel van statusverlegenheid, statusonzekerheid en statusangst. Deelname aan cultuur wordt vaak gezien als luxe terwijl de Nederlandse samenleving cultuur als grondrecht ziet (Geldof & Driessens, 2009). De omgeving en daarbij de openheid van het publiek zijn belangrijk voor deze groepen om zich veilig te voelen en ruimte te kunnen maken voor genot.

Opvallend is dat cultuurvormen die worden beoefend binnen een religie niet meegenomen zijn in de cijfers van cultuurparticipatie. Terwijl meezingen in een koor, het bekijken van muurschilderingen in een moskee of dansen tijdens een religieus feest ook vormen van cultuurparticipatie zijn. Het valt het op dat de drempels vooral spelen bij ouders. Dit kan invloed hebben op de kinderen en hun cultureel kapitaal en referentiekader.

3.3 De rol van cultuureducatie

Cultuureducatie biedt een basis voor de culturele loopbaan van een kind (van den Eijnden, et al., 2016). Door cultuureducatie kunnen kinderen kennis maken met verschillende cultuuruitingen om daarna te bepalen waar zij interesse in hebben. Mogelijkheden voor het doorgroeien en ondersteunen van de interesses van kinderen helpen mee aan het bouwen van een sterke basis. De verschillende vormen van cultuureducatie zijn binnenschoolse- en buitenschoolse cultuureducatie, zoals te zien in figuur 3.3. Buitenschoolse cultuureducatie is de bindende factor tussen educatie en participatie.

Figuur 3.3: Samenhang tussen de verschillende vormen van educatie en participatie op het gebied van kunst en cultuur (LKCA, z.j.).

Binnenschoolse cultuureducatie

De Onderwijsraad en Raad voor Cultuur (2012, p. 15) onderscheiden vier verschillende vormen van cultuureducatie binnen scholen namelijk:

- scholen die niets of nauwelijks iets doen aan cultuureducatie
- scholen die met name gebruik maken van het aanbod uit de omgeving
- scholen die vanuit een visie samenwerken met partijen om het aanbod in school te halen
- scholen die deel zijn van de zogenaamde 'culturele leergemeenschap'

Het verschil in de mate van cultuureducatie binnen school hangt af van de directie, culturele omgeving en de gemeente waar de school zich bevindt. De directie van een school kan keuzes maken over vakken en het inzetten van groepsleerkrachten of vakdocenten voor het geven van cultuureducatie. Daarnaast kan er focus worden gelegd op kunstvakken zoals beeldende vorming, muziek en toneel, maar kan cultuur ook toegepast worden zijn binnen andere vakken (bijvoorbeeld tekenen bij biologie). De culturele omgeving zorgt voor de diversiteit binnen het aanbod en doorgroei mogelijkheden voor kinderen met talent. De gemeente faciliteert het culturele aanbod en zorgt voor aansluiting tussen de scholen en culturele instellingen (Onderwijsraad & Raad voor Cultuur, 2012).

Uit de publicatie van het Sociaal Cultureel Planbureau (SCP) (Gieles & van den Broek, 2018) blijkt dat scholen 'kinderen in aanraking brengen met kunst en cultuur' het belangrijkste doel vinden van cultuureducatie. De meeste scholen besteden aandacht aan cultuureducatie en proberen verbinding te zoeken met het bestaande curriculum. Landelijk is er op 85% van de scholen een interne cultuur coördinator (ICC'er) actief die de connecties met instellingen maakt en de cultuureducatie binnen de school reguleert (van den Eijnden, et al., 2016). Het aantal uren van een ICC'er hangt af van de ambitie van de school. Uit onderzoek blijkt dat er minimaal 40 uur beschikbaar moet zijn op jaarbasis om als ICC'er de minimale bijdrage te kunnen leveren. Er wordt veel samengewerkt met bibliotheken, centra voor de kunsten en individuele professionele kunstenaars, maar minder met professionele culturele instellingen (Gieles & van den Broek, 2018). Hieronder vallen musea, schouwburgen en gezelschappen, evenals amateurverenigingen of instellingen die gerund wordt door vrijwilligers.

Buitenschoolse cultuureducatie

De verschillende groepen die invloed hebben op de culturele levensloop van kinderen van 4 t/m 12 vervullen allemaal een andere rol. De ouders en peers stimuleren het informeel leren door ervaringen en contacten uit de sociale omgeving van het kind (LKCA, 2016). Informeel leren is het leren uit ervaringen en alledaagse situaties, zonder vooropgezet doel. Het informeel leren is verwerven van kennis, attitudes en vaardigheden (De Waal, 2008).

Daarnaast organiseren ouders het non-formeel leren voor hun kind door buitenschoolse cultuureducatie, via cursussen of trainingen. Non-formeel leren betekent buitenschools in georganiseerde verbanden leren (De Waal, 2008). Het vrije tijds aanbod dat wordt geboden door de culturele infrastructuur valt hieronder. In de huidige situatie zijn kinderen voor het non-formeel leren en deels het informeel leren afhankelijk van motivatie, interesse, financiële situatie, fysieke woonplaats, talent en vele andere factoren (LKCA, 2016).

In Den Haag is er een breed aanbod voor buitenschoolse cultuuractiviteiten te vinden voor kinderen in het primair onderwijs op de website van CultuurSchakel (CultuurSchakel, 2019). Op de website van de CultuurSchakel worden er 113 aanbieders voor 4 t/m 12 jarige kinderen. Hieronder vallen theater, muziek, cultureel erfgoed, dans, beeldende kunst, literatuur, mediacultuur en interdisciplinaire activiteiten. Met de Ooievaarspaskorting is het aanbod daarentegen al vele malen lager en kan er een keuze worden gemaakt uit 19 resultaten (CultuurSchakel, 2019). Het aanbod wordt vanuit gevestigde organisaties aangeboden maar ook door zelfstandigen.

3.4 Methodiek outreachend werken

Om kinderen te betrekken bij de pilots kan er gebruik worden gemaakt van outreachend werken. Outreachend werken is een methode waarbij de professional de doelgroep benadert. Deze manier van werken vraagt om bepaalde grondhouding en specifieke vaardigheden van de professional. Door het naar voren treden in de leefwereld van de doelgroep ontstaat er vertrouwen en contact in de wijk (Omlo, 2017). Met deze basis van vertrouwen kunnen bewoners hun zorgen en problemen delen met de professional. Het verbindende model van outreachend werken past het best bij buitenschoolse cultuureducatie. De focus van het verbindende model ligt op het bevorderen van sociale samenhang, activeren van informele steun- en hulpbronnen door in te zetten op aanwezige maar onvoldoende benutte krachtbronnen in de lokale gemeenschap (Omlo, 2017). Ook gaat het uiteindelijk om de participatie en emancipatie van bewoners. Het verbindende model verandert niet de systemen die mensen beperken en probeert aandacht op sociale ongelijkheid en sociale uitsluiting te vermijden (Omlo, 2017).

Het dossier *Wat werkt bij outreachend werken* van Movisie biedt een overzicht met de werkzame factoren van het outreachend werken. De factoren die van belang zijn voor het outreachend werken binnen cultuureducatie zijn ingedeeld als volgt (Omlo, 2017):

Houding

- Onbevooroordeelde en open houding
- Aansluiten bij de situatie van de doelgroep, buurtcontext en de gemeente

Relatie

- Gelijkwaardige relatie
- Werken aan vertrouwen
- Relaties onderhouden

Doelen

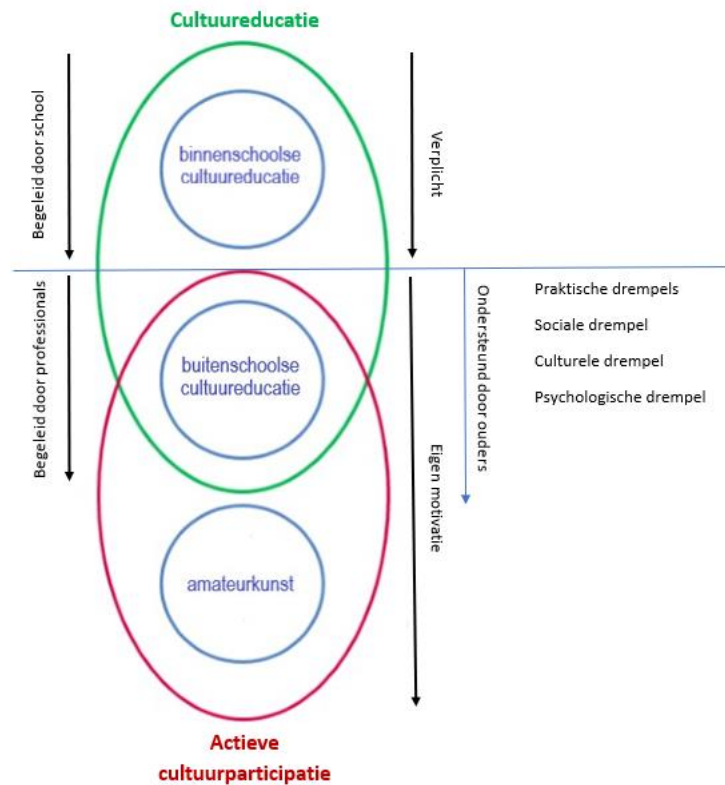
- Vergroten van zelfregie via zelfinzicht en zingeving
- Activeren en versterken van het sociale netwerk
- Bevorderen van cultuursensitiviteit
- Strategieën om bewoners betrokken te houden

3.5 Conclusie

In dit hoofdstuk is er antwoord gegeven op de eerste deelvraag; wat is er in de literatuur bekend over participatiedrempels van buitenschoolse cultuureducatie voor kinderen van 4 t/m 12 jaar? De drempels voor cultuurparticipatie zijn praktisch, sociaal, cultureel of psychologisch. In figuur 3.4 worden de participatiedrempels weergegeven. De praktische drempels staan bovenaan, omdat ze makkelijker zijn om te onderzoeken en over te praten. De andere drempels zijn vaak lastiger om te bereiken en zijn daarom weergegeven als dieperliggende drempels. Deze drempels gelden vooral voor de ouders. Echter zijn ouders een enorme motivatiefactor voor de cultuurparticipatie van hun kinderen door de meegegeven culturele competentie, vanuit de primaire socialisatie. Ouders richten voor kinderen de vrije tijd in en maken keuzes voor buitenschoolse cultuureducatie. Een secundaire socialisatie, waarbij de omgeving en school een rol spelen, biedt een basis door cultuureducatie. Tussen het beoefenen van amateurkunst en het aanbod vanuit school bevindt zich de buitenschoolse cultuureducatie. De buitenschoolse cultuureducatie is de verbinder tussen deze twee vormen die de overgang van cultuureducatie naar -participatie biedt.

De buitenschoolse cultuureducatie biedt extra motivatie om aan cultuurparticipatie te doen in de toekomst. Een professional kan inspelen op participatiedrempels die mensen weerhouden van buitenschoolse cultuureducatie door outreachend werken in te zetten. Door een vertrouwensband op te bouwen met de ouders kunnen aanbieders de drempels verkleinen. Het betrekken van de ouders is van belang voor de motivatie van kinderen. Het creëren van kansen in plaats van drempels kan in samenspraak met ouders, scholen en aanbieders gebeuren.

Figuur 3.4: Van cultuureducatie naar cultuurparticipatie, inclusief participatiedrempels, motivatie en begeleiders.

4 De basis op school

In dit hoofdstuk wordt de rol van scholen weergegeven door middel van scholengidsen en interviews. De vraag die beantwoord wordt is: wat doen de scholen (van de pilots) nu om deelname aan buitenschoolse cultuureducatie onder de kinderen uit het primair onderwijs te bevorderen? Om te beginnen worden de verschillende manieren van aanbieden benoemd: Brede buurtschool, Leerkansenprofiel (LKP), Verlengde Schooldag (VSD) en incidenteel. Vervolgens worden de belangrijkste punten uit de interviews gebruikt om het overbrengen van waarde, het gebruik van vakdocenten en de doorstroom uit te werken. Tot slot volgt een conclusie.

4.1 Cultuur in het onderwijs

Er worden verschillende manieren ingezet om cultuur dicht bij de kinderen te brengen. In tabel 4.1 is te zien op welke manieren cultuureducatie binnen scholen nu wordt aangeboden.

Manieren cultuureducatie	Verplicht	Niet verplicht	Duur
Brede buurtschool	x		Altijd, manier verschilt per school
LeerKansProfiel (LKP)	x		6 uur extra per week, invulling verschilt per school
Verlengde Schooldag (VSD)		x	1 of 2 uur voor 10 weken, aanbod verandert elk blok
Incidenteel cultuuronderwijs	x		Kort, af en toe een uurtje invullen

Tabel 4.1: Manieren van binnenschoolse cultuureducatie in Den Haag.

Brede buurtscholen bieden kinderen extra kansen door samen te werken met verschillende organisaties. Deze organisaties verschillen per buurt en per school, waardoor geen brede buurtschool hetzelfde is (Gemeente Den Haag, 2017). Het Leerkansenprofiel (LKP) is een aanbod waarbij alle leerlingen extra les krijgen. Er wordt meer aandacht besteed aan taal en rekenen, waarbij een andere manier van leren wordt gebruikt. Bijvoorbeeld door taalontwikkeling te stimuleren met rappen. Verlengde Schooldag (VSD) biedt een optioneel programma na schooltijd waarbij sport op de voorgrond staat. Het programma vindt plaats in de school en is een manier om talentontwikkeling te ondersteunen (Xtra, z.j.). Op de Prinses Marijkeschool boden ze eerder ook een verlengde schooldag aan. I. van der Veen (persoonlijke communicatie, 25 maart 2019) is Intern Cultuur Coördinator (ICC'er) op de Prinses Marijkeschool en gaf aan dat ze maar 15 leerlingen op de basisschool konden bedienen met VSD, wel waren dit de gemotiveerde leerlingen. Haar voorkeur gaat uit naar het LKP programma dat zij nu hebben, omdat de hele school wordt bediend en er dus een breder aanbod is voor alle kinderen. Op de Willem Alexanderschool vertelt E. Verhagen (persoonlijke communicatie, 11 maart 2019) dat hij meer kinderen bedient door het VSD programma in tweeën te splitsen. Hierdoor kunnen twee groepen van 15 kinderen voor 5 weken meedoen aan een sport in plaats van 1 groep voor 10 weken. Enkele scholen in Den Haag zetten deze manier van werken nog niet in om verschillende redenen. Zo geeft de ICC'er van de Yunus Emre aan dat de ouders te veel verdienen om subsidie voor een LKP programma te krijgen op haar school (V. Cardona, persoonlijke communicatie, 1 april 2019). Deze school biedt wel incidenteel een project of mogelijkheid voor kinderen om bezig te zijn met cultuur. Als ICC'er zou V. Cardona (persoonlijke communicatie, 1 april 2019) het graag anders zien op de Yunus Emre zodat 'ieder kind verschillende culturen mee krijgt'.

“Het verschil tussen de scholen is enorm. 't Palet werkt samen met het muziekorkest en kinderen hadden enorme instrumenten. Het was een verschil van dag en nacht terwijl het dezelfde doelgroep is”
 – V. Cardona, Yunus Emre school
 (persoonlijke communicatie, 1 april 2019).

Opvallend is dat alle scholen cultuureducatie anders insteken en dat er weinig tot geen communicatie is tussen scholen met verschillende schoolbesturen. Alle scholen vinden zelf het wiel uit, terwijl ze een wijk delen. Volgens K. van Rijn & I. Verkleij (persoonlijke communicatie, 27 maart 2019) van de Paul Krugerschool is 'het historisch zo gegroeid en daardoor niet meer even praktisch'. De Paul Krugerschool bevindt zich in een scholencluster van vier verschillende scholen, zij bieden christelijk onderwijs en de school waar zij het gebouw mee delen geeft openbaar onderwijs. I. Verkleij geeft aan dat ze geen meerwaarde ziet in een samenwerking tussen scholen omdat het al lastig is om binnenscholen alles rond te krijgen. De ICC'er van 't Palet ziet meer mogelijkheden. Zij vindt het logisch om als scholen samen te werken om expertise en misschien zelfs personeel uit te wisselen (D. Coninck Westenberg, persoonlijke communicatie, 8 april 2019).

4.2 Overbrengen van waarde

Het overbrengen van de waarde van cultuureducatie is een onderwerp dat tijdens elk interview met scholen naar voren komt. In de schoolgidsen van de basisscholen wordt toegelicht wat scholen doen aan cultuureducatie. Echter komt geen schoolgids overeen qua bewoording en toelichting. Voor een ouder die op zoek is naar een school met cultuureducatie biedt een schoolgids een manier om te vergelijken. Op basis van schoolgidsen kunnen ouders kiezen voor een bepaalde school. Ouders die hun kinderen naar de Yunus Emre laten gaan verwachten dat er geen cultuureducatie gegeven wordt, omdat het een islamitische school is (V. Cardona, persoonlijke communicatie, 1 april). Vanuit de theorie is bekend dat er participatiedrempels aanwezig zijn, maar deze gelden niet voor binnenschoolse cultuureducatie doordat het aanbod onder schooltijd wordt aangeboden. Vergeleken met de praktijk is dat niet het geval. De Yunus Emre is een school die laat zien dat de sociale en culturele participatiedrempel een rol spelen binnen de school door de verwachtingen van ouders. Met ouders is daarom afgesproken dat de Yunus Emre bepaalde muziekinstrumenten niet gebruikt en geen levende 3D stukken maakt. Zo wordt respectvol omgegaan met de religieuze islamitische achtergronden op de school door middel van consensus. Leerkrachten hebben hun eigen twijfels over cultuureducatie en vinden het lastig om te bepalen wat zij wel mogen aanbieden. 'Ouders hebben niet altijd positief gereageerd en zijn op de directie afgestapt', zegt V. Cardona (persoonlijke communicatie, 1 april). Als ICC'er moet zij veel voorkauwen voor de ouders voordat zij zelf verantwoordelijkheid nemen voor de ontwikkeling van hun kinderen.

"Ik denk dat het de doelgroep is, het is de Schilderswijk en veel ouders zijn vooral geïnteresseerd in alles wat je kan toetsen met een citoscore. Dat vinden ze belangrijker dan creativiteit."

– I. van der Veen, Prinses Marijkeschool (persoonlijke communicatie, 25 maart 2019).

Voor andere scholen gaat het al iets makkelijker. Bij de Prins Willem Alexanderschool en 't Palet worden er open lessen georganiseerd zodat ouders kunnen kijken. Maar ook E. Verhagen (persoonlijke communicatie, 11 maart 2019) vindt het lastig, omdat hij ziet dat ouders vaak op hun telefoon kijken tijdens deze lessen. Het overbrengen van de waarde van cultuureducatie wordt nu gedaan via open lessen, persoonlijke gesprekken en voorlichtingen. Toch blijkt het niet genoeg omdat 'de beleving van kunst en cultuur het belangrijkste is', geeft D. Coninck Westenberg (persoonlijke communicatie, 8 april 2019) aan. Scholen geven aan dat sport een hogere status in heeft, omdat het belang van sport dichter bij de leefwereld staat en bekender is onder ouders. Kunst en cultuur is vooral voor de leuk en er zit voor ouders geen intrinsieke waarde aan, die moet nog zichtbaar gemaakt worden binnen de scholen (D. Coninck

Westenberg, persoonlijke communicatie, 8 april 2019). Ook K. van Rijn en I. Verkleij merken dat cultuureducatie te ver van de leefwereld staat, omdat er in de wijk een cultuur- en taalarm milieu is waar de kinderen in opgroeien. De wijk zit vol met nieuwkomers die nog in overlevingsstand zitten en daardoor blijft cultuureducatie op de achtergrond. Voor nieuwkomers zijn het bezit van een huis, werk en familie belangrijker dan de cultuureducatie van het kind. De waardering voor cultuureducatie begint niet voordat de basis gelegd is voor de nieuwkomers, waardoor de culturele drempel een rol speelt in de school. Kinderen krijgen cultuureducatie niet mee in de primaire socialisatie omdat de prioriteiten anders gesteld zijn.

K. van Rijn en I. Verkleij (persoonlijke communicatie, 27 maart 2019) geven daarom aan dat de maatschappij steeds meer de school binnenkomt, waardoor ze zich beter aanpassen op de wijk. Door op school cultuureducatie aan te bieden wordt er een verschil gemaakt in de secundaire socialisatie toevoegend op de primaire socialisatie vanuit huis. Om het bekende te doorbreken binnen een islamitische cultuur of een cultuur van nieuwkomers. D. Coninck Westenberg (persoonlijke communicatie, 8 april 2019) geeft toe dat ze als school meer kunnen doen met de eigen cultuur en achtergrond van de kinderen. Zo kan het gat tussen de leefwereld en cultuureducatie worden opgevuld. Kinderen worden gemotiveerd om hun fantasie te gebruiken en vinden het leuk om te doen, ook al zijn ze dat niet gewend vanuit hun omgeving. 'Het gaat om kleinere stapjes om maatschappelijk besef mee te geven en consideratie om met elkaar om te gaan op een normale manier', zegt V. Cardona (persoonlijke communicatie, 1 april 2019).

Voor het VSD programma met veel sport werkt het anders. Ouders en kinderen zijn er op de Prins Willem Alexanderschool aan gewend dat er het hele jaar door gratis sport wordt aangeboden (E. Verhagen, persoonlijke communicatie, 11 maart 2019). Het sport programma werkt volgens E. Verhagen, de gymleraar, als een opvang waar ouders geen tijd in hoeven te steken en niet voor betalen. Het commitment in het afmaken van sport programma's blijft achter en de stap naar de verenigingen wordt niet tot nauwelijks gemaakt. E. Verhagen (persoonlijke communicatie, 11 maart 2019) zegt dat er veel geld omgaat in VSD programma's, maar geeft aan dat hij het doel van het programma onduidelijk vindt.

4.3 Onderwijs met vakdocenten

In Den Haag wordt de methode Cultuuronderwijs op zijn Haags (COH) door leerkrachten gebruikt die zelf cultuuronderwijs geven (CultuurSchakel, z.j.). De leerlijnen van het COH zijn opgebouwd vanuit één visie gekoppeld aan vier thema's namelijk: identiteit, onze stad, utopie en verhalen. Binnen de methode kunnen leraren flexibel omgaan met de planning, tijdsomvang en intensiteit van de opdrachten naar niveau en tempo. De methode biedt aandacht voor taalontwikkeling en leergebied overstijgend werken (CultuurSchakel, z.j.). De Yunus Emre school gebruikt het COH omdat zij geen financiële middelen hebben voor cultuureducatie (V. Cardona, persoonlijke communicatie, 1 april 2019). Leerkrachten geven aan dat ze het zo veel mogelijk uit handen zouden willen geven, omdat er tijdsgebrek is en andere vakken belangrijker zijn in hun optiek. ICC'er V. Cardona (persoonlijke communicatie, 1 april 2019) geeft aan dat vakdocenten helpen om cultuureducatie te laten leven. De waarde van cultuureducatie wordt door vakdocenten overgedragen en komt via enthousiaste kinderen terecht bij de ouders. De ICC'er van de Yunus Emre heeft zich ingezet om ouders en kinderen als groep te benaderen om groepsdruk in te zetten als stimulatie voor buitenschoolse cultuureducatie. Tijdens de lessen hangt de ervaring van de leerlingen tegelijkertijd af van de vakleerkracht zelf. De Yunus Emre is een school die incidenteel met vakdocenten samenwerkt.

"Vakleerkrachten hebben wel niveau, als groepsleerkracht kan ik dat niet. Het is echt een meerwaarde door de manier van denken, aanbod en het stimuleren van een kind. Wij zitten meer in hokjes en zij zijn vrijdenkers"

– K. van Rijn & I. Verkleij, Paul Krugerschool (persoonlijke communicatie, 25 maart 2019).

De Prinses Marijkeschool, Prins Willem Alexanderschool en Paul Krugerschool werken veel samen met vakdocenten. Voor de sport merkt E. Verhagen (persoonlijke communicatie, 11 maart 2019) op dat veel zzp bedrijfjes inzetten op de VSD uren. Zij verdienen daar goed geld mee, zonder dat er een vereniging is waar de kinderen na de uren op school terecht kunnen. Als gymleraar wil hij vooral de verenigingen vooruit helpen, waardoor hij liever kiest voor aanbod van een vereniging. Vakdocent theater S. Bosman (persoonlijke communicatie, 9 maart 2019) geeft zelf geen lessen meer in het VSD programma omdat het vanuit ouders wordt gezien als opvang en kinderen aan het eind van de dag soms humeurig zijn. I. van der Veen (persoonlijke communicatie, 25 maart 2019) vertelt dat ze een team hebben van vakdocenten waar ze bekend mee zijn.

Op school vermindert het de druk voor de vaste leerkrachten en het niveau binnen de cultuureducatie is omhoog gegaan sinds ze vakdocenten inhuren. De Paul Krugerschool ervaart hetzelfde met hun LKP programma. Volgens I. van der Veen, K. van Rijn & I. Verkleij (persoonlijke communicatie, 25 & 27 maart 2019) is er nog ruimte voor verbetering.

“Kunst en cultuur kan veel meer ingezet worden als verbinden middel en als discussie middel”

– S. Bosman (persoonlijke communicatie, 9 maart 2019).

Het contact met de vakdocenten is lastig, doordat de school de vakdocenten niet in dienst kan nemen. De scholen willen graag continuïteit zien van het LKP programma en vakdocenten aan kunnen nemen die niet alleen voor de lessen, maar ook voor overleggen betaald kunnen worden. De vakdocenten geven nu alleen lessen en zijn niet aanwezig bij overleggen. Vakdocent beeldende kunst A. Josten (persoonlijke communicatie, 21 maart 2019) vindt het fijn om les te geven op scholen omdat ze kan voortborduren

op de vorige les, buiten school is dat lastiger door de verschillende niveaus van de kinderen. De volgende stap in het LKP programma is om vakoverstijgend te werk te gaan (I. Verkleij, persoonlijke communicatie, 27 maart 2019). Moeilijke onderwerpen of woorden uit de andere vakken kunnen terugkomen in de LKP lessen.

't Palet gaat ook aan de slag met het vakoverstijgend werken. Wel hebben zij een andere keuze gemaakt met de LKP gelden, door vakdocenten deel uit te laten maken van het kernteam op school (D. Coninck Westenberg, persoonlijke communicatie, 8 april 2019). Voor de school en de vakdocenten werkt deze samenwerking heel goed, geeft D. Coninck Westenberg trots aan. 'Zij hebben didactische tools om kinderen mee te nemen in een creatief proces. Hierdoor kunnen zij de motivatie vasthouden tijdens de lessen op niveau. Dat is het grote verschil tussen werken met vakdocenten en niet vakdocenten.' Als kanttekening merkt zij op dat vakdocenten wel contact moeten houden met het werkveld zodat het programma niet compleet wordt ingebed op school. Zo kunnen vakdocenten mee bewegen met de samenleving en zelf blijven leren binnen hun veld. Voor vakdocent E. Rodenberg (persoonlijke communicatie, 9 maart 2019) is dat ook van belang, door constant te reageren op de veranderingen in de samenleving blijven de lessen interessant voor de kinderen.

4.4 Doorstroom buiten school

Scholen geven aan dat zij weinig zicht hebben op de doorstroom en wat kinderen buiten school doen qua cultuureducatie. Vaak weten ICC'ers niet waar zij leerlingen naar kunnen verwijzen voor cultuureducatie buiten school. Een uitzondering is de Prinses Marijkeschool. I. van der Veen (persoonlijke communicatie, 25 maart 2019) is op de hoogte van Art-S-Cool en dat kinderen daar terecht kunnen met een talent voor beeldende vorming. Echter voor vakken als techniek of dans heeft zij geen directe verbinding met een aanbieder, waardoor doorverwijzen niet mogelijk is. Tussen de leerkrachten en vakdocenten op scholen is er weinig tijd om uit te wisselen of er talent aanwezig is in een groep. Via het rapport knoopt de Paul Krugerschool het gesprek aan over de interesses van het kind binnen de cultuureducatie (K. van Rijn & I. Verkleij, persoonlijke communicatie, 25 maart 2019). Zo bereiken zij de ouders en worden de ouders geïnformeerd over de doorgroeimogelijkheden. Weinig ouders ondernemen actie waardoor de eigen motivatie achterblijft. De theorie geeft aan dat de stap naar buitenschoolse cultuureducatie wordt gemaakt op basis van eigen motivatie en ondersteuning van de ouders. Als ouders geen actie ondernemen wordt de motivatie niet ondersteund en kan deze stap niet worden gemaakt.

“Ik probeer ze te motiveren door wat ik aanbied zo veel mogelijk uit de wijk te halen. Daar gaan ze sneller naartoe dan naar de andere kant van de stad. Laten we eerlijk zijn, de ouders brengen ze niet dus ze zullen toch 9 van de 10 keer zelf heen moeten gaan..”

– E. Verhagen, Prins Willem Alexanderschool (persoonlijke communicatie, 11 maart 2019).

Ook D. Coninck Westenberg (persoonlijke communicatie, 8 april 2019) ziet obstakels bij het doorverwijzen, waarbij de grootste de afstand is. Voor een mogelijkheid om door te groeien verwijzen ze op 't Palet naar middelbare scholen die met kunst en cultuur bezig zijn. In de sport gaat het er anders aan toe volgens E. Verhagen. Er zit namelijk weinig commitment in het programma omdat het gratis is (E. Verhagen, persoonlijke communicatie, 11 maart 2019). De overstap naar een vereniging wordt volgens hem niet gemaakt omdat het een nieuwe 'onveilige' plek is en omdat ouders geen moeite hoeven te doen voor gratis activiteiten via school. 'Als het VSD programma bedoeld is voor doorstroom naar verenigingen, schiet het programma zijn doel voorbij', zegt E. Verhagen.

4.5 Conclusie

Er zijn grote verschillen in het aanbod van cultuureducatie tussen Haagse scholen en er wordt nauwelijks samengewerkt buiten schoolbesturen. Het VSD programma biedt weinig doorstroom door het gemis aan commitment vanuit het gezin en de luxe van gratis aanbod op school. Binnen scholen met het LKP programma of incidenteel cultuuronderwijs zijn er ook grote verschillen. Waar de één vakdocenten heeft in het team is de ander bezig om cultuureducatie op de kaart te krijgen. Wel komen er in verschillende schoolbesturen gelijke punten naar voren die aandacht nodig hebben. De punten die worden benoemd zijn ouderbetrokkenheid, gebrek aan tijd, ongeïnformeerd zijn over doorstroommogelijkheden en communicatie met vakdocenten.

Voor de ICC'ers op scholen is het belangrijk om te weten hoe ze de toegevoegde waarde van kunst en cultuur kunnen overbrengen. Maar in tegenstelling tot de theorie komen er ook participatiedrempels voor in het aanbod via het onderwijs. De praktische participatiedrempels vallen weg doordat cultuureducatie deel is van het curriculum binnen het onderwijs. Echter blijkt uit de praktijk dat de erkenning van kunst en cultuur vanuit het netwerk om de kinderen heen de cultuureducatie op scholen kan beïnvloeden, zoals bij de Yunus Emre. Door opstand vanuit de ouders en twijfels van de leraren blijft de positie van cultuureducatie in de school achter. Daarnaast komt ook de culturele participatiedrempel in beeld bij de Paul Krugerschool. In de wijk met nieuwkomers ligt de focus op de basisbehoeften voor de ouders, waardoor cultuureducatie binnen school een verschil maakt in de opvoeding. Later als basisbehoeften voorzien zijn kan de focus van de ouders verbreden met een vaste basis om op te bouwen.

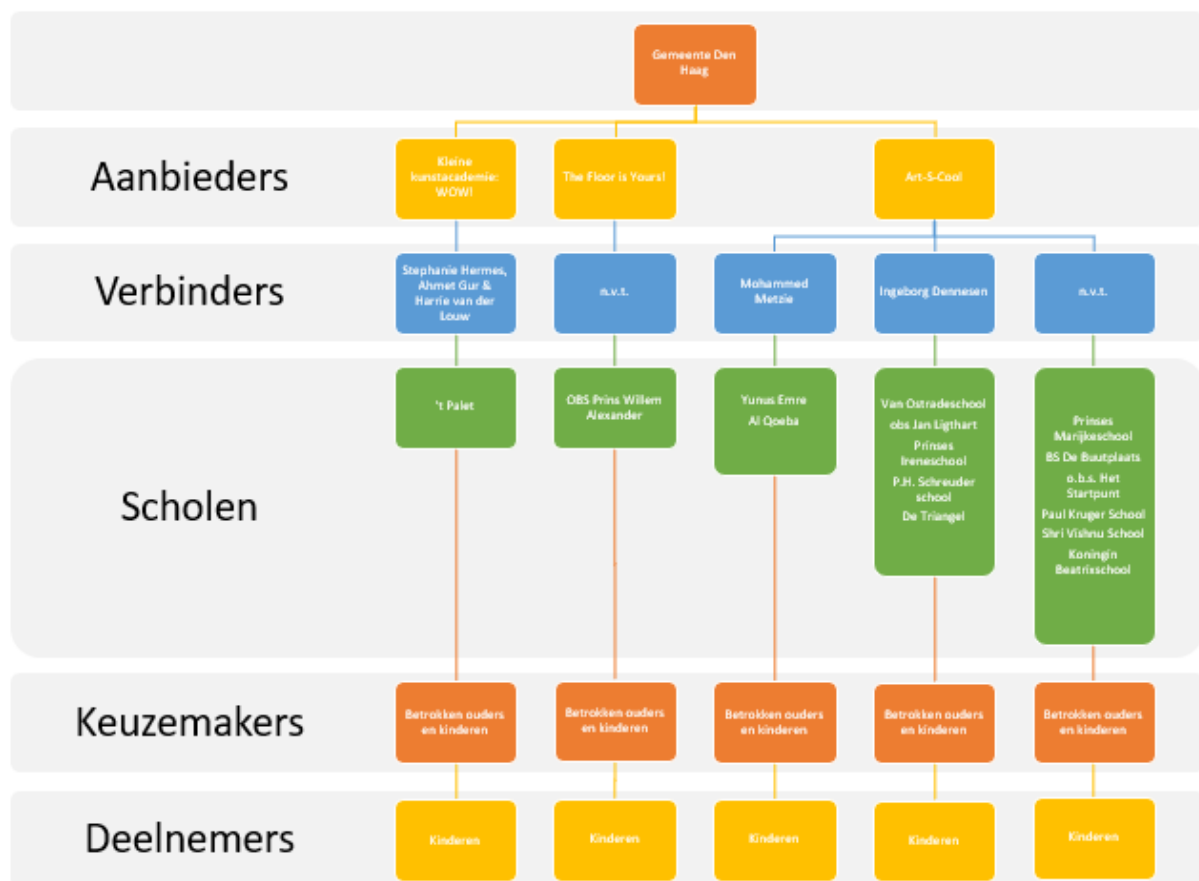
Ook is het voor scholen onbekend naar welke aanbieders zij kinderen kunnen doorverwijzen buiten school, waardoor de doorstroom achterblijft. Door een tekort aan tijd voor communicatie tussen vaste leerkracht en vakdocent kan de school weinig doen om te verbeteren. Echter blijkt het inzetten van vakdocenten een enorm voordeel. De druk op vaste leerkrachten wordt minder en het niveau van de cultuureducatie gaat omhoog. Door ruimte te creëren met het gebruik van vakdocenten kan talent worden opgevangen en doorverwezen. Vaste leerkrachten kunnen dan de focus leggen op het overbrengen van waarde en vakoverstijgend werken in te zetten op school. Het uitwisselen van kennis tussen schoolbesturen kan bijvoorbeeld het vakoverstijgend werken eerder in gang zetten of ondersteuning bieden voor keuzes binnen de cultuureducatie. Schoolbesturen kunnen cultuureducatie verbeteren door samen te werken en de problemen samen op te vangen zodat deze sneller opgelost kunnen worden.

5 Kom bij mij!

In dit hoofdstuk staan de aanbieders centraal, waarbij de verbinders ook aan bod komen. De vraag die beantwoord wordt is: wat doen aanbieders (van de pilots) en kenniscentra nu om kinderen van 4 t/m 12 jaar te werven voor buitenschoolse cultuureducatie? Om een duidelijk overzicht te bieden zijn eerst alle betrokken partijen in een organogram weergegeven. Vervolgens worden de opvallende onderwerpen binnen de interviews naar voren gebracht. Waarbij de manier van werven, het inzetten van verbinders, ouderbetrokkenheid en contact behouden de belangrijkste zijn. Naar aanleiding van deze informatie wordt er een conclusie getrokken.

5.1 Maatwerk voor de wijk

Aanbieders bevinden zich in een complex netwerk van facilitators, waaronder De gemeente Den Haag en CultuurSchakel, andere aanbieders, verbinders en scholen. In figuur 5.1 wordt op basis van de pilots het systeem weergegeven. De gemeente Den Haag is in deze situatie de facilitator door subsidie te verlenen voor de pilots. De aanbieders hebben ervaring in de wijken die zij bedienen, vaak geven zij binnenschools en buitenschools les. De verbinders hebben een intermediaire rol, waarbij ze scholen verbinden aan aanbieders en andersom. De keuzemakers zijn de uiteindelijke doelgroep die de aanbieder wil bereiken, hieronder vallen ouders en kinderen. De deelnemers

Figuur 5.1: Organogram in lagen voor pilots buitenschoolse cultuureducatie Den Haag, schooljaar 2018-2019.

Door jaren ervaring in de verschillende wijken hebben de aanbieders hun manier van werken aangepast aan de behoeften uit de wijk. Zo geeft T. Steenvoorden (persoonlijke communicatie, 10 april 2019) aan dat zij kinderen aantrekken doordat zij een niche zijn in de stad. Zij zijn als Stichting Aight het enige hiphop centrum van Den Haag aan, in Laakhavenkwartier.

Door hun naamsbekendheid binnen en buiten Den Haag hebben zij zelf gemotiveerde leerlingen die bij het hiphop centrum terecht komen. Daarnaast profileert Stichting Aight zich als hiphop cultuur, maar kunnen breakdance lessen naast hiphop cultuur ook gekwalificeerd worden als sport. Binnen scholen worden breakdance lessen als VSD en LKP ingezet als sport, maar daarnaast biedt Stichting Aight een DJ cursus aan waarbij cultuur centraal staat (T. Steenvoorden, persoonlijke communicatie, 10 april 2019). Door breed in te zetten zijn kinderen bezig met het verbeteren van hun motoriek in de sport en wordt de identiteit ontwikkeld door de creatieve vaardigheden. Op de school biedt Stichting Aight mogelijkheden om de hiphop cultuur te ervaren en buiten school kan de Ooievaarspas gebruikt worden voor gratis lessen.

In de Schilderswijk gebruiken de aanbieders ook de Ooievaarspas voor buitenschoolse cultuureducatie. L. van Eeden (persoonlijke communicatie, 6 maart 2019) vertelt dat er in de wijk veel gedaan wordt aan cultuureducatie. Vaak past dat niet in de westerse manier van cultuureducatie omdat het thuis wordt gedaan of in kleine groepen binnen de gemeenschappen. L. van Eeden laat met deze uitspraak zien dat de invloed van de sociale omgeving anders is dan in de Nederlandse cultuur bekend is. Ook T. Steenvoorden (persoonlijke communicatie, 10 april 2019) geeft aan dat het in de Nederlandse cultuur als normaal wordt gezien dat ouders kinderen meenemen naar verschillende plekken. In andere culturen is het anders en moet het aanspreken van deze doelgroepen op een andere manier plaatsvinden. De sociale participatiedrempel komt hier nogmaals naar voren.

Door in te zetten op vertrouwen proberen aanbieders een verschil te maken. Art-S-Cool heeft contact met meerdere scholen om daar hun activiteiten te promoten. Door de juiste ouders aan te spreken kan Art-S-Cool een groep vormen zoals op de woensdagmiddag in het lesatelier. Vanuit de wijk heeft de juiste ouder gehoord van de activiteit, waardoor zij het mond tot mond heeft verspreid. Door deze kracht van de Schilderswijk in te zetten worden ouders vanuit hun eigen netwerk betrokken, waardoor het vertrouwen in de groep aanwezig is. Volgens E. Rodenberg (persoonlijke communicatie, 9 maart 2019) zorgt de sfeer die Art-S-Cool voorziet voor een veilige plek om met elkaar te kletsen én zijn moeder en kind creatief bezig met elkaar.

Om zo laagdrempelig mogelijk kunstlessen aan te bieden heeft Art-S-Cool geïnvesteerd in veilige plekken, zoals een bibliotheek, school of buurthuis. Bij Muziekcentrum 1001 Nachten wordt er rekening gehouden met bekende plekken voor de doelgroep, daarnaast is de afstand belangrijk in verband met vervoer en de kosten daarvan, ondervindt A. Gür (persoonlijke communicatie, 23 maart 2019). Ook kiest hij docenten voor de Muziekcentrum op basis van het doelgebied, de doelgroep en de aansluiting tussen docent en de wijk. A. Gür maakt een verschil door zijn achtergrond, waardoor vertrouwen ontstaat vanuit zijn gemeenschap. Voor de ouders kan hij toelichten dat er geen addertje onder het gras zit voor gratis vioollessen met de Ooievaarspas. Hij is zich bewust van zijn rol en zet deze rol in om de doelgroep te betrekken die op een andere manier moeilijk bereikt wordt. Door ambassadeurschap en een bekend gezicht voor de kinderen te zijn als docent, hebben zij grote verantwoordelijkheid in het Muziekcentrum. Art-S-Cool, Muziekcentrum 1001 Nachten en Theater de Vaillant hebben samen met het Haags Theaterhuis de Kleine Kunstacademie: WOW! opgericht. S. Hermes (Bijlage C9), de initiatiefnemer van deze pilot geeft aan dat 'alle aanbieders doen waarin zij in de kern het beste zijn'. Gevestigd op een veilige plek in de wijk, Theater de Vaillant, bieden zij een combinatie van de disciplines: muziek, beeldende vorming en theater. Door veel persoonlijk contact met de aanbieders worden kinderen uitgenodigd om mee te doen. S. Hermes (Bijlage C9), voegt daaraan toe dat 'hoe kleiner de buurt of hoe meer je roots hebt in andere landen dan Nederland, hoe meer verbindingen geweven moeten worden anders lukt het niet'.

“Door goed te kijken naar ons doelgroep en hoe wij het ze zo makkelijk mogelijk kunnen maken kunnen wij de drempels waar zij tegenaan lopen wegnemen. Zo zijn wij als muziekschool ontwikkeld”

– A. Gür, Muziekschool 1001 Nachten (persoonlijke communicatie, 23 maart 2019).

Opvallend is dat het hele gezin aanwezig is tijdens de activiteiten bij de WOW!, waardoor de aanbieders de doelgroep verbreden zodat de jongere kinderen ook mee kunnen doen. Deze flexibiliteit zijn de aanbieders gewend, omdat het hele gezin meekomt in de Schilderswijk.

5.2 Inzetten van verbinders

Sommige aanbieders zetten weinig tot geen verbinders in voor het werven voor activiteiten. T. Steenvoorden (persoonlijke communicatie, 10 april 2019) benadert veel scholen zelf om binnen het VSD of LKP programma breakdance aan te bieden. Daarnaast zet T. Steenvoorden de jeugdsport coördinator in als er contact is met de scholen die Stichting Aight wil benaderen. Voor Muziekcentrum 1001 Nachten gaat het verspreiden vooral mond tot mond in de wijk, via concertjes met leerlingen en instrumenten markten (A. Gür, persoonlijke communicatie, 23 maart 2019). Om het netwerk wat opgebouwd is binnen en buiten school te verbinden is er wel een verbinder nodig volgens A. Gür, Muziekcentrum 1001 Nachten heeft daar op het moment geen financiële middelen voor om verbinding mogelijk te maken.

“Ik ben een van hun! Bij een vrouwenorganisatie bijvoorbeeld dan ben ik een van hun en ik weet hoe het allemaal werkt, ze reageren anders op mij. Daar moeten we ons van bewust zijn. Als ze vanuit daar handelen kunnen heel veel drempels omlaag”

– D. Cameron, Kleine Kunstacademie: WOW! (persoonlijke communicatie, 23 maart 2019).

De activiteiten die worden gegeven in de bibliotheken heeft Art-S-Cool gebruik gemaakt van verbinders met een goed netwerk met scholen waarmee Art-S-Cool de pilots is gestart. Voor bibliotheek Schilderswijk is I. Dennesen van CultuurSchakel ingezet als verbinder en bij bibliotheek Transvaal medewerker M. Bhetshi. I. Dennesen (persoonlijke communicatie, 21 maart 2019) geeft aan dat het een belangrijke rol is die nodig is in het culturele veld in Den Haag. CultuurSchakel staat in direct contact met ICC'ers en is daarom een voordehand liggende verbinder in het netwerk. De ligging en buurtfunctie van de bibliotheken zijn een bekende plaats voor de bewoners van de wijk. L. van Eeden (persoonlijke communicatie, 6 maart 2019) spreekt over een win-win situatie door te werken met bibliotheek Transvaal. Via M. Bhetshi zijn er twee islamitische scholen benaderd die incidenteel bezig zijn met cultuureducatie. M. Bhetshi (persoonlijke communicatie, 15 maart 2019) vond het van belang om ook een activiteit aan

te bieden voor deze scholen op vrijdagmiddag omdat zij vrij zijn op vrijdagmiddag in plaats van op woensdagmiddag. Hij zegt dat ‘organisaties meer rekening moeten houden met het dagelijks leven van de doelgroep die zij aan willen spreken’. Bibliotheek Transvaal doet dat bijvoorbeeld door minder te organiseren tijdens de ramadan omdat er dan minder publiek in de bibliotheek komt (M. Bhetshi, persoonlijke communicatie, 15 maart 2019). Ze houden rekening met de islamitische cultuur maar werken binnen hun eigen kader. Door de gemeenschap te prikkelen en in gesprek te gaan met de ouders wordt het referentiekader van de gemeenschap langzaam opgerekt. Wel geeft M. Bhetshi aan dat het belangrijk is om niet te forceren.

Voor het programma van de Kleine Kunstacademie: WOW! is er contact gelegd vanuit Theater de Vaillant met basisschool 't Palet. Daarnaast hebben alle aanbieders hun eigen netwerk aangesproken en is er contact gelegd met het welzijnsnetwerk via D. Cameron (S. Hermes, Bijlage C9). Tijdens het programma heeft D. Cameron, ofwel Tante Dee Dee, een vertrouwde rol voor ouders en kinderen. Zij wordt daardoor gezien als verbinder binnen de WOW! academie. Door de sfeer binnen het programma valt het op dat ouders Tante Dee Dee vertrouwen en hun kinderen veilig kunnen achterlaten. Volgens D. Cameron (persoonlijke communicatie, 23 maart 2019) werkt het drempelverlagend dat zij één van hun is, omdat ze een andere etnische achtergrond heeft waardoor identificatie ontstaat tussen de deelnemer en docent. Deze identificatie vindt ook plaats bij A. Gür, waardoor de sociale drempel vervaagt voor de doelgroep.

De diversiteit in achtergronden die de Kleine Kunstacademie aantrekt is ook te zien in de mensen die aanwezig zijn tijdens het programma. D. Cameron (persoonlijke communicatie, 23 maart 2019) geeft aan dat het op bijvoorbeeld beleidsniveau ook zo in zijn werk gaat. De noodzaak voor diversiteit in het culturele veld moet gezien worden om verandering in gang te zetten voor de doelgroepen in de wijk.

5.3 Ouderbetrokkenheid

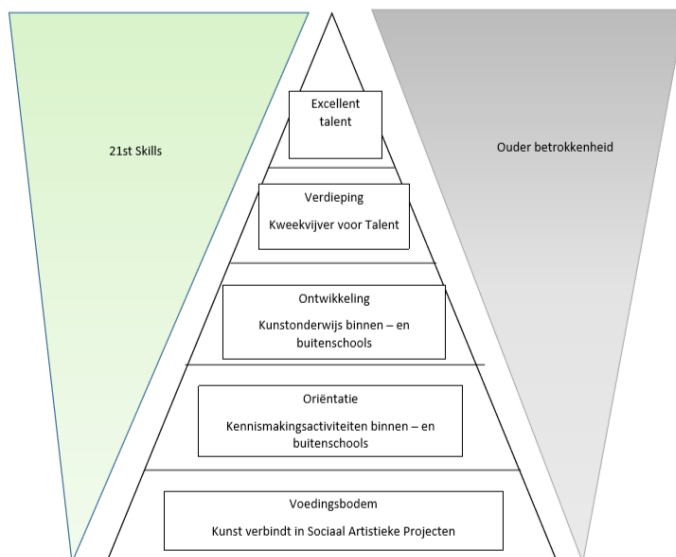
Ouderbetrokkenheid is van belang voor de participatie van kinderen in de leeftijdsgroep van 4 t/m 12 jaar oud. Vanuit eigen ervaring geeft A. Gür (persoonlijke communicatie, 23 maart 2019) aan dat zijn ouders hem ondersteunden met zijn viool lessen. Zij brachten en haalde hem voor een uur, zelfs als het regende, en motiveerden hem verder te gaan met viool. Als hij wilde stoppen vroegen zij hem eerst om zijn boek uit te spelen. Volgens hem realiseren ouders zich vaak niet wat voor invloed zij hebben op de deelname van kinderen. Door outreachend te werken kan Muziekcentrum 1001 Nachten mensen benaderen op vertrouwde omgevingen. A. Gür ziet het hele plaatje door het gezin mee te nemen in de begeleiding met thuisbezoeken en persoonlijk contact. De literatuur benadrukt het belang van de ouders vooral voor de doorstroom tussen binnen en buitenschoolse cultuureducatie (Nagel, 2004). Stichting Aight heeft in het verleden wel eens moeite gehad met het stereotyperende beeld dat ouders hebben van de hiphop cultuur. Door ouders binnen te halen bij het Hiphop centrum wordt deze beeldvorming al snel losgelaten door de open sfeer en de presentatie van hun kinderen. 'Een presentatie zoals we afgelopen week hebben gedaan werkt goed! De ouders komen echt binnen en tien ouders kwamen na afloop een inschrijfformulier halen', vertelt T. Steenvoorden (persoonlijke communicatie, 10 april 2019).

"We hebben kinderen van heinde en verre maar die hebben dan wel echt actieve ouders. Dat zie je niet altijd maar dat is de realiteit"

– T. Steenvoorden, Stichting Aight
(persoonlijke communicatie, 10 april 2019).

De grote invloed van ouders kan ook een negatieve uitkomst hebben. Stichting Aight heeft bijvoorbeeld twee top talenten moeten laten gaan, door het strenge geloof van hun ouders (persoonlijke communicatie, 10 april). Eén van de jongens, die nu 15 is, komt nu af en toe op eigen houtje langs maar kan zich niet committeren. Het ontbreken van waardering vanuit de ouders zorgt er in dit geval voor dat de kinderen niet mee mogen doen aan de buitenschoolse cultuureducatie die hun eigen voorkeur heeft. Vanuit het geloof krijgen zij mee dat het niet goed is om breakdance te doen waardoor hun referentiekader klein wordt gehouden. S. Hermes (Bijlage C9) en L. van Eeden (persoonlijke communicatie, 6 maart 2019) merken dat als ouders welkom zijn het stimulerend is voor

kinderen en het plezier en de ontwikkeling wordt zichtbaar voor de ouders. Gebaseerd op de ervaring met Art-S-Cool en onderzoek van L. van Eeden heeft zij een piramide ontwikkeld om weer te geven dat talentontwikkeling en ouderbetrokkenheid met elkaar in verband staat. In figuur 5.2 wordt de piramide weergegeven. Deze piramide benadrukt het belang van ouderbetrokkenheid, wat overeenkomt met de resultaten uit het literatuuronderzoek. Buitenschoolse cultuureducatie komt vanuit de eigen motivatie van de kinderen en wordt vooral bij jonge kinderen ondersteund door de ouders. Om tot talentontwikkeling te komen zijn er veel stappen nodig om de piramide te beklimmen. Alle stappen zijn waardevol voor de ontwikkeling van kinderen en hun talent in de kunst.

Figuur 5.2: Piramide Talentontwikkeling Art-S-Cool (Art-S-Cool, z.j.)

5.4 Ondersteuning van het netwerk

Het werk als zzp'er of culturele instelling is niet altijd even makkelijk, doordat er een netwerk opgezet moet worden om te kunnen beginnen. Het opbouwen van een goed werkend netwerk en een vertrouwde plek kan ongeveer 3 jaar duren (S. Hermes, C9). Het culturele veld is divers in Den Haag en als nieuwe ondernemer is het lastig om de andere aanbieders in beeld te hebben en een volledig beeld te krijgen van de subsidies die beschikbaar zijn (A. Gür, persoonlijke communicatie, 23 maart 2019). Eenmaal in het veld wordt het contact met de kinderen onderhouden tijdens de lessen. Door een vertrouwd gezicht voor de klas te zetten ontstaat er een relatie tussen het kind en de vakdocent. Dit is van belang voor kinderen (L. van Eeden, 6 maart 2019). Bij Muziekcentrum 1001 Nachten wordt er flexibel omgegaan met de instrumenten. Als een kind niet meer geïnteresseerd is in het ene instrument kunnen ze het oude instrument inleveren en overstappen naar een nieuw instrument (A. Gür, persoonlijke communicatie, 23 maart 2019). Dit is mogelijk door de slimme combinatie die A. Gür heeft gemaakt met stichting Leergeld en de Ooievaarspas. Bij Stichting Aight blijven kinderen, 'als ze eenmaal betrokken zijn blijven ze vaak voor een lange tijd' (T. Steenvoorden, 10 april 2019). Binnen de stichting ontstaat er een community gevoel, waar kinderen kunnen opkijken en gemotiveerd worden door talenten. De ouders zijn bij deze organisaties welkom door de deuren open te zetten en contact te houden.

De aanbieders worden niet ondersteund vanuit de gemeente voor buitenschoolse cultuureducatie, door een stelselwijziging in 2013 (I. Dennesen, persoonlijke communicatie, 21 maart 2019). De gemeente financiert CultuurSchakel en zij faciliteren en adviseren cultuureducatie buiten school. CultuurSchakel heeft cultuurcoaches en cultuuradviseurs. De cultuurcoaches zijn betrokken bij scholen, terwijl de cultuuradviseurs bezig zijn in de vrije tijd (I. Dennesen, persoonlijke communicatie, 21 maart 2019). Vanuit de aanbieders wordt CultuurSchakel aangewezen als verantwoordelijke link tussen de scholen en aanbieders. De taak die zij vervullen is intermediair, waardoor het niet duidelijk is of ze aan de kant staan van de school of de aanbieder (A. Gür, persoonlijke communicatie, 23 maart 2019). S. Hermes (Bijlage C9), ziet dat het een lastige rol is maar vindt het onhandig dat CultuurSchakel geen voorkeur geeft aan programma's bij scholen of welzijnsorganisaties. Zij vindt dat CultuurSchakel de rol die zij hebben duidelijk moet krijgen om een echte link te kunnen bieden voor aanbieders, vooral voor aanbieders die niet in het Kunstenplan zitten. L. van Eeden (persoonlijke communicatie, 6 maart 2019) heeft een goede relatie met partnerscholen, maar vindt ook dat er nog te winnen valt door randvoorwaarden te stellen. Zij voegt toe dat ICC'ers niet direct bereikt kunnen worden doordat CultuurSchakel gegevens niet kan geven door de privacywet. Als L. van Eeden zelf het directe contact heeft van de ICC'er wordt CultuurSchakel niet meer ingezet als link en maakt zij zelf de verbinding. A. Gür (persoonlijke communicatie, 23 maart 2019) zegt dat 'borrelen, netwerken, hulp en steun het recept is, maar als het laatste zetje met scholen niet staat dan is die 90% voor niks geweest.' Ook M. Bhetshi (persoonlijke communicatie, 15 maart 2019) besluit met bibliotheek Transvaal een meeting te organiseren om binnen het netwerk van elkaar op de hoogte te blijven.

De Gemeente Den Haag financiert binnenschoolse cultuureducatie door het ondersteunen van CultuurSchakel voor het uitvoeren van hun functie als expertisecentrum en voor de uitvoering van COH. Ook financiert de gemeente aanbieders die cultuureducatie tot hun kerntaak hebben en overige instellingen die cultuureducatie als belangrijke taak zien, maar daarnaast ook nog andere functies hebben. De overlap die wordt geschetst vanuit de literatuur is in de praktijk gecompliceerder. Doordat de Gemeente Den Haag binnenschoolse cultuureducatie financiert en de CultuurSchakel een adviserende en een netwerkfunctie heeft voor de buitenschoolse cultuureducatie. Voor organisaties als Art-S-Cool komt deze scheiding niet overeen met de praktijk. Art-S-Cool ziet cultuurparticipatie als verlengde van cultuureducatie, waardoor ze nu niet gefinancierd worden voor het participatiedeel omdat het buiten school valt (L. van Eeden, persoonlijke communicatie, 6 maart 2019). Voor Art-S-Cool is het daarom lastig om structurele gelden te krijgen voor de cultuurparticipatie buiten school.

“Wij hebben een appgroep met de verschillende klassen. Elke week sturen de docenten een teaser en achteraf sturen we foto's van de kunstwerken. Ouders reageren daar ook op en zo hebben we intensief contact.”
– L. van Eeden, Art-S-Cool
(persoonlijke communicatie, 6 maart 2019).

Voor de gemeente is het lastig om bepaalde initiatieven te ondersteunen, omdat het verschil tussen binnen- en buitenschoolse cultuureducatie een harde lijn is. Als Art-S-Cool structurele gelden zou krijgen voor de cultuurparticipatie die zij in de Schilderswijk creëren komen andere organisaties ook bij de gemeente voor extra gelden voor hun participatie activiteiten of cultuurbeoefening in de vrije tijd.

“In principe zien wij onszelf wel als WOW! en zouden we moeten kijken hoe dat dan een invulling moet krijgen in Laakhaven en wat dan de Laakse manier is.”

– S. Hermes, Haags Theaterhuis (Bijlage C9).

Alle aanbieders zien de Kleine Kunstacademie: WOW! als groot succes door de verbinding die is gecreëerd tussen groepen. Aanbieders hebben elkaar gevonden en denken erover om de backoffice met elkaar te delen (A. Gür, persoonlijke communicatie, 23 maart 2019). De betrokken kinderen willen volgende keer allemaal weer meedoen en de ouders waren elke week aanwezig. De verbinding met Theater de Vaillant liep goed en door op te treden in een grote zaal waren trotse ouders aanwezig. Het netwerk van de WOW! moet nog groeien en L. van Eeden (persoonlijke communicatie, 6 maart 2019) zou het ‘doodzonde vinden als ze er niet mee doorgaan’.

5.5 Conclusie

Aanbieders zien veel verschillende ingangen om praktische participatiedrempels te verlagen door te investeren in veilige locaties, lage prijzen, tijd van programmering en het na blijven denken over alternatieven zoals de bibliotheekpas als cultuurpas. Door ervaring en maatwerk te bieden in de wijk worden drempels zichtbaar waar op ingespeeld kan worden. De sociale en culturele participatiedrempels hebben de aandacht van de aanbieders. Mogelijkheden voor het verlagen van de sociale en culturele participatiedrempels worden ingezet. Volgens de aanbieders kan zichtbaarheid van informele netwerken in de wijken de cultuureducatie in de wijk vooruit helpen. Door actieve benadering van aanbieders om ouders te motiveren worden drempels verlaagd voor de buitenschoolse cultuureducatie.

Ook merken de aanbieders, verbinders en vakdocenten dat het vertrouwen winnen van ouders de doorstroom kan verbeteren. A. Gür en D. Cameron ervaren dat een cultureel divers publiek afkomt op een cultureel divers team. Tussen de doelgroep en professionals met een andere etnische achtergrond ontstaat een directe connectie en het gevoel van vertrouwen. Hier uit kan geconcludeerd worden dat een connectie met de leefwereld van de ouders zorgt voor een open communicatie en vertrouwen tussen aanbieder en ouder. Aanbieders kunnen vanuit een basis van vertrouwen verder met het ontwikkelen van de creatieve vaardigheden van kinderen.

Verder is het voor het verlagen van drempels belangrijk dat de aanwezige netwerken meer gaan samenwerken. CultuurSchakel wordt vanuit het culturele netwerk aangewezen als intermediair en I. Dennesen ziet deze rol ook als verantwoordelijkheid voor CultuurSchakel. Verbinding en vertrouwen creëren via scholen en op de hoogte zijn van elkaars doel, netwerk en werkw

6 Ik doe (bijna) mee

Dit hoofdstuk gaat over de belemmeringen die voortkomen uit de interviews binnen het culturele veld. De vraag die wordt beantwoord luidt als volgt: Welke belemmeringen worden ervaren door ouders, vakdocenten, scholen, verbinders en aanbieders om kinderen mee te laten doen aan buitenschoolse cultuureducatie? Per groep worden de belemmeringen besproken en de kansen die de in beeld zijn voor de groep. Er wordt begonnen met ouders die geïnterviewd zijn tijdens de pilots. Daarna volgen vakdocenten die les geven tijdens de pilots. Vervolgens de scholen die betrokken zijn bij de pilots. Hierna volgen de verbinders die een intermediaire rol vervullen tussen scholen en aanbieders. Als laatst worden de participatiedrempels die aanbieders tegenkomen besproken. Het hoofdstuk sluit af met een conclusie.

6.1 Ouders

Ouders ervaren een aantal praktische drempels. Ten eerste vinden zij het makkelijker om heen te gaan als het gratis is omdat financiën niet even breed zijn in deze wijken. Rashid (persoonlijke communicatie, 16 maart 2019) geeft aan dat zijn dochter viool kan spelen, omdat

“Ik wordt vaak aangekeken als Marokkaanse man lopend met een viool, door mijn eigen islamitische gemeenschap. Maar ik trek mij daar niks van aan en houdt een open mindset.”

– Rashid bij kleine kunstacademie
WOW! (persoonlijke communicatie, 16 maart 2019).

Elizabeth (persoonlijke communicatie, 16 maart 2019) vertelde over haar Marokkaanse man die toch ineens meekwam naar het vioolconcert van zijn dochter. Zij denk dat hij gepraat heeft binnen de moskee en daardoor de sociale drempel heeft overwonnen. De psychologische drempel is niet benoemd of naar voren gekomen bij de ouders.

Wat ouders meeneemt naar buitenschoolse cultuureducatie is de motivatie van hun kinderen. Rashid geeft aan dat zijn dochter heel graag een instrument wilde bespelen. Hij vindt het belangrijk voor zijn kinderen, zeker als ze zelf gemotiveerd zijn. Vanuit de literatuur komt het ook naar voren dat eigen motivatie en ondersteuning van de ouders zorgt

6.3 Scholen

Scholen merken op dat er een aantal praktische drempels zijn binnen de school met leerkrachten en een paar waarin ouders betrokken worden. De tijd om te overleggen binnen de school is beperkt en wordt daarom als drempel ervaren door vaste leerkrachten (K. van Rijn & I. Verkleij, persoonlijke communicatie, 27 maart 2019). Doordat er beperkte tijd is vallen talenten van kinderen niet op en blijft het doorverwijzen achter. Vanuit de literatuur wordt deze drempel niet weergegeven terwijl alle ICC'ers op scholen aangeven dat het een probleem is binnen de school. ICC'ers krijgen weinig tijd om cultuureducatie volledig in te richten. Op scholen wordt aangegeven dat het een functie op zichzelf zou moeten zijn om de cultuureducatie binnen school optimaal te maken. Niet alle scholen hebben aanbieders waar ze naar kunnen verwijzen voor alle creatieve vaardigheden (I. van der Veen, persoonlijke communicatie, 25 maart 2019). Hieruit blijkt dat de informatiedrempel ook deels voorkomt binnen de school.

Voor V. Cardona (persoonlijke communicatie, 1 april 2019) geldt op school dat er een culturele drempel aanwezig is: 'angst heerst

6.4 Verbinders

Verbinders zien ook een paar drempels die overwonnen kunnen worden. M. Bhetshi (persoonlijke communicatie, 15 maart 2019) geeft aan dat bibliotheek Transvaal graag mensen uit de wijk prikkelt. In de bibliotheek houden ze rekening met het islamitische geloof, maar gaan ze tegelijkertijd controversiële activiteiten niet uit de weg. Zo zag hij laatst dat een islamitische vrouw op vrouwendag toch een lichaam ging kleien, terwijl het in de eerste instantie niet mag van het geloof (M. Bhetshi, persoonlijke communicatie, 15 maart 2019). Door voorzichtig mensen uit hun eigen wereld te lokken kan de bibliotheek hun referentiekader verbreden. D. Cameron (persoonlijke communicatie, 23 maart 2019) merkt vooral op dat het culturele veld veelal blank is en dat het niet helpt voor doelgroepen om vertrouwd binnen te komen. Doordat zij een deel is van de doelgroep komen andere gezinnen en kinderen op haar persona Tante Dee Dee af. Tante Dee Dee zorgt er op deze manier voor dat de sociale drempel verlaagd wordt. Tijdens het programma is te zien dat ouders haar vertrouwen

A. Gür en D. Cameron zijn bekende gezichten voor de doelgroep uit de wijk waardoor er cultureel divers publiek op de activiteit afkomt. Deze doelgroep lijkt voor de aanbieders een combinatie van netwerken die zich verspreid op langere termijn. Het inzetten van verschillende krachten in sterke samenwerkingen moet ondersteund worden volgens S. Hermes (bijlage C9) om de wijken te voorzien en drempels te overkomen.

Binnen het VSD programma ziet T. Steenvoorden (persoonlijke communicatie, 10 april 2019) mogelijkheden voor verbetering. Om kinderen kort voor te stellen aan verschillende disciplines kan er gerouleerd worden met andere aanbieders zodat het aanbod op school teruggebracht wordt naar twee lessen. Het programma is kort en om door te gaan moet de stap buitenschools echt gemaakt worden. Door kinderen die hun binnenschoolse ervaring delen met ouders komen kinderen sneller terecht bij de aanbieder buiten school, waardoor de doorstroom wordt bevorderd.

6.6 Conclusie

Verschillende participatiedrempels worden ervaren, zowel binnen- als buitenschools. Vanuit literatuur is het niet beschreven dat de praktische, sociale en psychologische drempels ook binnenschools voorkomen. Praktische drempels komen terug binnen de school door tijdsgebrek en informatiegebrek voor het doorverwijzen naar buitenschoolse cultuureduc

7 Conclusie en discussie

In de conclusie wordt er antwoord gegeven op de hoofdvraag van het onderzoek. De hoofdvraag luidt als volgt: *Welke factoren, belemmeringen en kansen zijn voor de gemeente Den Haag van belang om doorstroom tussen binnenschoolse cultuureducatie en buitenschoolse cultuureducatie voor kinderen van 4 t/m 12 jaar te kunnen bevorderen?* Vervolgens volgt een discussie die interpretaties van de resultaten en verklaringen toelicht. Daarnaast wordt er kritisch gekeken naar de validiteit en betrouwbaarheid van het onderzoek.

7.1 Conclusie

Om antwoord te geven op de hoofdvraag zijn interviews gehouden, observaties verricht en gesprekken gevoerd met professionals. De basis voor de analyse was de theorie over cultuurparticipatie, specifiek voor kinderen (zie hoofdstuk 3) waaruit de praktische, culturele, sociale en psychologische participatiedrempels uitgangspunt zijn geweest. Op basis hiervan kan de volgende conclusie worden getrokken.

Ondanks de belemmeringen zijn er in het culturele veld ook kansen aanwezig om de doorstroom beter te maken. Zo zien docenten op school dat het niveau binnen de cultuureducatie omhoog gaat door het inzetten van vakdocenten. Door het inzetten van vakdocenten worden de praktische drempels die ervaren worden door docenten, gebrek aan tijd en hoge werkdruk, verlaagd. Het doorverwijzen kan beter door scholen op de hoogte te stellen van organisaties in de buurt en door vakdocenten in te zetten om kinderen buiten school actief te krijgen.

Gesprekken met ouders, actieve werving op school en mogelijkheden zichtbaar maken helpen mee om ouders te betrekken. Door de goodwill van de scholen in te zetten kan er op een vertrouwde manier door worden gegroeid naar cultuureducatie buiten school.

Ook aanbieders bieden vertrouwen in door vakdocenten op lange termijn in te zetten en een vertrouwensband op te bouwen met de ouders. Voor een cultureel diverse wijk helpt het om een cultureel divers team in te zetten. Door de identificatie die ontstaat tussen het team en de doelgroep worden cultureel diverse doelgroepen aangesproken in de wijk. Aanbieders missen de verbindende link in het netwerk, die de doorstroom tussen binnen en buitenschoolse cultuureducatie kan ondersteunen. CultuurSchakel wordt vanuit het netwerk gezien als verbinder tussen scholen en aanbieders, maar vervult deze rol nog niet op de manier die het netwerk ondersteund. Ouders geven aan dat zij graag meegaan als anderen uit hun eigen omgeving enthousiast zijn over een activiteit. Als kinderen vanuit hun eigen motivatie graag mee willen doen aan buitenschoolse cultuureducatie laten ouders graag participatiedrempels achter zich.

Uit de gesprekken met de buitenschoolse cultuureducatie aanbieders en vakdocenten kwam er herhaaldelijk naar voren dat er overigens wel degelijk sprake is van cultuurparticipatie. Deze betreft participatie aan de cultuuruitingen die deel uitmaken van de leefwereld van een etnische groep. Het herkennen en erkennen van deze vormen van cultuurparticipatie draagt bij aan verbinding met andere vormen van (westerse) cultuurparticipatie en biedt mogelijkheden om verdere ontwikkeling binnen de cultuursector.

Uit de bovenstaande factoren, belemmeringen en kansen komt naar voren dat de ingrediënten aanwezig zijn om de doorstroom te bevorderen, maar nog niet zijn ingezet in het culturele veld. Door verbinders en outreachend werk in te zetten kan het netwerk dichter bij elkaar worden gebracht om participatiedrempels te verlagen. Het inzetten van de motivatie van kinderen en doelgroepen vanuit de omgeving van de ouders zijn de beste manieren om drempels te overkomen.

7.2 Discussie

Het onderzoek biedt een kijkje in het culturele veld en de participatiedrempels die aanwezig zijn. Echter zijn er alleen ouders geïnterviewd die deze drempels al over zijn gestapt. De groepen die niet aanwezig zijn bij de activiteiten ervaren drempels misschien op andere manieren. De ouders die aanwezig zijn bieden inzicht over de drempels die zij hebben ervaren of nog ervaren voor andere activiteiten.

De validiteit van het onderzoek gaat omhoog door de verschillende groepen die benaderd zijn en het aantal interviews dat is afgenomen. Door conclusies te trekken uit meningen van meerdere personen wordt de validiteit en betrouwbaarheid van het onderzoek verhoogd. De betrouwbaarheid van het onderzoek is hoog, omdat er bekende bronnen zijn gebruikt voor het werkveld. Wel valt het op dat er maar één leraar is geïnterviewd die bekend is met het VSD programma, dus worden de uitspraken rondom dit programma minder betrouwbaar. Toevoegend zijn er vakdocenten die ook hun mening hebben geuit over het VSD programma om de betrouwbaarheid deels omhoog te helpen.

Daarnaast is uit het onderzoek gekomen dat de formule van Kleine Kunstacademie: WOW! werkt, waardoor de gemeente Den Haag deze formule door willen zetten in andere wijken. Voor de initiatiefnemers van de WOW! zal het een verlies zijn om deze formule uit handen te geven. Ik wil aangeven dat de initiatiefnemers zelf ondersteund moeten worden om deze formule over te dragen naar andere wijken. Zo kunnen zij zelf verder gaan met het programma en andere aanbieders helpen met het opzetten van een soortgelijk programma in de wijk waar zij actief zijn.

8 Aanbevelingen

In dit hoofdstuk zullen de aanbevelingen volgen die gebaseerd zijn op de conclusie en de discussie. Het onderzoek dient als leidraad voor de aanbevelingen en zal terugkomen om de aanbevelingen toe te lichten.

8.1 Opzetten van nieuwe pilots met nieuwe aandachtspunten

Voor de aankomende pilots zijn er enkele verbeterpunten. Tijdens het onderzoek werd de verbinding tussen scholen en aanbieders als matig ervaren. De scholen hebben het een enkele keer genoemd tijdens lessen, verder is er weinig connectie gemaakt om kinderen te betrekken bij de pilots. In de toekomst kan deze verbinding worden versterkt door enkele lessen aan te bieden op school en daarna vanuit school bij de aanbieder. Zo kan er eerst worden gewerkt aan het vertrouwen tussen ouders van kinderen en de aanbieders. De aansluiting tussen binnenschoolse en buitenschoolse cultuureducatie wordt verbeterd door lessen eerst in school aan te bieden en daarna te verplaatsen naar de eigen locatie van de aanbieder.

Ook de focus van de pilots kan verbeterd worden door de sociale en culturele drempel op de voorgrond te betrekken. Door aanbieders te laten investeren in de sociale en culturele participatiedrempel verandert de focus en potentieel de doelgroep. Daarnaast kan er worden aangetoond wat het effect van de praktische drempels is.

Voor een toevoegend inzicht kunnen dezelfde wijken worden onderzocht maar om een breder beeld te krijgen van Den Haag kunnen aanbieders in andere wijken benaderd worden. Escamp die eerder ook deel zou zijn van de pilots zal een goed begin kunnen zijn voor een nieuwe ronde van pilots. De Schilderswijk heeft een groot aanbod voor buitenschoolse cultuureducatie, omdat ouders uit andere wijken gebruik maken van het aanbod in de Schilderswijk. De Schilderswijk heeft een voorbeeldfunctie voor de rest van Den Haag op het gebied van cultuureducatie. Om meer kinderen te betrekken kan het juist van belang zijn om in andere wijken een beginslag te maken voor buitenschoolse cultuureducatie.

8.2 De ondersteunende rol van CultuurSchakel

De rol van CultuurSchakel is van belang voor het gehele culturele veld als ondersteunende organisatie. Voor de aanbieders en de scholen heeft deze organisatie een onmisbare rol als verbinder. Deze rol wordt op dit moment volgens verschillende groepen niet optimaal ingezet om het netwerk te ondersteunen. Bij de volgende suggesties op basis van ervaringen binnen het veld kan CultuurSchakel kan ondersteunen:

1. Aanbieders wegwijst maken in het culturele veld

Voor ouders is het lastig om zich te oriënteren in het veld maar voor aanbieders is dat ook het geval. De aanbieders moeten worden ondersteund door CultuurSchakel om te weten welke subsidies er zijn bij de gemeente, contact te kunnen maken met scholen en oplossingen te kunnen ontwikkelen voor participatiedrempels. De faciliterende rol van CultuurSchakel kan de aanbieders hiermee helpen. Het informeren van nieuwe aanbieders kan worden gedaan door de adviseurs van de CultuurSchakel en mogelijk ook door de aanbieders. Zo kan een cultureel ondernemer na aanmelding als een bedrijf met een kvk-nummer in gesprek om het werkveld te verkennen.

Deze manier van werken is voordelig omdat het outreachend is naar de aanbieders. Het culturele veld in Den Haag wil elkaar graag omarmen en steunen. Voor nieuwe aanbieders is het voordelig om in gesprek te gaan met CultuurSchakel en ervaringsdeskundigen uit het veld. Voor de aanbieders die in het veld actief zijn ontstaat er verbinding met de nieuwe organisaties in de wijk. Ook kan het vormgegeven worden als een speeddate activiteit om verbinding in het culturele veld te motiveren en kennis uit te wisselen.

2. Netwerkborrels voorzien om samenwerking te stimuleren

Om connecties te maken in de wijk moeten aanbieders elkaar leren kennen. Ontmoetingen tussen aanbieders kan worden bevorderd door netwerkborrels te organiseren. Het netwerk kan zo in contact blijven met elkaar, nieuwe partners vinden en samenwerkingen aangaan. Daarnaast sluit het aan op het onderzoek van CultuurSchakel zelf waarbij de aanbieders in beeld worden gebracht in verschillende wijken om te kijken welke opties het kind heeft. Door aanbieders deel te laten nemen aan netwerkborrels of het onderzoek van CultuurSchakel worden participatiedrempels besproken en mogelijk opgelost door samenwerkingen.

Een voorbeeld daarvan is de Kleine Kunstacademie: WOW! die tijdens deze borrels hun formule kan delen voor een succesvolle pilot in een andere wijk. Door te zorgen dat het netwerk up-to-date is van vorderingen in het culturele veld en kan er geëxperimenteerd worden met potentiële oplossingen voor participatiedrempels.

3. Intern verbinding maken met cultuurcoaches en cultuuradviseurs

Bij CultuurSchakel zijn er twee verschillende afdelingen die weinig contact hebben met elkaar. Door contact te maken tussen de schoollijn van de cultuurcoaches en de vrije tijds lijn met de cultuuradviseurs kunnen verbindingen ontstaan die eerder niet zichtbaar waren. Met deze interne samenwerking valt nog veel te winnen en kunnen participatiedrempels worden besproken vanaf twee verschillende perspectieven: in school en buiten school. De ervaringen van vakdocenten, docenten, aanbieders en ouders liggen in elkaars verlengde en zouden ook zo in beeld gebracht moeten worden bij CultuurSchakel.

8.3 Overstijgende subsidies

Om initiatieven als Art-S-Cool te ondersteunen moeten er combisubsidies beschikbaar zijn bij de gemeente om structureel ondersteund te kunnen worden voor cultuureducatie en cultuurparticipatie. Art-S-Cool wordt nu voorzien voor hun activiteiten onder school maar krijgt voor hun activiteiten buiten schooltijd geen structurele gelden. Echter zou het voor de gemeente Den Haag een groot verlies zijn als Art-S-Cool de programma's in de wijk niet meer kan uitvoeren.

Voor dit soort initiatieven is het van belang om een overstijgende subsidie in te voeren die een combinatie van gelden verstrekt om instellingen zoals Art-S-Cool te onderhouden. Deze overstijgende subsidie kan opgebouwd worden door deels cultuureducatie geld en deels cultuurparticipatie geld te investeren. De financiën worden dan vanuit CultuurSchakel en de gemeente Den Haag verzorgd.

Daarnaast zou er binnen de gemeente geïnvesteerd kunnen worden in overstijgende subsidies om een mogelijkheid te creëren voor initiatieven die niet alleen in cultuur maar ook binnen de sport vallen. Of binnen burgerparticipatie en cultuur. Door samen ondersteuning aan te bieden aan de behoeften van Den Haag kunnen creatieve organisaties een bredere aanpak hebben. Wel moet er goed worden gelet op resultaten die behaald moeten worden na een investering.

8.4 Kennis verbinden van schoolbesturen

Binnen scholen is er veel kennis aanwezig om doorstroom te kunnen stimuleren. Door het verschil in schoolbesturen wordt deze kennis echter niet uitgewisseld. Uitwisseling kan worden voorzien door verbinders die weten wat er gebeurt binnen scholen en die connecties kunnen leggen om scholen verder te helpen. Zo zijn beide I. Verkleij (Paul Krugerschool) en D. Coninck Westenberg (basisschool 't Palet) bezig met het inzetten van vakoverstijgend werken. Door een connectie te maken en samen na te denken over het inzetten van deze methode kan de verandering sneller plaatsvinden en gelijk worden ingezet in scholen in Den Haag.

Voor de cultuureducatie geldt dit overigens ook. Door de verschillende keuzes binnen het veld overzichtelijk te maken en met elkaar te bespreken als collectief van schoolbesturen, kunnen scholen elkaar ondersteunen. Scholen moeten wel het belang of de meerwaarde van samenwerking erkennen. Het uitwisselen van ervaringen met vakdocenten en aanbieders waar naartoe verwezen kan worden zal voor alle scholen voordelen hebben.

8.5 Vervolgonderzoek

Een vervolgonderzoek kan nuttig zijn om nog verdiepende vragen te beantwoorden met betrekking tot ouderbetrokkenheid en de inzet van vakdocenten.

Voor een vervolgonderzoek is het belangrijk om ook de ouders waarvan een kind niet deelneemt aan binnen- en/of buitenschoolse cultuureducatie in beeld te brengen. Zo wordt beter inzichtelijk wat de motivatie is om niet mee te doen aan het aanbod. Als deze motivatie voor deelname duidelijk is kunnen aanbieders daarop inspelen.

Daarnaast is het interessant om onderzoek te doen binnen de scholen met vakdocenten om te kijken welke mogelijkheden er zijn om de doorstroom te stimuleren. Vakdocenten zijn aanwezig op de school en kunnen tijdens de les talent makkelijker opvangen dan leerkrachten die de kinderen elke dag zien. Door te kijken naar vakdocenten en de stappen die zij maken om kinderen te betrekken wordt de doorstroom mogelijk makkelijker.

Het VSD programma kan daarnaast ook nog extra aandacht krijgen door meerdere scholen te onderzoeken met een VSD programma. De inzet en commitment bij de Prins Willem Alexanderschool in Laakhaven leek laag, maar kan niet worden gegeneraliseerd voor alle scholen in Den Haag. Door beter in beeld te brengen wat voor kansen er zijn voor het VSD programma of aanpassingen die gedaan kunnen worden.

Begrippenlijst

In de begrippenlijst worden terugkomende begrippen verduidelijkt door de gehanteerde definitie in het onderzoek te benoemen. De begrippen die worden beschreven zijn: cultuur, cultuureducatie waarbij extra nadruk gelegd op binnen en buitenschoolse educatie. Daarnaast worden er begrippen pilots, participatiedrempel en doorstroom uitgelegd om het onderzoek te verduidelijken.

- o Amateurkunst

“Amateurkunst is het actief beoefenen van kunst, uit passie, liefhebberij of engagement, zonder daarmee primair in het levensonderhoud te willen voorzien. De mensen die een vorm van amateurkunst beoefenen doen dat in de eerste plaats omdat die ervaring en het eventuele resultaat daarvan waardevol zijn voor henzelf in persoonlijke en sociale zin (Cultuurnetwerk Nederland, Kunstconnectie, Kunstfactor, Vereniging van Nederlandse Gemeenten, 2012)”

- o Buitenschoolse cultuureducatie

“Doelbewust leren over en met kunst, erfgoed en media via gerichte instructie in de vrije tijd. Bijvoorbeeld bij centra voor de kunsten, culturele instellingen, amateurkunstverenigingen, particuliere docenten (LKCA, z.j.).”

- o Cultuur

“Cultuur is een samenhangend stelsel van voorstellingen, opvattingen, kennis, gewoonten verwachtingen, waarden en normen dat de leden van een samenleving overdragen aan volgende generaties (Endt-Meijling, 2012).”

- o Cultuureducatie

“Doelbewust leren over en met kunst, erfgoed en media via gerichte instructie, zowel binnen- als buitenschools (LKCA, z.j.).”

- o Cultuuronderwijs (binnenschoolse cultuureducatie)

“Het algemeen vormend onderwijs in kunst, erfgoed en media (LKCA, z.j.).”

- o Doorstroom

De doorstroom die in dit onderzoek wordt gebruikt wordt vanuit informatie, de gemeente Den Haag en kennis gedefinieerd. De definitie die gebruikt zal worden tijdens het onderzoek is: “de overgang van alleen binnenschoolse cultuureducatie naar daarnaast ook een verbredende en verdiepende vorm van cultuureducatie buiten school”.

- o Participatiedrempel

Een participatiedrempels kan gedefinieerd worden als ‘hindernissen waardoor het potentieel publiek en het cultureel aanbod elkaar niet vinden’ (Colpaert, et al., 2011). In het onderzoek wordt het een participatiedrempel genoemd omdat het gaat om de belemmeringen rond participatie aan cultuureducatie. Er zijn verschillende soorten drempels die ervaren kunnen worden binnen participatie, deze zijn in categorieën onderverdeeld waaronder: praktische, sociale, culturele en psychologische drempels (Geldof & Driessens, 2009).

- o Pilot

Als oplossing voor de problemen die de gemeente Den Haag opmerkt in de cultuureducatie worden pilots ingezet. Een pilot is een (geheel of gedeeltelijke) test van een voorgestelde oplossing die op kleine schaal wordt uitgevoerd om de effecten van de oplossing beter te begrijpen (Schildmeijer, 2016). Naar aanleiding van de pilot kan er een goede inschatting gemaakt worden over het effect van de oplossing op grotere schaal.

- Brede buurtschool

“Op de brede buurtschool werkt het onderwijs samen met verschillende instellingen. Bijvoorbeeld met de kinderopvang, een peuterspeelzaal, sportclub, bibliotheek, welzijnsinstelling of culturele instelling. Samen organiseren ze activiteiten waarmee kinderen hun talenten kunnen ontwikkelen. Sommige scholen werken nauw samen met de buitenschoolse opvang. Andere scholen organiseren naschoolse activiteiten. De kinderen kunnen er na schooltijd sporten, tekenen, toneelspelen of muziek maken (Gemeente Den Haag, 2017).”

- Leerkansenprofiel (LKP)

“Basisscholen met een Leerkansenprofiel (LKP) zijn scholen die hun leerlingen zes uur per week (verplicht) extra les geven. De kinderen leren er niet alleen uit boeken. Ze krijgen bijvoorbeeld les in rappen: half spreken, half zingen op muziek. Dit is heel goed voor het leren van de taal. Net als verhalen uitbeelden tijdens een dansles bijvoorbeeld (Gemeente Den Haag, 2017).”

- Verbinder

Is een zelfbedachte term om een persoon te duiden ‘die verbindingen maakt tussen culturele partijen.’ Nu worden de verbindingen vooral gelegd tussen aanbieders en scholen of alleen aanbieders. In een enkel geval wordt de verbinding gelegd tussen ouders en aanbieders door een verbinder, meestal wordt dat gedaan door aanbieders zelf.

- Verlengde schooldag (VSD)

Verlengde Schooldag biedt een optioneel programma na schooltijd. Het programma vindt plaats in de school en is een manier om talentontwikkeling te ondersteunen (Xtra, z.j.).

- Interne cultuurcoördinator (ICC'er)

“De cultuurcoördinator (icc'er) op school is de spil voor goed cultuuronderwijs voor ieder kind op school. De cultuurcoördinator maakt en houdt iedereen enthousiast voor cultuur en creativiteit in de klas en is de verbindende schakel tussen school en culturele omgeving. Een ICC'er kan verschillende rollen hebben, namelijk reflector, inspirator, schatzoeker, verbinder, vormgever en regisseur (LKCA, z.j.).”

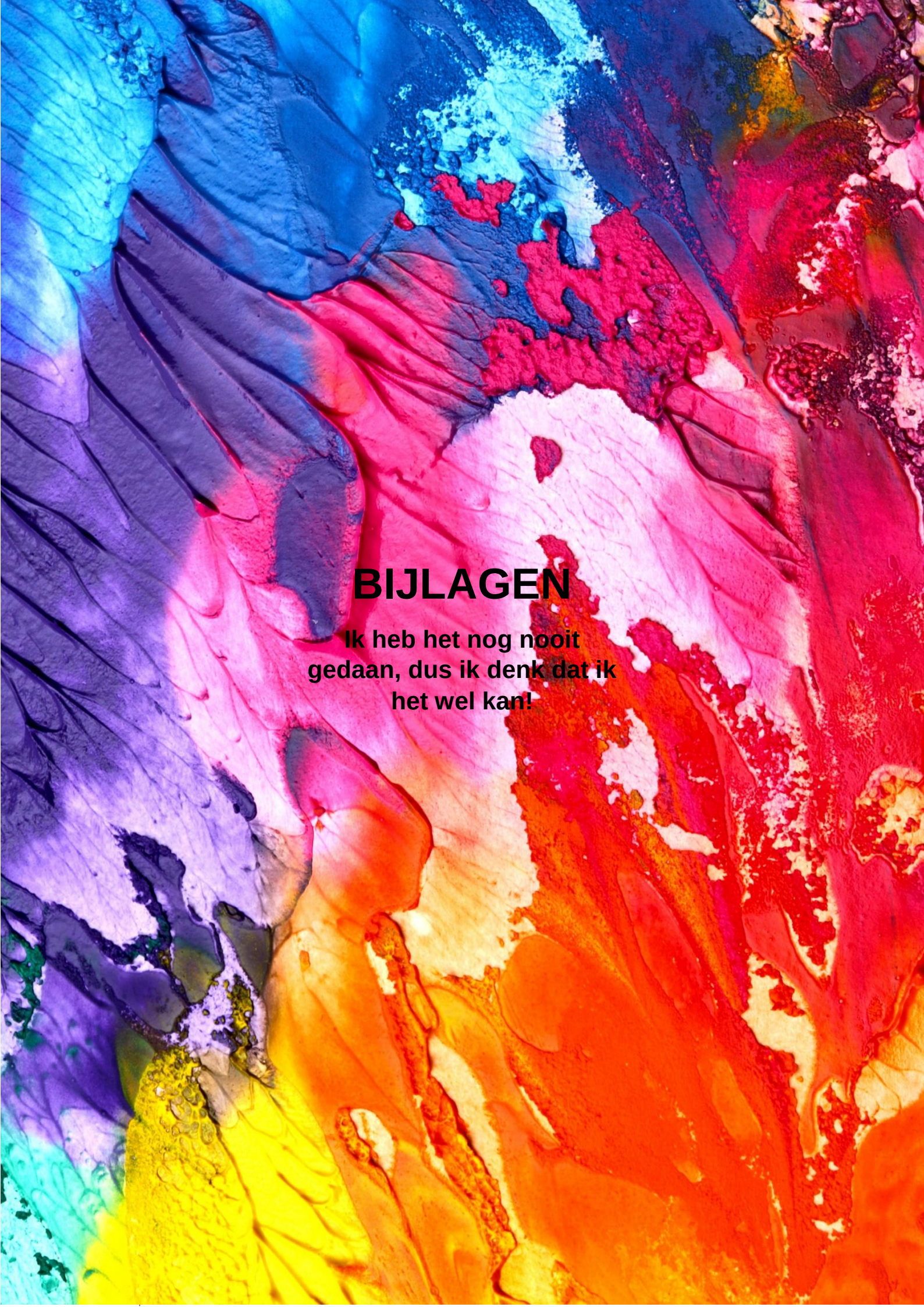
- Cultuuronderwijs op zijn Haags (COH)

Cultuuronderwijs op zijn Haags (COH) is een methode. De methode omvat leerlijnen voor acht culturele disciplines waaronder, beeldende kunst, vormgeving & architectuur, cultureel erfgoed, dans, literatuur, mediacultuur, muziek, theater en interdisciplinair. De leerlijnen zijn opgebouwd vanuit één visie gekoppeld aan vier thema's namelijk: identiteit, onze stad, utopie en verhalen. Binnen de methode kunnen leraren flexibel omgaan met de planning, tijdsomvang en intensiteit van de opdrachten naar niveau en tempo. De methode biedt aandacht voor taalontwikkeling en leergebied overstijgend werken (CultuurSchakel, z.j.).

Bibliografie

- Abbing, H. (2009). *Van hoge naar nieuwe kunst*. Groningen: Historisch Uitgeverij Groningen.
- Asante, A., & de Jong, M. (2015). *Mind the gap. Onderzoek naar kunst-, cultuur- en sportdeelname van kinderen in armoede*. Haarlem: Jeugdfonds Sport en Cultuur.
- Berentsen, M., van den Berg, R., Ensink, J., van Eijck, K., Hagenaars, P., Heimans, H., . . . van der Zant, P. (2014). *Zicht op actieve cultuurparticipatie 2014. Thema's en trends in praktijk en beleid*. Utrecht: Landelijk Kennisinstituut Cultuureducatie en Amateurkunst (LKCA) & Fonds voor Cultuurparticipatie (FCP).
- Colpaert, J., Fré, B. d., Laet, P. d., Martelaer, K. d., Glorieux, I., Lefevre, J., . . . Waeye, H. (2011). *Participatie in Vlaanderen 2. Eerste analyses van de participatiesurvey 2009*. Leuven: Acco.
- Cultuurnetwerk Nederland. (2010). *Zicht op... de waarde van kunst- en cultuureducatie: update april 2010*. Utrecht: Cultuurnetwerk Nederland.
- Cultuurnetwerk Nederland, Kunstconnectie, Kunstfactor, Vereniging van Nederlandse Gemeenten. (2012). *Gids cultuureducatie en amateurkunst*. Den Haag: Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG).
- CultuurSchakel. (2019). *Aanbieders*. Opgehaald van CultuurSchakel: <https://www.cultuurschakel.nl/vrije-tijd/aanbieders/>
- CultuurSchakel. (z.j.). *Wat is Cultuuronderwijs op zijn Haags?* Opgehaald van CultuurSchakel: <https://www.cultuurschakel.nl/schooltijd/meer-over-cohl/>
- Doodlebug. (2019). *Abstract Art Background Paint Texture Colorful*. Opgehaald van Clean Public Domain: <https://cleanpublicdomain.com/downloads/abstract-art-background-paint-texture-colorful/>
- Endt-Meijling, M. v. (2012). *Met nieuwe ogen. Werkboek voor de ontwikkeling van een transculturele attitude*. Bussum: Uitgeverij Coutinho.
- Geldof, D., & Driessens, K. (2009). Cultuur in laagjes. Waarom we de échte participatiedrempels onvoldoende kennen. In M. Bultynck, W. Elias, J. Vranken, D. Dierckx, J. Wyckmans, S. Trienekens, . . . T. De Mente, *360° Participatie*. Brussel: Demos vzw.
- Gemeente Den Haag. (2017, december 22). *Brede Buurtschool is meer dan school alleen*. Opgehaald van Den Haag: <https://www.denhaag.nl/nl/in-de-stad/onderwijs-en-studeren/brede-buurtschool-is-meer-dan-school-alleen.htm>
- Gemeente Den Haag. (2017). *Nota cultuureducatie 2017*. Den Haag: Intern Dienstencentrum.
- Gemeente Den Haag. (z.j.). *Plan van aanpak. Pilots buitenschoolse Cultuureducatie*. Den Haag: Gemeente Den Haag.
- Gieles, Y., & van den Broek, A. (2018). *Het culturele leven. 10 culturele domeinen gezien vanuit 14 kernthema's*. Den Haag: Sociaal en Cultureel Planbureau (SCP).
- LKCA. (z.j.). *Begrippen. Primair onderwijs*. Opgehaald van Landelijk Kennisinstituut Cultuureducatie en Amateurkunst: <https://www.lkca.nl/artikelen/buitenschoolse-cultuureducatie>
- LKCA. (z.j.). *Rollen en competenties van de cultuurcoördinator*. Opgehaald van Landelijk Kennisinstituut Cultuureducatie en Amateurkunst: <https://www.lkca.nl/primair-onderwijs/cultuurcoordinator/rollen-en-competenties>
- Luitjes, M., & Zeeuw-Jans, I. d. (2011). *Ontwikkeling in de groep. Groepsdynamica bij kinderen en jongeren*. Bussum: Uitgeverij Coutinho.
- Maginzali, S. (2016). *Meer dan alleen kunst. Of en hoe cultuureducatie in het primair onderwijs sociale verbindingen kan bewerkstelligen*. Amsterdam: Vrije Universiteit Amsterdam.

- Migchelbrink, F. (2016). *Handboek praktijkgericht onderzoek. Zorg, welzijn, wonen en werken*. Amsterdam: Uitgeverij SWP.
- Nagel, F. (2004). *Cultuurdeelname in de levensloop*. Utrecht: Universiteit Utrecht.
- Neele, A., Zernitz, Z., & IJdens, T. (2017). *Kunstzinnig en creatief in de vrije tijd 2017. Beoefenaars en voorzieningen*. Utrecht: Landelijk Kennisinstituut Cultuureducatie en Amateurkunst (LKCA).
- Omlo, J. (2017). *Wat werkt bij outreachend werken. Kansen en dilemma's voor sociale wijkteams*. Utrecht: Movisie.
- Onderwijsraad, & Raad voor Cultuur. (2012). *Cultuureducatie: leren, creëren, inspireren!* Den Haag: Onderwijsraad.
- Poelmans, P., & Severijnen, O. (2014). *De APA-richtlijnen. Over literatuurverwijzing en onderzoeksrapportage*. Bussum: Uitgeverij Coutinho.
- Raad voor Cultuur. (2014). *Meedoen is de kunst. Advies over actieve cultuurparticipatie*. Den Haag: Raad voor Cultuur.
- Roest, A. (2011). *Kunnen meer kinderen meedoen? Veranderingen in de maatschappelijke deelname van kinderen, 2008-2010*. Den Haag: Sociaal en Cultureel Planbureau.
- Schildmeijer, R. (2016, maart 14). *8 richtlijnen voor een geslaagde pilot*. Opgehaald van The Lean Six Sigma: <https://www.theleansixsigmacompany.nl/blog/lean/8-richtlijnen-voor-een-geslaagde-pilot/>
- van den Broek, A., Bronneman-Helmers, R., & Veldheer, V. (2010). *Wisseling van de wacht: generaties in Nederland. Sociaal en Cultureel Rapport 2010*. Den Haag: Sociaal en Cultureel Planbureau.
- van den Eijnden, J., van Hout, F., Kox, R., Poll, J., Tal, M., & Wervers, E. (2016). *Basis voor Cultuureducatie. Handreiking voor de toekomst van binnen- en buitenschoolse cultuureducatie*. Utrecht: Landelijk Kennisinstituut Cultuureducatie en Amateurkunst (LKCA).
- van Dijk, A., van den Eijnden, J., van Hout, F., Neele, A., Noijens, H., Rosenboom, W., . . . Tal, M. (2017). *Basis voor cultuurparticipatie. Agenda voor actieve cultuurparticipatie in de toekomst*. Utrecht: Landelijk Kennisinstituut Cultuureducatie en Amateurkunst (LKCA).
- Verhoeven, N. (2014). *Wat is onderzoek? Praktijkboek voor methoden en technieken*. Den Haag: Boom Lemma uitgevers.
- Xtra. (z.j.). *Verlengde Schooldag activiteiten*. Opgehaald van Xtra: <https://www.xtra.nl/portefeuilles/opvoeden-en-opgroeien/projecten/verlengde-schooldag-activiteiten>

BIJLAGEN

**Ik heb het nog nooit
gedaan, dus ik denk dat ik
het wel kan!**

A. Topiclijsten

1. Aanbieders

Benaderen

Manieren van werven kinderen en ouders
Contract in stand houden
Aanbod binnen school
Aansluiting binnen en buiten school

Werven

Werkwijze voor werven
Benaderen van scholen zonder ICC'er
Doelgroep of bezoekende groep
Belang van activiteiten bijbrengen

Participatiedrempels

Ervaringen met drempels
Beschikbare oplossingen

Voorkomen van drempels

Rol van de gemeente qua drempels

Betrokken houden

Motivatatie van kinderen vasthouden
Rol van ouders
Methode tijdens de lessen
Doorstroom mogelijkheden

Toekomst

Verandering nodig
Wat kan er beter?
Rol van de ooievaarspas
Doorstroom extra motiveren

2. Docenten

Binnen versus buitenschools

Verschillen
Overeenkomsten
Samenwerking met scholen
Aansluiting

Tijdens lessen

Motivatatie van kinderen vasthouden
Rol van ouders/ouderbetrokkenheid
Doorstroom mogelijkheden

Participatiedrempels

Ervaringen met drempels
Beschikbare oplossingen
Voorkomen van drempels
Rol van de gemeente qua drempels

Toekomst

Verandering nodig
Wat kan er beter?
Rol van de ooievaarspas
Doorstroom extra motiveren

3. Verbinders

Binnen versus buitenschools

Verschillen

Overeenkomsten

Samenwerking met scholen en aanbieders

Aansluiting

Participatiedrempels

Ervaringen met drempels

Beschikbare oplossingen

Voorkomen van drempels

Rol van de gemeente qua drempels

Betrokkenheid van scholen

Mate van cultuureducatie

Bijbrengen belang van cultuureducatie

Open communicatie ICC'ers

Welwillendheid

Toekomst

Verandering nodig

Wat kan er beter?

Rol van de ooievaarspas

Doorstroom extra motiveren

4. Ouders

Personalia

Thuis

School

Participatiedrempels

Verbeteringen

B. The Floor is Yours

1. Doel van de pilot

Met dit project maken wij kinderen deelgenoot van de dans community en laten we ze volledig meedoen. Wanneer kinderen willen blijven dansen en er is thuis niet genoeg geld, kan het Jeugdcultuurfonds dit via de bekende procedure betalen. Het project heeft als subdoel om kunst en cultuur dichterbij kinderen (die opgroeien in armoede) te brengen. Daarnaast willen we zoveel mogelijk kinderen kennis laten maken met het Jeugdcultuurfonds en de Urban Scene.

2. Bezoek 21 november 2018

Samen met Ellen kwam ik kijken naar de les van de eerste groep. Deze groep is 7 en 8 jaar oud. Het is een groep van ongeveer 12 kinderen van de Prins Willem Alexander school tijdens hun verlengde schooldag. Shane begint gezamenlijk en de kinderen gaan daarna zelf dansen en oefenen met wat ze kunnen. Een meisje is heel druk, doet steeds radslagen en rent door de zaal. Ton ziet talent in haar maar de concentratie vasthouden van haar is erg lastig. Ook is er een meisje die heel erg let op haar stappen en Shane constant om feedback vraagt.

Later worden ze in twee groepen verdeeld en doen ze een battle tegen elkaar. De kinderen twijfelen soms omdat het presenteren lastig is voor deze groep om te doen. Een meisje probeert de aandacht van de andere van haar groep erbij te houden. Ton gaf aan dat het voor de kinderen het moeilijkst is om zichzelf bloot te geven maar ook het aandacht geven aan de ander is lastig.

3. Bezoek evaluatie 12 december 2018

- Vragen:
- Wat hebben de kinderen volgens hun geleerd?
 - Willen zij verder met dans/zijn er al stappen genomen?

Groep van 7 en 8 jaar

Geeft aan dat ze eerst niet in de kring durfde te dansen maar nu wel. Redenen daarvoor zijn dat ze eerst de mensen niet kende en daardoor verlegen waren. Daarna wilden ze het gewoon proberen, Shane roept vertrouwen op omdat ze aangeven dat hij lief is en na het aftasten waren zij allemaal comfortabel om te dansen. De groep vertelt dat zij veel nieuwe moves hebben bedacht. Een meisje heeft het druk maar heeft toch voor breakdance gekozen om mee verder te gaan.

Opbouw van breakdance is het bedenken van eigen moves en daar creatief in zijn, kinderen leren wat hun lichaam kan en hoe ze het kunnen gebruiken. Daarnaast worden kinderen uitgedaagd om zichzelf te presenteren door zich zichtbaar op te stellen in de kring en te dansen. Ton geeft aan dat kinderen in het begin van het traject niet durven op te treden maar later geeft hij aan dat de mindset is verschoven naar winnen kan niet zonder mee te doen. Breakdance kan individueel en in groepen, kan synchroon worden gedaan, maakt je sterker en werkt goed bij de kinderen. De opdracht is om eigenschap te creëren, anderen en hunzelf serieus te nemen en met respect te behandelen.

Shane gaat op een positieve manier om door te motiveren en te vragen om aandacht. Meisje 1 van 8 jaar vindt het concentreren heel lastig en rent constant rond. Ton en ik zien dat ze oplettender is en beter luistert naar Shane, misschien door de kleinere groep die dag. Ze kiest opnieuw voor breakdance op school. Ton ziet talent in haar omdat ze goed ontwikkelde motoriek heeft en plezier in het dansen.

Meisje 2 is 7 jaar en legt de focus op stapjes en goedkeuring van de meester. Ton en ik zien dat ze meer zelfvertrouwen heeft en probeert andere dingen doordat anderen ook zelf bedachte pasjes bedenken. Ze is vrolijk en minder verlegen waardoor ze meer deelt met de groep. Ze kiest weer voor breakdance.

Meisje 3 is ook 8 jaar en heeft veel focus en motivatie, ze wijst andere kinderen aan op het tonen van respect en letten op elkaar. Ze gebruikt haar creativiteit omdat ze veel nieuwe eigen moves heeft bedacht in de afgelopen week en laat met trots haar moves zien aan haar familie. De aankomende periode gaat ze zwemmen en de combinatie met breakdance is helaas niet mogelijk.

De meisjes die verder gaan met breakdance willen graag dat meester Shane blijft en vinden het jammer om afscheid te nemen.

Groep van 10 tot 12 jaar

Deze keer waren er helaas maar 5 kinderen aanwezig, omdat de anderen dachten dat het uitje naar de breakdance battle de laatste keer was. De enige jongen geeft aan dat hij het spannend vond bij de battle maar toch heeft gedanst. Hij durfde het deze keer wel om in de kring te stappen.

3 van de 5 vonden het dansen in de kring eerst eng. Meisje 1 zegt daarover dat ze steeds meer leert en dat ze het daardoor minder eng begint te vinden. Meisje 2 geeft aan dat ze het idee had dat het haar beurt was tijdens de battle en is er toen voor gegaan. In de groep in het klas durft ze het niet. Ton geeft aan dat het durven presenteren eigenlijk de grootste stap is voor de kinderen. Meisje 2 zegt daarna nog dat ze veel coole moves heeft geleerd die ze eerst niet kon. Nu kan ze dat wel. Meisje 3 vond het in het begin rare moves maar ze kan het nu ook. Tijdens de battle heeft ze deze moves ook laten zien.

Shane geeft aan dat ze hun vinger op moeten steken uit respect omdat niet iedereen tegelijk kan praten. Meisje 3 geeft ook aan dat ze tijdens de battle merkte dat andere kinderen agressief overkomende moves maakte. Ze vond het jammer omdat zij wel respect lieten zien naar hun. Shane geeft daarna aan dat de moves niet met spraak gaan met uitbeelden en dat hij het jammer vond van de anderen. Ook zegt hij dat deze groep het heel goed heeft gedaan omdat ze niet meegingen in het andere gedrag. Meisje 2 vond de taal die de kinderen uitbeelden tijdens de lessen vervelend.

Een ouder van een meisje geeft aan dat haar kind thuis altijd danst en dat ze in de nieuwe periode ook weer gaat dansen. Daarnaast gaat ze 2 keer per week naar zwembles.

4 van de 5 kinderen die aanwezig waren zijn mee geweest naar de battle met een ouder. In totaal waren ze met 10 kinderen. Ton geeft als laatste aan dat de school een lagere drempel is, door twee lessen in het hiphop centrum aan te bieden komen zij ook in aanraking met deze nieuwe plek. Hierdoor wordt de plek minder nieuw, vreemd en eng voor de kinderen. Daarnaast heeft het een grote invloed omdat het hiphop centrum zorgt voor een hiphop omgeving die van belang kan zijn voor de kinderen. Later geeft Shane nog aan dat ze hebben geleerd hoe ze foutjes op moeten pakken en is hij constant bezig met het motiveren om in de cirkel te dansen.

4. Interview Erik Verhagen @ Prins Willem Alexanderschool, 11 maart 2019

Ik noem het sport en buitenschools. In de buurt hebben wij een samenwerking met SCOOL en het zijn gewoon naschoolse activiteiten. We hebben het verdeeld in 3 periodes van 10 weken per jaar en dan krijg je vanuit de gemeente sport coördinatoren, die zitten bij de vereniging en die geven vanuit de gemeente cursussen op school. Ergens in het begin van het jaar wordt een soort verdeling gemaakt over alle scholen en dan krijg je voor de drie periodes een aantal sporten aangeboden. Nu is het turnen en hockey en dan moet jij als school (als je daaraan meedoet) en dan wordt de school sport coördinator die krijgt 10 uur die zij dan aanvullen zelf of via een bedrijf. Of andere instanties. Je hebt verlengde schooldag en daar heb je budget voor, daar koop ik andere sporten in. Minimaal 10 uur sport verzorgen per week van 3 tot 5. Dat is een baan maar meestal doen gymnastiek leraren dat. Subsidie wordt dan aangevraagd en via VSD doe ik 10 uur sport en dan andere dingen. Breakdance is sport, want het is ook op olympische niveau. Toneel en techniek zie ik dan wel als cultuur. Als gymleraar zal ik eerst sport aanbieden en als er nog budget over is dan ook aan cultuur.

Voor mij is het sport als er regels aan zijn en als er wedstrijden in zijn. Bij Aight hebben ze natuurlijk ook DJ, graffiti en dat soort dingen dat valt meer onder cultuur. DJ gaan we deze periode doen want we hadden geld over maar dat zie ik dan als cultuur.

Binnenschools vs buitenschools

Er zit heel veel verschil in een gymles heeft natuurlijk een compleet andere insteek van sport. Met gym ben ik bezig met geheugentraining en ik ben bezig met basisvaardigheden. De verenigingen zijn echt bezig met de sport zelf. Voor mij is het vangen en stuiten en het trainen van hersens en geheugen. Basketbal kan je wel van mij leren maar toch kun je beter naar een vereniging gaan. Een hele andere insteek dan een sportverenigingen. Buitenschools is er een gelimiteerd aantal dus ongeveer 15 per activiteit. Dat hebben ze gevraagd, maar als er meer kinderen zijn dan split ik de tien weken vaak op in twee gedeeltes om zo veel mogelijk kinderen aan bod te laten komen. Anders vind ik dat gewoon jammer.

Het origineel toen ik net begon 35 jaar geleden toen had de gemeente dit ook maar dan moest je je inschrijven en kreeg je een programma van de gemeente. De gemeente ging dan bij de verenigingen langs maar dan moesten de kinderen ook direct bij de vereniging. Dus ze betaalde en dan kregen ze 7-10 lessen bij de vereniging. Nu hebben ze dat teruggehaald en naar de scholen gedaan. Ik vind dat leuk ze bewegen veel meer maar aan de andere kant doorstromen naar de verenigingen, dat schiet eigenlijk zijn doel voorbij. Wat ik gemerkt heb want ik weet niet hoeveel kinderen er überhaupt van hier naar een sportvereniging doorstromen want dat is eigenlijk het idee hierachter dat kinderen hier kennis maken met de sporten en dat ze dan die stap naar de vereniging gaan maken om het iedere week te gaan doen. Dat zie ik nog niet echt gebeuren. Ik probeer ze motiveren door wat ik aanbied zo veel mogelijk uit de wijk te halen. Daar gaan ze sneller naar toe dan naar de andere kant van de stad en de ouders brengen ze niet dus ze zullen toch 9 van de 10 keer zelf heen moeten gaan. Dat gaat nou eenmaal zo in deze wijk, dat geeft niet, maar dan zoek ik in de buurt. Bij Aight hebben ze ook op locatie les gekregen en ik denk dat dat stimuleert om te zien hoe het daar is. Op school is een veilige omgeving is.

Wat ik denk dat ze tegenhoud is omdat het gratis is. Alles op school hoeven ze niks voor te betalen daar maak je mensen lui mee en ze hoeven er niks voor terug te doen. Er wordt veel te makkelijk mee omgegaan. Eerder liet ik in het speciaal onderwijs kinderen contributie betalen. We kregen wel subsidie voor die cursus maar ik vond ook dat je moet leren dat als je iets krijgt dat je er ook iets voor terug moet doen. Dus altijd komen, maar er staat ook wel geld tegenover ook al was het maar 5 euro. Dan scheid je de kinderen die gemotiveerd zijn om te komen van de andere kinderen. De mensen hier in deze wijken daarvoor wordt het al zo makkelijk gemaakt, ze hebben al oovervoerspassen en krijgen subsidie enzo. Ik moet mijn kinderen op een vereniging zetten en betaal 300 euro per jaar. Mijn kinderen staan te juichen als ze dit zouden hebben en daar zou ik ook wel 10 euro voor willen betalen. Dat vind ik dus het grote minpunt van dit eigenlijk zou ik daar een contributieregeling voor willen. Dat ze leren het is niet allemaal gratis maar ik moet er wat voor terug doen voor de ouders en de kinderen. De bedoeling was de stap naar de vereniging maar die is ook niet gratis, daar zou je ook moeten betalen. Met tijd en geld. Er moet ook iets tegenover staan en ik snap niet wat de bedoeling van dit project is geweest want ik heb het dit jaar overgenomen. 8 of 9 jaar heb ik het hier niet gedaan. Maar er zoveel kinderen die zeggen na 2 of 3 keer ik heb geen zin meer of ouders die zeggen deze keer gaan we boodschappen doen. Er zit geen commitment in. Sommige gaan er heel makkelijk mee om en anderen komen gewoon iedere keer.

De kinderen vinden het super leuk en voor de ouders is het lekker makkelijk want ze zijn op school aan het sporten. Er gaat veel geld in rond met dat extra aanbod op school maar het hele doel van het plan is onduidelijk. Het overgrote gedeelte van de kinderen komt gewoon wel hoor maar ik denk dat het doorstromen naar de verenigingen nihil is. Een dansvereniging in het centrum heeft gevraagd of ze hier mocht promoten met 3 lessen voor een euro bij de dansschool en ik vind dat prima. Zij heeft volgens mij 1 iemand binnen gekregen maar of die is gebleven weet ik ook niet.

Verenigingen komen hier les geven die hier komen lesgeven maar zij zien geen kinderen terugkomen. Ik moet wel een keer per jaar een evaluatie invullen hoeveel er zijn begonnen/ hoeveel het hebben afgemaakt maar er staat niet in hoeveel naar een vereniging zijn gegaan.

Verenigingen komen gewoon weer terug want er gaat veel geld in om, ook al houden ze er geen kinderen aan over. Hebben ze nut de lessen voor doorstroom dat weet ik niet, misschien is het wel zo. Nu heb ik het via VSD gedaan en de vorige keer was het via de gemeente vergoed.

Drempels

Weinig drempels denk ik, **het enige is dat ze verwend zijn door het sportaanbod het hele jaar door.** Als je zou willen kan het iedere dag kunnen sporten. Het aanbod is misschien wel te groot, en omdat je zoveel moet programmeren blijft het wel een beetje hetzelfde. Verenigingen moeten wel in een lastige tijd komen van 3 tot 5. Er zijn weinig drempels omdat er veel aanbod is en weinig commitment. Ze vinden het wel leuk, maar ze blijven op school en gaan zelden naar de vereniging. Eigenlijk een gedeelte op school en bij de vereniging zelf een deel lesgeven. Dan moeten ouders de tijd erin gaan steken, terwijl het nu werkt als een opvang. Ik weet niet hoe de ouders erin staan, maar ik vind het goed dat de kinderen sporten. Veel verenigingen zijn wel op afstand en dan moeten ouders inspringen. Veel bedrijfjes springen erop in door cursussen aan te bieden met sport, maar er zit geen vereniging achter. Als ze stoppen is het wel een beetje trekken aan een dood paard. Kinderen uit groep 3 en 4 komen altijd omdat het meteen na school is, maar oudere kinderen moeten weer terug komen.

Maar ik heb geen reden om aan te geven dat ze het af moeten maken. Er zijn veel inschrijvingen. Verenigingen moeten misschien wel op scholen gaan zitten en die extra stap maken. Wij bieden iets aan en degene die de lessen geven moeten enthousiasmeren, maar ik ga daar niet achteraan, daar heb ik geen tijd voor. Alles moet je uit de kast halen om kinderen naar je vereniging te halen. Stichting Aight heb ik goede reacties van gekregen en dan komen kinderen naar de vereniging. Hier krijgen ze het maar ze komen nooit naar de organisatie. De ouders moeten wel zien waar de kinderen naartoe gaan, hier is het veilig. Vaak hebben ze meer kinderen dus dit is makkelijk. Op school een vereniging bieden kan natuurlijk ook zoals in Amerika. Competities onderling met scholen werkt misschien ook wel in dit soort wijken.

Mijn taak is enthousiasmeren en een pakket aanbieden voor de kinderen als gymleraar. De vereniging moet de rest doen. Het enige wat de gemeente doet is subsidies geven en misschien moeten ze strengere eisen hebben. Zodat je kan zeggen dat het project zin heeft en dat je dat kan aangeven en een x aantal kinderen naar de vereniging haalt. Hier komen ze en dan gaan ze weer weg. Dan weten ze niet waar ze heen moeten gaan, maar dat vind ik te makkelijk. Het is te makkelijk ook voor de aanbieders. Het is een kans voor een vereniging om out of de box te moeten denken en om kinderen er toch bij te krijgen. Misschien meerdere locaties.

Ouders mogen de laatste les kijken maar meer ouders betrekken heeft weinig zin, ze zitten toch alleen maar op hun telefoon. **Ze zijn het allerbelangrijkste dus de verenigingen moeten hun op een bepaalde manier betrekken. Uitvoering of toernooi op de vereniging, zij moeten dat dan gaan regelen. Ik vind dat buiten mijn taak.** Een brief uitdelen of een keertje mee gaan vind ik niet erg maar dat is het. Ze willen denk wel een vorm van **continuïteit** zien bij VSD valt het misschien dan helemaal weg en stort het in. Subsidies zijn leuk maar kunnen ook zo weg gaan.

De meerwaarde voor mijn school is dat ik kan laten zien aan de ouders wat de meerwaarde is. De verenigingen moeten de meerwaarde naar de gemeente en ouders bewijzen. De losse bedrijfjes pakken lekker dat geld maar de verenigingen hadden daarbij moeten zitten. Misschien hebben ze een hogere kwaliteit maar ze zijn twee keer zo duur, dan ga ik liever voor twee uurtjes met iemand die iets minder goed is. Verenigingen komen alleen maar vanuit de gemeente, **ik zou liever allemaal verenigingen willen.** Hij weet niet wie de ICC'er is binnen de school.

- Kortere uitproberen met sporten, dus niet 10 weken
- Verenigingen vormen binnen scholen zoals in Amerika
- Verenigingen moeten een stapje extra doen om kinderen binnen te halen

5. Interview Ton Steenvoorden @ Stichting Aight, 10 april 2019

Vergeten door Ton op 28 maart 2019, nieuwe afspraak gemaakt.

Het DJ programma is ook weer afgelopen, maar na het traject hebben wij nog een breakdance en DJ traject gestart. Als organisatie hebben we een danseres en een jongen overgehouden voor het DJ doen. Zij danst nu mee in de hiphop lessen dus niet meer met breakdance.

Benaderen

Wie we benaderen hangt af van de omgeving. Op scholen zijn we op de kinderen gefocust. Maar soms doen we dat ook met advertenties die zijn misschien meer op ouders gericht. Soms met een wijkevenement ofzo of op scholen. We hebben vaak trajecten van 8 tot 10 lessen, scholen huren ons dan in en soms gaat het via de jeugdsport coördinator. Hij is bezig met werving en kinderen te binden doormiddel van die trajecten. Gisteren waren er drie groepen die een eindshow gingen doen, die worden goed bezocht door ouders. We zijn echt een cultuur centrum, maar die stichting brengt verbinding tussen jongeren en sportclubs. Het is wel een kunstvorm, maar je kan het ook als sport zien. Wij zien het zelf als cultuur. Door beide te hebben wordt er meer draagvlak gecreëerd omdat ouders zien dat je creatief bezig bent, maar je bent ook sportief bezig. Dus je motoriek verbeterd en je ontwikkeld je identiteit. Bij andere hiphop heb je dat niet dus alleen bij breakdance heb je beide. We gebruiken niet de potjes van sport, en we profileren ons als cultuurcentrum. Je hebt een wedstrijdelement en dat is duidelijk sport. Als breakdancer doe je je eigen oefeningen en eigen bewegingen maken, originaliteit wordt geprezen. Bij breakdance kan je dat niet koppelen want het hangt van de jury af wat die op dat moment vinden.

Een presentatie zoals we afgelopen week hebben gedaan werkt wel. Ouders komen echt binnen, en tien ouders kwamen een inschrijfformulier halen. Als je de ouders laat zien wat je doet dan komen ze weer binnen. Ze proeven dan de sfeer en we laten zien dat het leuk is. We nodigen ons eigen jongeren uit om een presentatie te geven, daar moet ook wat geld voor zijn eigenlijk, zodat ouders kunnen zien waar het naar kan leiden. Dat mist nog en de zaal bieden we gratis aan want we willen ze ook gewoon binnen hebben. Voor trainen betaal je wel iets als je de ruimte wilt gebruiken. Lessen kan met Ooievaarspas helemaal gratis en vrij trainen kost 1 euro per keer. Lessen is 60 euro per kwartaal en dat is elke week. We hebben wel veel mensen met een Ooievaarspas. Onze doelgroep komt uit verschillende stadsdelen dus uit Laakhaven, Wassenaar en soms uit Rotterdam. Op breakdance gebied in Zuid-Holland zijn wij wel de plek, waar je breakdance op hoog niveau kan doen. In Rotterdam houdt het ergens op en dan kunnen ze hier terecht in Den Haag.

Contact met scholen is soms via Carlos en soms ga ik er zelf gewoon heen. Bij Laakhaven ben ik naar de coördinator toegestapt en heb ik ons traject aangeboden en dat we dat ergens kunnen aanbieden. Hij had net een probleem met een hockeyleraar dus we konden meteen inschrijven. Meestal stap ik er zelf op af of als Carlos al contacten heeft doe ik dat via hem.

Drempels

De afstand is soms een probleem, maar dat is ook deels een cultuurdrempel of die zijn gelinkt met elkaar. In de Nederlandse cultuur is het normaal dat je met een kind ergens heen gaat en verschillende dingen gaat proberen en dat je erop af stapt. Bij andere culturen is dat wat minder aanwezig en worden de kids wat meer losgelaten. Alles wat je buiten tegenkomt daar doe je aan mee bijvoorbeeld voetbal of basketbal. Ze zijn wat meer op elkaar aangewezen en als die afstand groter is wordt het lastiger.

Hiphop wordt vaak niet meteen begrepen, dat het positief is voor kinderen hun ontwikkeling. De rap en de media is de stem van de hiphopcultuur, maar de goede stem staat niet in de schijnwerpers. Het gaat vaak over stoerdere of negatievere rap, dus mensen die binnenkomen moeten we deels opnieuw opvoeden. Hier gaat het vooral om peace, unity, love en fun. We helpen elkaar. Each one teach one. Alles draait om wederzijds respect en elkaar vooruit helpen. Het ligt eraan of ouders het begrijpen met een presentatie komt het wel binnen maar als je het even zegt dan komt het niet echt binnen.

Bij de moslimgemeenschap is het lastig omdat dansen en muziek luisteren voor strenge moslims haram en dan mag het gewoon niet. Omdat je een bepaalde focus en trance kan oproepen maar dat zien zij als iets wat echt niet mag binnen hun religie. Daar ben ik wel een tegenaan gelopen met hele grote talenten, 3 jongens die echt goede breakdancers konden worden. Op school kon het maar toen ze echt moesten overstappen naar de vereniging konden ze hier echt niet komen. Uiteindelijk zijn ze hier niet terecht gekomen maar we hebben er alles aan gedaan. Een van die jongens is nu 15/16 die komt nu soms maar hij moet het wel stiekem doen zeg maar. De wil is er maar het wordt niet geaccepteerd. Zijn vader is imam en hij kan er niet bij thuis komen. Dat vind ik wel lastig want ik weet niet hoe ik daarmee om moet gaan. Ik wil er wel respectvol mee omgaan, maar aan de andere kant ken ik moslims die vijf keer per dag bidden maar ook breakdancen. Maar de kinderen hoef ik niet te overtuigen maar dat zijn dan de ouders.

De afstand is denk ik over het algemeen het moeilijkst, dat je kan je oplossen door een dependance neer te zetten in bepaalde wijken. Maar dat heeft niet hetzelfde gevoel als dat je hier binnenstapt, want dit is wel the spot. Die heeft een bepaalde energie. Je kan ook tijdens je training ineens naast iemand staan die al jarenlang bezig is en dat inspireert heel erg. Dan kunnen ze dus naar elkaar opkijken en over een paar jaar ook op die plek staan. Dat is de kracht en ik weet niet of dat krachtig overkomt met een dependance. Dan geef je weer ergens een lesje maar moet je ze alsnog hier binnentrekken om te laten zien dat het hier gebeurt.

Dans krijgen kinderen niet echt mee met hun opvoeding, maar ze zien het wel veel op tv en kinderen doen het na. Ze hebben dus wel een beeld bij dans en dat kan je dan zien als basis. Vaak begint het zo dan bellen ze en geven aan dat hun kinderen maar blijven dansen als de tv aangaat. Ze krijgen het niet echt mee uit huis maar wel via tv. Soms nemen kinderen elkaar mee maar dat gebeurt niet super vaak. Aan de ene kant denk ik dat we het nog makkelijker kunnen maken door een bus te hebben die echt kids ophaalt en hier afzet en terug brengen, maar aan de andere kant moet het vanuit de ouders ook meer actie moeten komen om kinderen hier te krijgen. We hebben wel contact met ouders die hier komen of als we trajecten geven wordt er wel gesproken. Voor de Willem Alexander zie ik het niet als drempel want het is om de hoek, dus dat moet kunnen. In andere gevallen kan het wel zo zijn bijvoorbeeld in het centrum. Dan is het wel lastig voor kids om in hun eentje hierheen te komen. We hebben kinderen van Heine en verre maar die hebben dan wel echt actieve ouders. Dat zie je niet altijd, maar dat is wel de realiteit.

Motivatatie vasthouden

Het VSD programma merken wij ook dat er weinig commitment in zit. Soms vinden kinderen het toch niks en stoppen ze of ze zijn heel vaak ziek. Ik heb het allemaal wel gehoord. Met die bus kan je het nog makkelijker maken maar ik weet niet of dat direct helpt. Iets wat buiten bereik is kan je dan bereiken en dat is interessant. Met die drempel krijg je de mensen binnen die het echt willen. Het is tweedelig en het heeft twee kanten. Ik ben het wel eens met Erik en dat is wel een punt want hoe ga je daarmee om? LKP doen we ook wel, dat is onder schooltijd maar ze kiezen er vaak voor in mijn ervaring. Soms is dat ook lastig om de motivatie vast te houden, maar het hangt af van de leraar met het bijhouden en het erin houden. De docent moet wel echt er kaas van hebben gegeten en een docent met ervaring en het omgaan daarmee. Je kan niet iedereen neerzetten, maar er is wel een bepaald budget en de toplaag docenten kan je daarmee niet altijd inzetten. Het verschilt heel erg, daar ben ik mee gestart en met 8 heb je wel commitment en 6 moet je erbij houden en 2 willen echt niet meer. Die dwing ik niet want ik kom hier niet om het aan mensen te leren die het niet willen. Die kinderen kunnen dan iets voor hunzelf gaan doen, anders heb ik meer last van ze.

Vanaf 5 kan je hier terecht en na de advanced classes heb je nog battlegroepen. Daar hebben we er drie van en zij leren echt de fijne kneepjes van het vak. Je kan verder doorstromen naar een bekende breakdancegroep maar dat is het wel. Dat zie je niet vaak gebeuren maar die hier trainen zijn ook al echt goed. Er lopen jongeren die al meervoudig kampioen zijn en een hoog niveau hebben gedaan. Er is niet echt nog een stap daarboven. Van het eerste danspasje tot hoog niveau. Hier is een jongen die loopt nu stage en die heb ik al in de groep sinds hij 6 is. Dat is tof om mee te krijgen en dat gebeurt hier heel veel. Kids die hun draai hebben gevonden die blijven, het is echt een community.

Toekomst

Ik wil graag nog samenwerken. Ik ben met Korzo bezig voor een samenwerking, wij kunnen breakdancers opleiden en zij kunnen dat op theatergebied. Hiphop en breakdance in theater kom je steeds meer tegen op theatervloeren. Daar zie ik enorme kansen tot samenwerking. Ze zijn bezig met talentontwikkeling en echt op theaterdans en de hiphopkennis overbrengen kunnen zij niet zo goed als wij. Ze hebben een gevormde danser die ze binnenhalen en daar voegen zij theater aan toe. Wij zorgen dan voor de basis qua dans en dan kunnen zijn het theater toevoegen. Dus waarom zou je het zelf op gaan zetten als je ook met een andere Haagse organisatie kan samenwerken.

Het is dubbel als je een korter traject aan zou bieden. Als je de interesse echt van kinderen kan krijgen dan is het misschien genoeg. Aan de andere kant bouw je echt een band op met de leerlingen als je langer bezig bent. Dus allebei kan goed zijn. Als je twee lessen doet en die op elke school kan geven, dan heb je wel weer een groter bereik. Misschien kan je 5 disciplines combineren met 5 scholen en dat je rouleert zeg maar. Ik denk dat dat wel zou werken en wel de meest aangesproken kinderen aanspreekt. Je moet er wel iets aanhangen denk ik. De eerste stap is echt belangrijk, dus als je het tof vindt en je zit in dit traject dan kan je bijvoorbeeld een gratis abonnement aanbieden. Dat je ze kort laat proeven maar wel de mogelijkheid geeft om daar langer vrijblijvend mee door te gaan. Als je je via het traject inschrijft kan je er iets aan overhouden, in de vorm van gratis lessen.

Met LKP heb je ook kleine groepen, maar het wordt wel in alle klassen aangeboden. Elk kwartaal heb je dan een andere groep. Volgens mij is het verschil alleen dat het onder schooltijd is en VSD is optioneel. LKP mag je wel vaak kiezen, niet op elke school, maar een voorkeur mag je wel doorgeven. Zo heb ik het meestal ervaren. Het gaat lekker met het hiphop centrum maar het kan altijd beter. We doen iets specifiek maar we moeten daar wel momenten voor creëren dat je dat kan aanbieden. Misschien moet je kijken naar momenten dat je op school een dag hebt waar je met het hiphopcentrum langs kan komen en andere organisaties en dat je kan laten zien wat we doen. Dat je mensen kan laten zien wat je doet, een andere vorm dan een les vorm. Wij doen dat nu vooral want daar is het meeste vraag voor met die LKP of VSD uren. We staan les te geven maar misschien is dat niet de geschikte manier om jongeren te prikkelen misschien moet dat losser of vrijblijvender. Dat ze uit motivatie de eerste stap nemen.

C. De kleine kunstacademie: WOW!

1. Doel van de pilot

En zo komen we via aanleiding, noodzaak en aanpassing tot een doel: Het bijdragen aan creatieve ontwikkeling van kinderen in achterstandssituaties. Wij willen met kunst kinderen en jongeren 'stimuleren bij het ontdekken en optimaliseren van hun talenten, bij het reflecteren op complexe vraagstukken en bij het ontmoeten van de ander en de wereld.' We laten kinderen de abstractie ontdekken waardoor een rijk denk- en scheppingsproces begint.

2. Bezoek 16 februari 2019

De kinderen worden ontvangen met persoonlijke interactie en wat drinken met fruit. Sommige ouders gaan nog in gesprek met de aanbieders. Een aantal ouders blijven hangen en anderen brengen en halen naar het theater. De ouders zijn betrokken en nemen het hele gezin mee (wat later typisch blijkt voor de Schilderswijk).

Ze beginnen met theater met Serge om een opwarming te doen. Samen met de groep gaan zij eerst rekken en daarna gaan ze individueel in de zaal emoties uitbeelden. De kinderen zijn van 4 t/m 12 jaar, maar eerder was het besluit om kinderen van 7 t/m 12 jaar te betrekken. Deze aanpassing is gedaan nadat het bleek dat veel ouders graag al hun kinderen mee wilde nemen. Veel broertjes en zusjes zijn aanwezig om samen de activiteiten te doen. De groepen worden daarna verdeeld op leeftijd en als kinderen het comfortabel vinden om met hun broertje of zusje in de groep te zitten wordt daar rekening mee gehouden. Laagdrempeligheid staat voor deze aanbieders op nummer 1, door alle kinderen uit de gezinnen te betrekken, ouders mee te laten doen en een fijn begin van het weekend te organiseren.

Art-S-Cool – Ellen Rodenberg

Voor het knutselen wordt er een korte uitleg gegeven. Nadat de uitleg is gegeven en is laten zien wat ze die keer gaan knutselen gaan alle kinderen aan de slag. Ze zijn enthousiast en praten met elkaar over wat ze aan het maken zijn. Ondertussen loopt Ellen rond om kinderen persoonlijke aandacht te geven en vooruit te helpen. Ellen geeft na afloop aan dat de oudere groep veel aandacht gaf aan de maat en hoeveelheid van de onderdelen die zij gingen vouwen. De jongere groep maakte de vormen totdat de tijd om was en plakte daarna alles aan elkaar.

Muziekcentrum 1001 nachten – Ahmet Gür

Bij Achmed krijgen de kinderen een viool waarmee ze gaan spelen. Ze zitten in een kring en spelen zonder strijkstok als er kinderen zijn die net beginnen met het spelen van viool (de jongste groep). De oudere groep speelt wel met de strijkstok. De kinderen leren hoe ze om moeten gaan met een fragiel instrument door het zo zacht mogelijk neer te leggen op de grond. Ook besteden zij aandacht aan het afsluiten van een optreden, ze staan allemaal op een rij in de spiegel om samen een nette buiging te maken. De oudere groep stampt op tijdens het bespelen van de viool. Achmed legt uit aan deze groep dat er vorig optreden te vroeg afgesloten werd en benaderd dat positief door te vertellen dat het extra applaus was van het publiek.

Haags Theaterhuis – Serge Bosman

Serge vertelde dat ze op alle verschillende scholen hebben benaderd om te werven en hun netwerk in de Schilderswijk. Bij Serge hebben ze een green screen waar alle kinderen enthousiast over zijn, ze zitten allemaal op een rij op de stoelen in de zaal. Serge vertelt in het begin dat de beelden die ze opnemen privé zullen zijn en alleen voor de show worden gebruikt, ze zijn dus ook niet op youtube te zien.

Een jongen uit de jonge groep mag de cameraman zijn en de anderen mogen gekke loopjes doen voor het green screen. Ze worden gevraagd om zelf loopjes te bedenken en om hun creativiteit te gebruiken door verschillende loopjes te doen. Daarna gaat Serge ze bewerken zodat hun kunstwerk van vorige week op de achtergrond kan worden geplaatst voor de eindpresentatie. Daarna doet de jongere groep een spel waarbij Serge praat tegen een van de kinderen in een onzin taal zonder te lachen. Alle kinderen vinden het leuk omdat het grappig klinkt en degene die tegenover Serge staat moet serieus zijn. De oudere groep mogen bepaalde letters niet zeggen, maar het spel heeft hetzelfde effect op de rest van de groep.

De dag wordt afgesloten door gezamenlijk in de hal nog wat te drinken en fruit te eten. Een voor een worden de kinderen opgehaald door hun ouders.

Informele interviews ouders

Tulai, moeder van een dochter van 9 die speelt in de gevorderde viool groep. Ze wordt gemotiveerd om vanuit haar school, de Palet school, een instrument te spelen vanaf groep 5 tot en met groep 8. De keuze bestaat uit viool, fluit en cello en op school treden zij op. Ze laat mij trots een filmpje zien van haar dochter en klasgenoten van de laatste uitvoering. Ahmet geeft ook les op deze school in de Schilderswijk en is dus een bekend gezicht voor haar dochter.

Rashid, is vader van een 11-jarige dochter, 7-jarige zoon en een 4-jarig zoontje. De dochter is begonnen met het bespelen van de viool doordat het deels vergoed werd door de Ooievaarspas. Zij heeft al 2 jaar les van Ahmet op elke vrijdag. Zijn jongere zoon heeft al 1,5 jaar les en verveelt zich tijdens de les omdat hij is ingedeeld bij de jongere groep. Ahmet probeert hem te stimuleren en te betrekken. Het jongste zoontje probeert ook mee te doen maar is moe van de dagen daarvoor. Rashid speelt samen met zijn zoontje en wordt betrokken in de groep door Ahmet.

3. Interview Serge Bosman @ Theater de Vaillant, 9 maart 2019

Binnenschools vs buitenschools

Binnen een school in de structuur en sfeer van de school, zet een toon voor de sfeer en mogelijkheden. Extreem voorbeeld groep 8 musical op islamitische school, willen niks met muziek doen als islamitische school was dat verboden. Bepalend in de mogelijkheden die er zijn. Buitenschools zijn er meer mogelijkheden om vanuit je eigen vrijheid en gedachtegoed te werken. Kanttekening zijn de verlengde schooldagen, naschools zoals van een brede buurtschool die vaak worden gezien als oppascentrale. De kinderen hebben dan al een lange dag gehad op school en zijn moe. Spanningsveld aanwezig tijdens de lessen omdat de kinderen nog langer op school zitten. Serge is uitgekeken op de uurtjeslessen en doet dat niet meer bij scholen, probeert hij te vermijden. Hij houdt van multidisciplinair werken, dus dat doet hij zo veel mogelijk met gebruik van muziek.

Op deze zaterdagen zijn kinderen vrij, dus ze hebben intrinsieke motivatie om ernaar toe te komen. Niet je zit al op school of je ouders komen je pas laat ophalen dus je moet wel, minder geforceerd. Levert veel vrijheid op en een fijne sfeer wat het heel leuk maakt voor de kinderen. Het vak proberen over te brengen met het enthousiasme voor theater, overbrengen naar een groep. Dat is hetzelfde. Het leren van vertellen van verhalen is theater voor Serge. Samenwerking met scholen bijvoorbeeld met het HML. Het hangt af van de mate waarin cultuureducatie geïntegreerd is in de school. Als school het ziet als past wat bij het curriculum en leerkrachten voelen zich betrokken bij lessen dan werkt het heel goed. Voorstander om werkdruk te verminderen in het basisonderwijs door het gebruik van vakdocenten. Gymnastiek, muziek of kunstvakken met een vakdocent kunnen werkdruk verminderen. Ook omdat kinderen dan met meer verschillende mensen in aanraking komen, waarbij ze zich anders kunnen gedragen. Bijvoorbeeld als een kind het moeilijk heeft bij zijn/haar docent, dan kan je uitkijken naar een andere les omdat je met een bepaalde vakdocent een betere klik hebt. Kenniseconomie is niet alles want soms zijn kinderen op hele andere vlakken heel intelligent. Grote tech bedrijven zijn op zoek naar kunstdenkende figuren omdat die vrijer kunnen denken. Eigenschap die gestimuleerd moet worden en niet worden afgeweerd.

Hangt heel erg van de school af de aansluiting. Zijn veel scholen ook bezig met andere vakken aanbieden, meer ontdekken door het bredere aanbod. Het is maar net hoe mensen het oppikken waarop drama overkomt. **We kunnen veel beter laten zien wat de meerwaarde is van drama in plaats van omzetten in cijfers.** Groep 8 musical hebben een paar kinderen een rol, teksten stampen en liedjes onthouden. Het kan ook breder trekken omdat het een afscheidproject is. Zelf liedjes maken en teksten maken, samen in elkaar zetten in een mooi moment van afscheid. Je bent bezig met taal, sociaal, afscheid/afronding, performance. Zit heel veel in. Middelbare school met een fantastische muziekdocent, zij heeft 37 leerlingen die eindexamen gaan doen in het vak muziek. Samen zetten ze een of twee keer per jaar een avond in elkaar. Donderdag een dag repeteren, vrijdagavond voorstelling. Serge doet het regisseren. Deze muziek blijft de passie hebben terwijl de school, omdat leerlingen op donderdag uit geroosterd moeten worden, typeert als les ondermijnende activiteiten. Negatieve term voor half 9 tot 5 op school, lol maken, niet zeuren over pauzes, geluid wordt ook gedaan door de groep. Ze leren veel meer op deze dag. Als je dat niet ziet, dan vind ik dat jammer. **Bekrompenheid van scholen en directies.**

Er zijn ICC'ers die weinig of geen uren hebben. Het zou al iets zijn als ze 40 uren hadden per jaar. Eerder was het in het Korenhuis, mensen die voorstellingen uitzochten waarvoor scholen zich konden inschrijven. Ze gingen actief naar de scholen toe en die personen dachten na over het programmeren van verschillende partijen op verschillende plekken. Cultuurschakel is een boekwerk van Haagse theatermakers waar ze uit kunnen kiezen. Ik sta er niet meer in met mijn voorstelling omdat ik daar geen zin in heb. Het slaat nergens op. Het zijn enorm veel voorstellingen en het gaat nergens meer. **Scholen weten niet meer wat ze moeten kiezen, er zit geen idee achter. Marktwerving werkt niet in het veld, stop ermee! Zorg gewoon dat scholen hulp krijgen ook om cultuur en kunst goed vorm te geven.**

Drempels

Culturele drempels. Zijn best wel pittig om overheen te komen, blijven heel erg in hun eigen wereldje bestaan. Ik ben een idealist maar ik denk dat het toffer is als we samen gaan praten en samen dingen doen zodat we van elkaar kunnen leren. Zodat de hokjes deels weg kunnen. Ik vind het heel lastig om het te zien dat een islamitische school geen muziek doet. Hele christelijke scholen denk ik hetzelfde over. Ik walg van scholen waar dingen worden gepredikt die gewoon niet kunnen. Een ander voorbeeld is, dit is allemaal heel relaxed geloof en waar je vandaan komt is niet van belang. Ik hoop gewoon dat kinderen terecht komen op scholen waarbij er niet gepredikt wordt. Door deze manier van school ga je heel erg in hokjes denken. **Openminded blijven is van belang.** Etnische achtergronden zijn van belang in wijken en in scholen gaat dat door. **Buitenschools onderwijs en aanbod kunnen we nog veel meer verbinding in zoeken.** Ook moeten we daar harder ons best voor doen.

Ik wil dat kinderen vrije gedachten mogen hebben. Dat je op een gegeven moment kan kiezen ik ben moslim en ik ga naar de moskee. Dat kan, de mogelijkheid is er, maar niet wordt opgelegd. Kinderen kunnen dan zelf denken ik wil niet maar naar de kerk of ik val op jongens. Die gedachte van vrijheid moet er zijn. Die gaat niet ontstaan als je heel erg dat gaat voeden vanuit het onderwijs. **Kunst is een middel om vrij te denken. Als je op school leert dat geel een lelijke kleur is en hier werken kinderen met geel. Dat je dan kan denken oh dat ga ik ook maar eens proberen. Dan kom je tot iets.** Muziek die ze horen zitten Ierse volksliedjes in voor. Het is gewoon je moet naar muziek luisteren niet per se naar een bepaalde muziek. Die discussie kan worden gehouden.

Ik ben nu bezig met een voorstelling over seksueel misbruik om dat bespreekbaar te maken. Dat is een onderwerp waar ik al twee jaar mee bezig ben. Mensen durven er niet over te praten maar met kunst kan je er toch over praten. Het wordt een metafoor met een griezelgeheim. Kinderen kunnen dan makkelijker over het probleem praten. Heel veel ouders vragen of het wel nodig is maar afgelopen jaren is er veel gebeurd zoals de me too beweging en de docu van Michael Jackson. 63.000 jongeren en kinderen geldt dit probleem voor. **Kunst en cultuur kan veel meer ingezet worden als verbindend middel en discussie middel.**

Vrijheid faciliteren vanuit de gemeente. Een open podium is misschien minder voor jongeren maar wel voor kinderen en je kan zien dat dat harstikke goed voor hun is. In Den Haag zijn een paar hele laagdrempelige festivals voor kinderen. In cultuurschakel kunnen kinderen voor twee euro naar een voorstelling. Dus dat moet de gemeente vooral blijven faciliteren.

Misschien zijn er wel meer initiatieven omdat voor elkaar te krijgen. Ook in de wijken, zeker de kwetsbare wijken. Vanuit de Schilderswijk kan je makkelijk naar het Korenhuis waar je eigenlijk gratis mee kan doen aan heel veel activiteiten. **De ooievaarspas moet ook blijven, met makkelijke administratie voor de organisaties.** De afstand kan je lopen, maar het is blijkbaar toch te ver. Hier wonen mensen die nog nooit op het strand zijn geweest, dat kan ik mij niet voorstellen. Met initiatieven waar je goed naar kijkt en begeleid en dat je niet zomaar geld over de balk smijt omdat je dan goed bezig bent. Blijf vooral kijken naar hoe effectief iets is. Met een Wow academie moeten we misschien wel meer de scholen in ofzo. Dan krijgen we meer bekendheid, met bijvoorbeeld geld om in een school een dag iets te gaan doen. **Dat de school daar centjes voor krijgt en wow wordt ingehuurd en aan het eind van de dag is er een voorstelling. Overlappen van binnen naar buitenschools is meenemen. Andersom is nog beter dat een school naar een wow academie gaat. Door school of thuis wordt er teveel veiligheid gecreëerd, om eruit te kunnen moet je naar een museum of een andere ervaring meemaken.**

Ik heb ook meegemaakt dat kinderen voor het eerst in een theater komen en totaal niet weten hoe ze zich moeten gedragen. Geen idee. We kunnen gaan schreeuwen, de jeugd van tegenwoordig, maar dat is het niet. Het is gewoon heel lastig als je dat nooit hebt meegekregen. Als je dan gaat uitstellen dan komt dat gedrag op de middelbare school. Als het ligt uit gaat ga je bijvoorbeeld schreeuwen. Het is een geruststellende gedachten als je denkt dat het niet ligt aan het kind maar aan hoe wij/of wat wij kinderen en jongeren leren.

Tijdens de lessen

Veel energie moet worden gegeven bij theater zodat je weinig tijd hebt om erover na te denken. Soms zeggen kinderen dat het saai is en dan zeg ik het is nu saai als je het nog een keer saai noemt. Dan is het wel klaar omdat ze het ook voor de rest van de groep minder leuk maken. De ene groep is gemotiveerder dan de andere groep. Mijn drive is gewoon dat ik iedereen met elkaar in gesprek wil laten zijn. Door zelf energie te geven en soms grenzen te stellen en te zeggen dit kan gewoon niet. Misschien een mooi voorbeeld, aantal weken geleden gaf ik workshops op Bijlmer vmbo school. Waren scenes aan het spelen en een jongen die liep erdoor heen. Vond ik echt belachelijk heb ik tegen hem gezegd. Na een tijdje was die jongen heel boos, maar hij vond toneel spelen dan heel leuk. Ik ben op jou gedrag boos en hij ging spelen. Na een tijd had ik de klas allemaal aan het spelen. Iedereen complimenten maar jou in het bijzonder want we hadden een dingetje maar jij hebt je daar overheen gezet. Eind van de les bood hij zijn excuus aan. Vooruitgang geboekt. Dat moment hebben is waardevol. Mensen eruit sturen heeft geen zin dus omgaan met iemand of even te laten zitten werkt beter.

Ouders meedoen maakt mij niet zoveel uit. Vind het niet belangrijk dat ze meedoen maar wel dat ze zien wat ik aan het doen ben. Soms denken ze wat doet die gast nou met dat theater. Het zien en meemaken dat is dus de winst. Dat je dus ziet dat ik geen rare dingen doe. Het is niet zo dat het heel erg afwijkend is en dat het niet past in een moslimachtige traditie. Het is juist goed om te zien. Muziekavond zitten tweehonderd ouders en die zien straks dat ze trots zijn op hun kind en wat ze doen. **Wat ze gaan zien is, om het conservatieve denken weg te houden, ik heb dit nooit gemogen maar mijn kind kan dat wel. Dat is natuurlijk mooi.**

Ik hoop dat het doorstromen door een WOW op 3 of 4 locaties plaatsvindt en dat je dat gaat krijgen. Dat je ook nog specialisme gaat krijgen voor talentklassen. **Dat je dat kan aanbieden en dat je kinderen verder kan helpen in hun proces. Met de drive en ambitie kan je dat faciliteren.**

Toekomst

Als stad Den Haag hebben we ervoor gezorgd dat er veel particuliere initiatieven zijn die geld nodig hebben. **Dat gebeurt niet in alle gevallen.** Ik heb zelf 1 in Art opgericht maar zonder geld kan je dat niet rond laten draaien. Het Korenhuis kreeg vroeger 6,5 miljoen maar dat is echt een schande wat heel lang door is gegaan. Daar ben ik dan nieuwsgierig naar hoeveel er gebruik van wordt gemaakt in scholen door de cultuurschakel. Ik denk niet veel omdat leraren er niet tijd in willen stoppen omdat ze het al druk genoeg hebben. **Wat je moet doen is vakdocenten in scholen sturen. Misschien andere discipline elk jaar.**

Met kleine gelden tot 10.000 euro. Heel veel initiatieven kunnen extra doen om zich te profileren. Voor administratie en een docent inhuren. Niet alleen de culturele hoofdlijn zoals de grote organisaties maar ook de kleine onderdelen supporten. NL danstheater gaat niet iedereen naar toe door busvervoer. Een wow academie kan ook een partij zijn die je wel een beetje mag belonen. De gemeente vooral breder kijken en niet alleen maar naar de usual suspects, maar ook naar het laagje daaronder.

4. Interview Ellen Rodenberg @ Theater de Vaillant, 9 maart 2019

Binnenschools versus buitenschools

Per project is het verschillend maar ik werk wel op scholen. Het verschil met de andere locaties is dat dit een theater is met een open structuur naar de buurt. De buurt kent deze plek voor lunchen en feestjes maar ook andere activiteiten. Mensen lopen hier makkelijk binnen als familie. Heel anders dan een school binnen lopen ook voor mij. Dit is een vrije tijds gevoel/werkplek. Een locatie is echt belangrijk voor het gevoel waar je mee binnen komt. Deze ruimte is bekend van voorstellingen en als violier. De zalen waar we les in geven hebben ook specifieke kwaliteit, anders dan een atelier of een klaslokaal les geven. Het gevoel van de mensen die komen en lesgeeft zorgt dat het anders is en de sfeer is anders. Hier vind ik het prettig dat ouders en kinderen makkelijk binnen lopen of even iets vragen. De opzet is wat losser want kinderen komen op zaterdagochtend met wat drinken en fruit dus het heeft een verbindende factor en sfeer. Ze komen van allemaal verschillende scholen en achtergronden, bij scholen is het al een community. Hier kennen ze elkaar niet maar gaan ze een periode met elkaar om. Wat ook heel anders is is dat ze hier drie uur achter elkaar kunst krijgen, theater, muziek en beeldende kunst. Dat is anders dan een mindset waarin je eerst rekenen gaat doen en daarna kunst en dan taal. Dan moet je schakelen, hier ook maar het blijft creatief.

Ik geef wel anders les op scholen of een andere locatie omdat de doelstellingen anders zijn. Bij de talentklas op Art-S-Cool is de doelstelling dat je kinderen verder helpt waar ze al veel aanleg hebben. Ook persoonlijk begeleiden en informatie over andere kunstenaars aanbieden en mogelijkheden in het beroep als ze iets zouden willen doen in de kunst. Je gaat op excursie naar een kunstacademie, je laat ze veel zien wat er mogelijk is. Op school doe je dat niet omdat je dan in het hele curriculum ook kunstlessen krijgt. Ze staan in de modus van gedisciplineerd gedrag met een klassysteem en dat moet je een beetje respecteren. Je moet dan als kunstenaar je aanpassen om een docent te zijn met wat daarbij hoort met regels en dingen. Het is een andere mindset. Wat je op school doet is meer van het opvoedende karakter en van de kunst probeer je zoveel mogelijk technieken en invalshoeken op een laagdrempelig niveau in de school te brengen. Overal laat je ze zo veel mogelijk zien wat de mogelijkheden zijn met tekenen, of iets maken met wat je vind of gevonden spullen, dat je niet vast hoeft te zitten als je iets in je hoofd hebt en het lukt niet. Dat is op alle locaties, als je iets niet lukt hoe doe je dat dan? Je creatieve geest omzetten in jezelf omzetten, daar zijn alle lessen op gebouwd. Hoe zet je jezelf op een idee? Met een vlek, en het papier draaiende laat ik zien dat ze allemaal ideeën hebben over wat die vlek is, dan ben je er al. Als jij dat allemaal naar buiten krijgt hoef je dat niet precies uit te tekenen maar het lukt al om het verhaal te vertellen uit een vlek. Dus dan laat ik ze eigenlijk toevalsfactoren ervaren en dat wordt hun bevrijdende invalshoek om op gang te komen.

Overeenkomsten vind ik lastig, ik denk meer in verschillen van locaties. Maar op alle locaties kan je wel hetzelfde doen maar een ander verschil is dat je op een school een jaar les kan geven en dan een band op kunt bouwen en een leerlijn kunt uitzetten voor jezelf. Op deze locatie, waar we elkaar maar 10 keer zien en naar een presentatie of voorstelling werken, dan heb je een andere insteek in de lessen. Op een school kan je dus 36 lessen in een jaar geven en dan kan je ze echt in stappen technieken leren en manieren van doen. Je kan ze veel meer introduceren in de beeldende kunst, veel meer aspecten waar je ze in kunst meenemen, je kan veel doen met taal en begrippen aanbieden. Je hebt meer mogelijkheden om ontwikkeling gericht met kunst bezig te zijn. Hier op de wow academie is het een soort van proeven, met een talentklas ga je juist weer de verdieping aan die je in een school niet kan. Ik zie dus eigenlijk door voordelen van alles, dus als alles aangeboden wordt dan kunnen kinderen op school op een basisniveau krijgen.

De talentklas heeft daar voordeel van want dan heb je al veel geleerd en kan je daarop verder. Als er op school niks gebeurd moet je in een talentenklas opnieuw beginnen, dan is het niveau lager

Samenwerken met scholen is essentieel, samenwerken met een andere partij is zo belangrijk anders doe je niks en blijft het in de lucht hangen. De samenwerking met scholen hangt heel erg van de school af of ze kunstminded zijn of specifiek vragen. Een school wil graag dat je vak serieus wordt genomen omdat je dan specifieke aspecten van kunst dan presenteert. Als een school kunstonderwijs serieus neemt, zorgen ze ook dat je het visueel presenteert en daar ruimte voor maken in je school als een tentoonstelling of presentatie serieus nemen en ook dat een kind leert praten over kunst.

Daarvoor is het begrippenapparaat nodig zodat je nieuwe woorden leert en manieren om te praten over wat je ziet of zichtbaar is. Dat is een grote stap in de ontwikkeling van de mens omdat er ingezet wordt op het cognitieve en het visuele wordt voor lief genomen. Visueel doe je allemaal dingen met kleren aandoen of hoe presenteer ik. De reikwijdte van het visuele wordt niet serieus genomen maar het bewust kijken naar wat je ziet of wat van invloed is en je kritische vermogen. Dat is handig om zelf voor jezelf op te komen en onderscheid maken van belangrijke dingen en onbelangrijkere dingen, dan kom je bij democratie terecht en blablabla. Ik vind de kunst essentieel voor de ontwikkeling van de mens.

Art-S-Cool is er hard mee bezig om, het liefst elke dag van de week, naschoolse activiteiten aan te bieden. Op lokale plekken zoals in bibliotheken zouden we dat elke dag kunnen aanbieden voor een groep. Voor aanbieders is het niet makkelijk omdat er voor kinderen veel te kiezen is. Ze kunnen ook sport doen. Ook zit er een kostenplaatje aan vast en moet er bekeken worden hoeveel ouders kunnen betalen. Een bibliotheekpas maakt het makkelijker om aan te schuiven, in de bibliotheken liep het toch al goed. De communicatie tussen de scholen en aanbieders zou ik graag beter willen zien, waarmee je persoonlijk contact opbouwt. Dan kunnen we overleggen en aangeven wat kinderen hier op Art-S-Cool en dat de leerkrachten dat gehoord hebben.

Kinderen komen soms pas tot hun recht als zij bezig zijn met kunst, omdat zij daar aanleg voor hebben. In de klas zijn zij ongelukkig. Als een leerkracht dat hoort kan het gedeeld worden met andere leerlingen zodat het kind kan groeien en ook op een positieve manier gewaardeerd wordt. Alleen daarvoor is contact het al goed, maar daarvoor missen wij ook tijd en mankracht. Er is nog zoveel te winnen. Vakdocenten inzetten op scholen maakt een groot verschil, het fijnst zou zijn dat elke leerkracht of mens de kunstenaar in zichzelf zou kunnen ontdekken. Je bent gewoon specialist er is een drive, ik weet het al sinds ik vier ben. Het is lastig maar het kunstenaarschap kan je gebruiken om iemand anders te laten durven. Dat betekent dat de leerkrachten dat spelenderwijs zouden kunnen leren. Met Art-S-Cool zijn we nu ook bezig om leerkrachten daarin te helpen en te laten ontdekken hoe ze op een simpele manier zelf over te dragen. Ze zijn er niet vertrouwd mee om los te laten, de kunst gaat buiten de vaste paden. Het is dan belangrijk dat je niet grip op de kinderen verliest en daar een balans in te zoeken, daar helpen we bij. Op de pabo moet daar nog veel aan gedaan worden. Met studiedagen bijvoorbeeld, vroeger leerde ik muziek geven in de klas, handarbeid en gymnastiek, niet direct cognitief gerelateerde ontwikkeling zaken.

Maar kunst is vergeten, terwijl kunst nu helemaal omarmt wordt. Het wordt niet geïmplementeerd in volwassenen die daarmee aan de slag willen. Deze aansluiting mist dus nog. De mens achter het onderwijs, wat doen leerkrachten in hun eigen leven om te ontwikkelen en is het gebaseerd op gewoonte, waardoor er bijna geen ontwikkeling is. Of is de ontwikkeling gebaseerd om je als mens verder te ontwikkelen, als kunstenaar ben je altijd bezig en ga je mee in alle veranderingen die plaatsvinden. Je moet kijken hoe je als mens en als kunstenaar daarop antwoordt. Als kunstenaar als vorm en als mens ook ik ga anders praten en anders denken. Ik zou willen dat elk mens met die tools zou worden uitgerust. Dat is niet voor iedereen weggelegd want ik voed mijn twee kinderen op maar de een heeft het helemaal nog niet over dingen die ik interessant vind als je als mens... maar het is zo moeilijk dat ik dat ambieer maar het land niet altijd, mijn manier is niet de manier van iedereen. De invalshoek is voor iedereen anders voordat het kwartje valt. Dus ik probeer zo veel mogelijk invalshoeken te creëren zodat het kwartje daar, daar en daar valt. Soort zes op een rij, liefst tegelijk maar ik weet niet hoe je dat kan bewerkstelligen. Denk zo veel mogelijk aanbieden.

Participatiedrempel

Ik ervaar ook drempels wat betreft cultuur. Culturen die hebben allemaal hun eigen prioriteiten, familie is bij de een belangrijk en alle bijzaken. De moskee is heel belangrijk en alles wat erbuiten valt komt er naast. Dus alles wat op dat vlak is moet wijken. Dat familie eerst dat zie ik, ook het idee dat je zelf weet dat je een afspraak maakt om 10 keer te komen dus dat doe je of je meld je af of laat het weten. In sommige culturen zie je dat als helemaal niet geïncorporeerd. Er wordt niet afgezegd, of je wordt als vreemde beschouwd dus ook alles wat je aanbied is vreemd. De oplossingen zijn om te proberen aan te geven dat je rekening hebt gehouden met materialen als ze niet af zeggen. Dat je ze in ieder geval het gevoel geeft dat het belangrijk is dat ze af zeggen maar ook de argumenten daarvoor geeft. Niet omdat het een regel is voor mij maar als ik weet hoeveel kinderen er komen is dat fijn. Dus ik probeer ze uit te leggen waarom ik die regel heb. Niet dat het alleen onze gewoonte is, die aannames vind ik niet werken. Door het te vertellen dus.

We proberen er ook wel op in te spelen door een familiale situatie te creëren zoals de moeders en kinderen met een makkelijke inloop. We hebben alles geprobeerd maar vrije inloop werkt het best. Zodat ze gezamenlijk in een lekkere sfeer met kletsen, met elkaar bezig zijn. Het voelt vertrouwd en door die sfeer is het makkelijker voor hun om het vreemde te accepteren en aan te gaan. Van twee kanten moet je moeite doen om naar elkaar toe te komen. Je moet ze ook leren kunnen. Er zijn heel veel verschillende culturen, met de een is het dit en de ander wat anders. De straten om Art-S-Cool heen zouden heel fijn zijn om die binnen te krijgen, dan weten zij ons naam dan kunnen ze daar ook naar binnen. Vrouwen en jongeren hebben een eigen plek en het gevoel hebben dat het ook een plek van hun is. Jij reist ook in je hoofd en kan je onmiddellijk voorstellen wat alle plekken zijn waar je vaak komt. Dat heeft ieder mens dus als je die plek als plaatje intern hebt dan kunnen zij zich makkelijker identificeren en thuis voelen bij een gebouw. Als een hek letterlijk gesloten is maar je bent binnen geweest en hebt goede ervaringen is het makkelijker om daar overheen te stappen en weer binnen te komen. Omdat zij het binnen kunnen visualiseren met een emotie van een prettig gevoel of vrolijk gevoel is. Dat zou ik willen met Art-S-Cool dat het een visuele muur is maar niet een mentale muur. Anders ga je verzinnen wat er binnen die ruimte gebeurd en heb je een wij-zij complex. Dat moet je zo veel mogelijk verbinden tot wij. De z moet een w worden.

Het zou heel fijn zijn als de gemeente volgend is dus dat betekent dat wat wij allemaal uit proberen dat de gemeente daarbij niet het gevoel heeft dat deze pilot niet veel heeft opgebracht dus stop er maar mee. Volgend wil zeggen, genoeg ruimte, lange looptijd aangeven. Volgend in de zin van niet een stop zetten op een project of pilot die te weinig vruchten afwerpt, omdat het een lange adem is om te zoeken naar middelen die werken. De ondersteuning van de gemeente is essentieel, ook van andere clubs met samenwerking zodat er een gemeenschappelijk belang is onder de disciplines. Eigenlijk zouden alle netwerken ook samen een doelstelling met elkaar moeten hebben. Niet dat iedereen hetzelfde moet denken maar dat er een overkoepelende doelstelling is om zo veel mogelijk dingen aan te bieden waar mensen zich in kunnen ontwikkelen.

Dan heb je al veel getackeld want mensen die het vreemde leren kennen, hoeven niet meer met angst tegenover het vreemde met afkeuring. Het blijft natuurlijk zo uiteindelijk maar je moet die ambitie hebben. Ook al weet je dat het utopisch denken is je moet er toch naartoe werken. Zonder utopisch denken was de mensheid allang opgegeven. Utopisch denken kan een motor zijn, maar die motor heeft benzine nodig. Als de benzine niet mag van het klimaat dan moet er een andere brandstof komen want die motor moet draaien.

Tijdens de lessen

Door goed te kijken naar het type kinderen wat ik heb probeer ik het begin van de les zo spannend mogelijk te maken, bijna als theater. Dat je een teaser hebt en denkt dit is gaaf maar hoe gaan we dit doen. Kinderen weten het dan niet maar ik heb dan een manier. Eerst zo spannend mogelijk en de techniek insteek dan zo makkelijk mogelijk. Daarna zijn er stappen tijdens de les afhankelijk van de kinderen, daar komt het individuele om de hoek kijken. Ik zorg dat ik voor de minst handige of het kind wat het lastig vind ook toegankelijk is. Of kinderen die zeggen dat ze het al een keer hebben gedaan, daarvoor kunnen we de verdieping in. Zodat je dus ook voor de top kan aanbieden. Dat is wat ik altijd probeer.

In de wow academie komen de ouders niet vanzelf, want we zouden meer kinderen hier kunnen hebben. Het werven daar hebben we een lange adem voor nodig, waarschijnlijk komt er door mond op mond reclame meer ouders. De ouders die komen vinden het heel fijn en wij praten met ze en vragen hoe het gaat. Dus het is makkelijk, net als op school als je even je kind brengt, dat je even een gesprekje aangaat. Dat wekt vertrouwen op. Sommige ouders doen ook mee omdat ze dat leuk vinden.

5. Interviews ouders @ Theater de Vaillant, 16 maart 2019

Rashid die eerder inzicht wilde delen is een bekend gezicht omdat hij elke week aanwezig is en meekijkt met de kinderen. Volgens hem zijn er verschillende participatiedrempels aanwezig waaronder financieel, sociaal en cultureel. Hij vindt het belangrijk dat mensen een open mindset hebben ook om te kunnen praten over verschillende culturen. De Ooievaarspas zorgt ervoor dat de kinderen mogelijkheid hebben om viool te spelen.

Rashid komt uit de Schilderswijk en woont nu in de Vruchtenbuurt. Hij geeft aan dat hij door zijn Marokkaanse achtergrond en de islamitische gemeenschap vaak wordt aangekeken als hij loopt met de violen. Voor zijn kinderen vindt hij het belangrijk vooral omdat zijn dochter zelf graag wilde spelen. Om de sociale drempel te doorbreken is het volgens hem belangrijk om een open mindset te hebben en je niet te veel aan te trekken van de gemeenschap om je heen. Rashid vindt het jammer dat de Schilderswijk veel meer biedt qua cultuur dan de Vruchtenbuurt.

Katherina – De langste is van mij en dit is mijn buurmeisje, die ging ook mee. Mijn dochter komt normaal niet mee want die heeft een lichamelijke en verstandelijke beperking maar ze vond het zo leuk en omdat het met Deborah zo makkelijk gaat. Ze had veel paniek doordat een leraar bij theater schreeuwde en ze snapte dat niet. Ze heeft het er nog over gehad, maar ik heb uitgelegd dat het toneel was. Ze is 7 en Deborah zei ze kan gewoon hier blijven, het is niet zomaar een kind dat je afgeeft. Ze heeft wel een gebruiksaanwijzing.

Kind van 7 en 10 en eentje van 3 maar die is te jong. Die mag met mij mee naar de markt op zaterdagochtend. Ze wil eigenlijk liever hier zijn maar als de inschrijftijd 8 is ga ik geen kindje van 3 hier achterlaten. Misschien mag zij volgend jaar meedoen zeg ik dan. Ze zitten op De la Reyschool, aan de la Reysweg maar alleen de oudste gaat daarheen. Mijn middelste dochter zit op speciaal onderwijs bij de dependance van dezelfde school. Er is niemand anders van onze school, oh nee die is van een andere locatie wist Esmee. Het zijn vooral de kinderen die hier in de buurt wonen. Het is wel zonde want de school waar mijn kinderen zitten hebben echt kinderen die hier graag heen willen. Het is een beetje montessori en vrije school door elkaar. Het zijn ouders die allemaal dit proberen mee te geven aan de kinderen, dan heb je zeker een grotere groep.

Mocht het nog een keer dan moeten ze echt op die school flyer. Ik vraag mij weleens af of ze iets anders doen dan creatieve dingen op school. Ze kan ook de andere vakken dus het zou wel goed komen. Gisteren was ze boos, want ze gingen staken en dat is op vrijdag. Dan mogen ze kiezen wat ze willen doen dus dat vond ze jammer. Ze gaat heel vrolijk naar school. Ik denk steeds waarom heb ik niet op deze school gezeten, het is heel gemengd echt elke cultuur zit er. Het wordt ook meegenomen en verwerkt. Dan krijg je wel een echte wereld indruk zeg maar.

We hebben thuis geen tv en ik heb een atelier voor de kinderen gemaakt en ik heb een eigen atelier. Heel af en toe mogen ze op de laptop, dus we zijn veel bezig met creativiteit. We doen veel dansen nu. Esmee heeft keyboard geleerd van YouTube en dat is echt heel leuk! Ik vind het belangrijker dan lezen of rekenen, want dat gebeurt vanzelf wel. Mijn middelste begint nu letters te herkennen en dan combineren we het met letters en plaatjes. Het is dat ze naar school moeten anders had ik ze niet op school gedaan. Ik denk dat er betere manieren zijn om rekenen en lezen te leren dan een hele tijd in een gebouw te zitten. Uiteindelijk moet je wel naar school maar het leven brengt genoeg ervaringen met zich mee. Ik heb ervaren dat je niet zo veel hebt aan school in het leven. Ik doe nu niks meer met wat ik heb geleerd. Ik had liever andere dingen geleerd toen ik kleiner was dus dat probeer ik hun aan te rijden.

Als ze geobsedeerd worden met iets dan ga ik dat met ze uitpluizen totdat er niets meer is wat je daar niet meer over weet. Welk onderwerp ook dat maakt mij niet uit, we gaan naar de bibliotheek en naar YouTube. Het is denk beter om kinderen te leren waar ze geïnteresseerd in zijn maar uiteindelijk zijn ze geïnteresseerd in alles. Je kan een kind willen leren schrijven maar misschien vind het kind rekenen veel interessanter. Misschien pikt het kind het schrijven dan niet op. Ik vind het jammer dat het niet heel bekend was, het was echt toeval dat ik er langs kwam, toen was het al gestart. Als je gerichte basisscholen target heb je een groter bereik en groep. **Esmee die vond het leuk en die vertelde het aan de buurmeisjes. Toen vroeg de moeder hoe zit dat, en gingen ze ook mee. Als het leuk is gaat het vuurtje vanzelf verder.**

Als je de financiën hebt voor cultuureducatie dan zijn er veel mogelijkheden. Maar als je die niet hebt, je bent alleen en ik kan niet werken, dan zijn er veel dingen te doen maar dan zit je al snel op 5 euro per kind. Voor mij is dat niet heel erg omdat ik zelf thuis ook veel bezig ben maar voor kinderen is dit super geniaal. Je moet er echt geld voor hebben, in de Schilderswijk ontbreekt het daaraan. Zo werkt het nou eenmaal en dat is jammer. Ik denk dat meer kinderen het meekrijgen als het gratis is. Wat ik wel fijn vind is dat er een soort van verplichting is dat je hier verwacht wordt en het afmaakt. Niet dat het eenmalig is en in en uitloop. Net als een hobbyclub ofzo. **Die verplichting en een eindproduct maken en met kinderen die je normaal niet ontmoet is het leuk dat ze dat doen. Zo weten kinderen dat ze dat gaan doen.**

Ik denk dat het in de vrije tijd willen is en op school moeten. Vanuit mij hoe dat bij mij thuis gaat is het niet verplicht. Je moet naar school, maar hier kies je ervoor. Ik denk dat het weten dat het er is is echt heel belangrijk. De informatie drempel. Dat is een grote denk ik en zaterdagochtend is ook voetbal en zwemles ochtend. Dat zorgt er wel voor dat er een groep per definitie niet kan. In de middag zijn ze allemaal chagrijnig en moe dus dat zou ik niet doen, zo vroeg mogelijk op de ochtend is het beste. Als je maar een school aanhaakt dan heb je met culturen te maken die het misschien niet belangrijk vinden, dus ik zou het breder doen. Het zijn wel zwarte scholen hieromheen en ik denk dat de interesse minder is dan op gemixte scholen. Vooral het laten weten dat je er bent is lastig, want voor de rest is het ideaal. Je hoeft niet te blijven, zelfs met Maya van 7, is het een leuk idee dat je je kind kan loslaten en dat je weet dat het goedkomt. De eerste keer dacht ik meteen nou het gaat wel lukken met Deborah ik heb wat en jij, dus het gaat lukken. Als het niet gaat bellen we dus heeft ze een paniek aanval gehad en dat hoor ik achteraf. Het is gewoon kundigheid van de mensen die hier staan. **Deborah straalt vertrouwen uit. Tante Dee Dee geeft al dat vertrouwen.**

Als je zo goed met kinderen bent en het zo rustig verloopt dan heb je wel zo iemand nodig anders dan red je dat niet. Wat mij betreft moet het gewoon overal zijn, maar dat is een Utopia. **Vooral heel veel van deze los projectjes ondersteunen, ik denk dat je dan door kan gaan naar andere initiatieven. Als je van iemand hoort dat het leuk is dan wil je dat ook doen. Dat het losstaande projectjes zijn, daar bereik je meer mee.** Bij een kinderboerderij is er ook meer te bereiken, maar dan kom je daar en zijn er 300 kinderen. Dat is omdat er een keer in de zoveel tijd iets gebeurt, dus ik vermeid dat. Dus vooral veel kleine dingetjes. Dan heb je zo een nasleep met je kind en dat kost dan zoveel energie. Volgende keer ga je dat niet meer doen. Maya is wel moe maar het is hier ook lekker rustig, als het groot wordt is dat lastig omdat de hele Schilderswijk erop af komt.

Daarom ga ik niet meer naar gratis dingen toe, omdat er heel veel mensen zijn. Gratis zou perfect zijn maar dat is een beetje onmogelijk. Als je op frequente schaal kleine dingetjes doet, dan is er bijvoorbeeld op zondag altijd iets te doen. Dan hoef je niet eens van te voren te weten wat je gaat doen. Het hoeft niet groot en hoeft niet veel geld te kosten. Op vaste dagen en als je dat veel doet dan krijg je geen enorme file daarheen. De meiden lopen bij elkaar de deur plat en hun moeder is kunstzinnig therapeut dus mijn kinderen gaan daarheen om te knutselen. Er is niet zo veel andere dingen te doen tv kijken of de telefoon maar die hebben we niet. Dus dan ga je spelletjes doen of knutselen, dat doen ze bij ons thuis. Ze mogen dan tiktok video's maken dat is ook weer kunstzinnig.

Elizabeth - Mijn kinderen hebben een Marokkaanse vader en dit mag gewoon niet. Trommelen mag, maar viool spelen niet. Dat hebben zij van huis uit meegekregen dat is de grootste drempel. Culturele drempel is denk ik het grootst. De jongste is hier en zij is 10 jaar oud. Twee andere dochters zijn thuis

die zijn puber en ouder. De dochter van 14 speelt ook bij Ahmet op de viool. Ze hebben in de bibliotheek les in de Schilderswijk via school met vioolles en op zondag ook vioolles. Zaterdag komt ze dan nog hier er even tussendoor. Mijn dochter wilde graag op vioolles, toen zei een klasgenootje dat ze daar kon beginnen en dat heeft wel geholpen. We hebben ook een Ooievaarspas om mee te doen bij de vioollessen. Met meerdere kinderen kan je het anders niet betalen, de een heeft een keyboard en de ander een gitaar, het wordt al snel duur. De oudste krijgt wel veel cultuureducatie maar die zit op de middelbare school.

De gemeente moet naar de kinderen zelf kijken en wat zij willen. Ik heb echt strebers, ze zijn allebei veel van plan. Meer red je er niet meer bij qua tijd, ik moet ook werken maar verder kan ik er niks meer bij. Weekendschool hebben ze ook, hebben ze alle drie gedaan. Voor mensen uit deze wijk in de Mussen, het project duurt 3 jaar, ze gaan kennis maken met allerlei beroepen. Vanavond gaan ze naar de sterrenwacht, ze komen op allemaal verschillende plekken. Het netwerk wat ze opbouwen kan ze dan later helpen voor stageplekken. Voor mijn oudste is het lastig met solliciteren vanwege haar naam en waar ze woont. Geen supermarkt wil haar hebben, in Den Haag is dat nog een heel duidelijk ding. Het is belangrijk om kinderen te helpen anders komen ze er echt niet. We praten erover en proberen alle mogelijkheden te bieden. Blijven proberen of solliciteren met mijn achternaam. Via school ben ik verbonden aan de weekendschool. Mijn kinderen willen gewoon heel veel leren en daarvoor is het fijn dat ze weekendschool bieden. Ze moeten eigenlijk nog op sport maar ik weet niet wanneer omdat ik ook moet werken. Ik heb geen tijd meer verder, ik heb hier een rustpauze.

Ik denk dat veel mensen in de wijk tijd genoeg hebben, heel weinig mensen in mijn straat werken. Ze gaan nergens heen met hun kinderen. Je kan ze ook niet trekken met een wow academie. Het zijn mensen die andere dingen belangrijker vinden. Van huis uit wordt het niet gestimuleerd om cultureel actief te zijn. De manier waarop ze opgegroeid zijn zorgt ervoor dat ze echt niet mee gaan doen. Het hangt af van wat je normaal vind tijdens het opgroeien. Bij strenge moslims mag het gewoon niet. Meisjes mogen zichzelf niet laten zien, zonder de koran te lezen ga je niet naar de hemel. Ik denk dat vader gepraat heeft in de moskee of op werk. Hij was gisteren ook bij het concert namelijk.

6. Interview Ahmet Gür @ Theater de Vaillant, 23 maart 2019

Opgericht met 1 doel en dat is om voor iedereen de mogelijkheid bieden om een instrument te bespelen. Heel veel drempels waar gezinnen tegenaan liepen, we proberen die te overwinnen. De financiële met de Ooievaarspas die overwinnen wij. Ze krijgen dan met de Ooievaarspas de muziekles vergoed, ze krijgen een jaar lang, 60 minuten per week muziekles. Daar zijn we trots op. Stichting Leergeld ondersteund ons met het aanschaffen van een muziekinstrument, dus die kunnen we via Stichting Leergeld gratis aanbieden aan leerlingen. Die biedt stichting Leergeld gratis aan en wij leveren ze aan leerlingen. En wij komen op allemaal verschillende locaties, dus daar is ook geen drempel. We hadden eerst maar een locatie in Mariahoeve en we zagen dat ondanks dat het muziekinstrument en de lessen gratis waren, dat kinderen moeite hadden om naar de les kunnen komen doordat ze 3.5 heen en 3.5 terug moesten betalen. Ouders gaan dan ook mee dus dan ben je 10 of 15 euro kwijt aan reizen terwijl de lessen gratis zijn. Dat waren ook drempels, door echt goed te kijken naar ons doelgroep, hoe kunnen we het zo makkelijk mogelijk maken en wat zijn de drempels waar zij tegenaan lopen zijn we zo ontwikkeld.

Zo kunnen we het aan alle kinderen aanbieden. De kinderen die het wel kunnen betalen, of er tussenin zitten die krijgen heel goedkoop de lessen. De lessen die bij het Korenhuis 1200 euro zijn, die zijn hier 330 euro voor een heel jaar. De kinderen kunnen ook een instrument huren bij ons als ze niet willen kopen voor 2 euro per week met verzekering en nazorg.

Ons hoofddoel is niet om de grootste marges te pakken qua verdienen. Dan schieten onze prijzen naar 1000 euro en verdienen we er goed aan maar dat is niet ons doel. We hebben liever iets meer leerlingen en dat we dat managen met verschillende wijken, iedereen helpen. Voor de massa gaat de prijs dan omhoog en daar kunnen we al genoeg mee nemen.

Omdat we overal zitten krijgen we vaak verzoeken van scholen met workshops, concertjes, lessen verzorgen en daar verdienen we dan wel aan. Dan doen we niet tegen kostprijzen ofzo, dus wat ik daarnaast doe daar verdien ik gewoon wel mee.

Werven

Niet, mond op mond is voor 1001 nachten de beste verspreider. Concertjes met leerlingen en instrumenten markten. Daar kunnen kinderen instrumenten uitproberen en daar gebeurt het meest. Dus we hebben niet dat wij via internet veel doen of flyers of banners dat doen we niet zo veel. Het is echt mond op mond en juist omdat ook dit niet onze corebusiness is. Gratis muzieklessen en muziekinstrumenten uitdelen is niet echt waar wij van overleven. Dus als wij ons daar volledig onze marketing, die we niet hebben, op zouden zetten dan zou je zo op de 1000 leerlingen zitten. Hebben wij daar momenteel behoefte aan? Kunnen wij die faciliteren? We zijn nog niet zo groot dat we dat soepel kunnen laten verlopen. Dus dat eigenlijk. Eerst contact met de kinderen en daarna spreek ik de ouders.

Wij zeggen tegen al onze docenten dat ze ambassadeur zijn van het muziekcentrum en ook van de muziek zelf. Als zij op locatie komen en ze hebben in de ochtend gewoon slecht geslapen, dan komen ze niet chagrijnig binnen maar dan komen ze met goedemorgen, ouders worden gegroet en er wordt een praatje gemaakt. Daar begint je les al de les. Onderweg als je leerlingen tegenkomt, daar begint dan je les. Dat geven we mee aan de docenten en tijdens concerten en evenementen worden alle ouders uitgenodigd, broertjes en zusjes. Er wordt uitgebreid gesproken met de ouders, die worden gewoon betrokken, ze zijn misschien wel nog belangrijker dan de kids. Het valt ook gewoon bij ouders. Wij hadden laatst een concert met de leerlingen en toen hebben we een paar stukken voorgedragen aan de ouders. Zonder de ouders hebben we namelijk niets. Toen heb ik ook verteld dat mijn ouders, 1 uur door de regen en de wind fietsten om bij mijn muzieklles te kunnen komen in het Korenhuis. Dat was heel bijzonder omdat ouders ook waren van ja, die beseffen ook eigenlijk niet wat hun rol daarin is. Die denken ik breng het kind en dat is het grootste wat ik doe.

We doen allemaal verschillende instrumenten, hij geeft pianoles bij ons. Traditionele instrumenten en percussie. Omdat ik zelf viool speel heb ik bij wow voor de viool gekozen, dan kan ik het zelf ervaren en kijken hoe het is. Daarna kan ik het overdragen. Ouders zijn heel belangrijk omdat ik heel vaak heb gehad dat ik zei ik wil niet meer viool. Mijn ouders zeiden dan oke dan moet je eerst het boek afmaken, als je dan niet meer wil dan kunnen we je niet dwingen. Maar het was wel dat zij mij heel erg ondersteunde, dus ook zeiden maak het boek af. Dan kon ik meer spelen en was het leuker. Zo werd ik dus, het was nooit de bedoeling om mij van viool af te halen, ze vonden het heel belangrijk, maar zo werd ik wel gemotiveerd.

Een kind kan niet altijd gemotiveerd blijven en zeker niet bij een hobby waar je ook vaak moet oefenen. Dus het bestaat niet dat je steeds enthousiast bent dus ook de ouders die hebben een grote verantwoordelijkheid. Zij gaan nu naar de viool les en als het kind dat mag bepalen, ja dat is geen maatstaaf. Je kan wel een luisterend oor naar je kind hebben maar uiteindelijk is het heel belangrijk wat de ouders zeggen. Sommige ouders zeggen ik wilde altijd al een instrument spelen en via het kind kunnen ze dan ook hun eigen.

Wij zijn de vereniging dus de kinderen komen zoieso bij ons. Ze kunnen doorstromen dus we hebben al een paar leerlingen die in groep 6 zijn begonnen, daarna privéles hebben genomen en daarna bij het conservatorium zijn aangekomen. We hebben heel veel top talenten mogen ontdekken, maar van de 100 leerlingen zijn er 20 die afhaken. Dat is nou eenmaal zo, niet iedereen vind alles leuk. Wat wij wel proberen en daar onderscheiden wij ons in. Na 3 jaar vind het kind het niet meer leuk bijvoorbeeld, bij ons kan je dan het instrument dat je hebt gekregen, terug inleveren, dan wordt het tweedehands maar dat maakt niet uit. Lever je een viool in en dan krijg je van ons een gloednieuwe gitaar en dan mag je overstappen. Het is niet dat het een andere cursus is en dat je extra moet betalen, daar doen we niet moeilijk over. Je kan overstappen naar gitaar, viool of piano. Als het nog niet leuk is gaan we een andere locatie proberen, kijken of daar vriendjes en vriendinnetjes komen. Zo zijn er veel manieren om een kind enthousiast te krijgen. En we hebben een speciaal repertoire met het spelen en dansen met kinderen, heel veelzijdig met van alles wat.

Kinderen kunnen ook meteen na een paar lessen al liedjes spelen. We hebben nu 10 lessen gegeven en kinderen kunnen al Skatapolka, Irish Dance en de Upstream blouse, dat zijn al drie stukken en daar kan je een optreden meedoen. Dan gaan we optreden in bijvoorbeeld de Julianakerk in Transvaal. Kinderen krijgen friet en kipnuggets en kunnen daar met hun ouders naar toe. Ze zijn ouders van artiesten en het is heel leuk want een optreden. Dat is gewoon heel leuk.

Binnen versus buitenschools

Je hebt verschillende scholen. Scholen die iets zelf aanbieden of scholen die hun locatie openstellen zodat andere kinderen in de wijk ook kunnen komen. Bij het tweede is het gewoon een ruimte maar scholen zelf daar is het, kinderen die voelen zich nog op school en zijn daar ook wat strakker daarin. In onze lesjes zijn ze wat losser en dat is ook wel fijn in de les.

Wij zijn de partij momenteel bij de muziek die echt binnen en buitenschoolse activiteiten verbinden. Want wij zijn gewoon de grootste met de muziek, we zitten op heel veel scholen, binnen en buitenschools. Maar ja ik doe het momenteel allemaal zelf, het is heel makkelijk te verbinden natuurlijk maar je hebt wel een verbinder nodig. Dus momenteel vragen we geen potjes aan voor pilots, andere dingen, waarbij we binnenschools en buitenschools kunnen combineren. Zo hebben we echt binnenschools dat de scholen ons betalen en buitenschools de Ooievaarspas en Stichting Leergeld. Maar we hebben nog geen potjes om die twee echt te verbinden. Het is dan aan ons om in de vrije tijd te kijken, hoe we kunnen verbinden. Dat lukt ons op die manier ook niet en is niet de bedoeling. Om tijd vrij te maken om een stappenplan en visie te ontwikkelen om die twee grote clusters te combineren.

Met projecten en evenementen kan je dat doen. We hebben activiteiten dag ontdek je talenten gehad met lange frans die is hier gekomen. Die ging rappen en scholen kwamen hier. Dat was harstikke leuk. Dus we hebben ideeën zat. ICC'ers zijn heel handig op scholen maar uh..

ONDERBREKING

Drempels

Financiële en de afstand. Taal en cultuur. Er zijn verschillende vormen met taal als een Turkse meester uitlegt hoe het zit dan onthouden mensen het meer. Als een hindoestaanse dat uitlegt aan de eigen doelgroep dan het ook echt gratis is en dat er geen addertjes onder het gras zitten. Dat ze echt thuis moeten studeren en dat ze dan ook net als hun kunnen worden. Dat het een goede hobby is en gezond voor je kinderen dan wordt het vaker aangenomen dan iemand die heel ver van de doelgroep staat voor de ouders.

Drempel met locatie zoals ik al zei. Drempel met de kennis, dat ze nog nooit ook maar iets met muziek hebben gedaan. Als je dat niet weet dan mis je het ook niet als je nooit iets cultureels hebt gedaan. Dan wordt je niet opeens wakker en wil je dat doen. Die drempel door naar mensen toe te gaan en mensen in de vertrouwde omgeving zoals bibliotheken, buurthuizen. Cultuurankers zijn soms nog een stapje verder maar dat verschilt. Sommige mensen komen vaak naar cultuurankers anderen komen weer op andere plekken. Wij zoeken echt de mensen op in de vertrouwde plekken en daar gaan we contact met hun leggen en dan gaan we naar hier door outreachend te werken. Het is wel echt belangrijk om het op die manier te doen.

Culturele drempel merk ik ook dat kinderen het niet meekrijgen in de opvoeding. Ze kennen het niet, waarom zou je het dan gaan doen. Verder sociaal, soms krijg ik leerlingen die zeggen het mag niet van de moskee. Maar dan zeg ik ik ben ook moslim en ik zeg dat het wel mag. Dan overkom je die drempel ook, want dan is het ja meester Ahmet doet het ook. Op dat moment heb ik een voorbeeldfunctie en ik kies docenten daar ook op uit. Niet zomaar iemand die een uurtje nog les wil geven. Ik kies bewust op ons doelgebied, ons doelgroep, hoe sluit een docent het beste aan.

Psychologische drempels merk ik weinig van, want als we met instrumenten staan en we geven die aan de kinderen dan wordt die drempel gelijk overwonnen. Die zien we niet als drempel, dat is niet voor mij, iedereen doet mee. Ik zou meegeven aan andere aanbieders dat ze niet het wiel opnieuw uit hoeven te vinden. Heel veel mensen zijn je al voor gegaan. Wij hadden ook vanuit 0 allemaal potjes kunnen aanboren en zo kunnen beginnen. Maar nee stichting leergeld is er en dat is heel mooi.

Er zijn prachtige locaties hier, waarom gebruiken we die niet? Ooievaarspas, dus inzetten wat er al is en veel meer samenwerken. Als je gaat samenwerken ga je naar elkaar luisteren en kan je elkaars valkuilen opvangen, zo kan je van elkaar leren.

Het netwerk dat zich nu opbouwt helpt wel echt, maar we zitten nu ook te praten over het combineren van de backoffice van de drie organisaties om daar 1 van te maken. Dan heb je veel kosten bespaard, het sluit op elkaar aan en dingen die ik nog niet weet kan Art-S-Cool misschien invullen. Contracten met docenten, overeenkomsten, prijsafspraken, als ik dat binnen een paar jaar allemaal zelf moet uitvinden, we kunnen het makkelijk maken. Niet alleen als concurrenten maar samen kunnen we het beter maken.

Toekomst

Ik ben mij er nog niet van bewust welke partijen er allemaal zijn. Dus misschien een grote netwerk bijeenkomst, of een bijeenkomst waarbij iedereen te horen krijgt wat voor middelen er beschikbaar zijn, welke potjes er zijn, bijvoorbeeld pilot potje daar is wow uit voortgezet en dat is heel mooi. Daar kan ik meer van op de hoogte zijn wat er cultureel veld aanwezig is. Voor het hele netwerk want dat staat op nummer 1.

Meer samenwerken, binnenschools en buitenschools meer laten aansluiten. Eigenlijk zou CultuurSchakel de schakel moeten zijn, kom op zeg scholen en aanbieders in contact brengen met elkaar. Wij zijn de grootste qua muziek en ik heb met ze aan tafel gezeten maar er is nooit iets concreets uitgerold en dat vind ik wel jammer. Ik heb gejureerd, gesproken voor de CultuurSchakel dat zijn allemaal fijne bijeenkomsten. Ze moeten zelf kijken wat het laatste zetje is, zijn we er alleen voor de scholen of zijn we er ook voor de culturele aanbieders, wie dienen wij? Want ze komen om de 2/3 weken bij alle scholen langs maar wie wil je verbinden? Snap je?

Het kan ook zonder verbinder maar het moet gefaciliteerd worden. Als we iemand aannemen voor het callcentre die dan alle scholen belt dan kan het ook. Maar als we toch al een CultuurSchakel hebben en die luxe hebben, dan moeten we daar de vruchten daarvan kunnen plukken. Niet alleen een brainstormsessie maar ook bijvoorbeeld een netwerkmeeting. Er zijn ook bij Muziekimpuls vragen gesteld voor ons en die legde we bij CultuurSchakel. Er rolde niks echt uit maar het werd niet concreet. Het is echt borrelen, netwerken, hulp en steun. Maar als het laatste zetje met scholen en een traject op een school als dat niet staan dan is die 90% voor niks geweest. Dat is dan alleen maar extra werk om te doen.

Iedereen is lekker bezig bij die bijeenkomsten maar er wordt niet geleerd hoe een subsidieaanvraag moet of deze pilots kunnen. Laten we een meeting hebben over binnenschools en buitenschools verbinden, wat gaan we doen. Scholen zijn erbij en aanbieders zijn erbij dan kan je meteen een pilot draaien. Alleen praat sessies hebben we niet veel aan want allebei hebben we het druk genoeg.

7. Interview Deborah Cameron @ Theater de Vaillant, 23 maart 2019

Ik ben bezig met dans en ze geven elkaar dansles, dat heet Dee Dee kids. Ik heb met hun een museum take-over gedaan waarbij ze het museum over hebben genomen. Ze hebben subsidie aangevraagd en op basis van de kunst allemaal kunst gecreëerd. Moeder heeft hapjes gemaakt, ze hebben beveiliging gedaan, echt alles. Dat draait om de kinderen en dat is wat ik doe. Ik ben verbinder, want ik zit in het netwerk. Dingen met afro identity, black identity, dus nu doe ik dingen met het Mauritzhuis en hun expositie. Ik doe ook programmering en adviseer om programma's aan te passen voor diverse doelgroepen. Het is hun eigen schuld, soms willen ze ons niet eens betalen. Mauritzhuis belde en ze zeiden ja ik wil je het gunnen, maar ze willen me niet gunnen ze hebben mij nodig. Ik heb hun niet nodig. Zij willen een diverse doelgroep binnen halen, ze moet letten op haar woorden. Ik zit goed bij het Haags historisch museum. Je gunt mij niet als jij een probleem hebt. Ik ben al 5 jaar aan het rouleren in het centrum en Den Haag. Het is white, terwijl de samenleving dat niet is. Ze denken dat wij of ik, alleen vrijwilligerswerk ga doen. Ze denken dat ik vrije tijd heb en niet hoeft te betalen met geld.

Het enige waar ik mijn vrije tijd in stop is mijn kids. De rest moeten betalen, anders ga ik het niet doen. Na het netwerk opbouwen van 15 jaar mogen ze er gebruik van maken als ze betalen. Ik gun mijzelf geld op mijn bankrekening en alles wat je mij niet kan geven. Het is graag of niet. Hier ben ik betrokken geraakt doordat ik als betrokken bewoner bij de Vaillant help. Het was een uitvalbasis voor mij dus ze hebben mij gevraagd. Ik kom uit het jeugdwerk en kan met iedereen overweg. Mensen kennen mij en weten waar ik voor sta, ook voor de Schilderswijk. Ik spreek mij uit over deze wijk en de multiculturele samenleving. Ik ben zo blij dat ik hier ben opgegroeid, later heb ik gerealiseerd hoe hard de samenleving is. Bij ons stond de deur altijd open, voor de hele buurt met nieuw jaar. Allemaal verschillende achtergronden, iedereen kwam binnen. Later toen ik ouder werd merkte ik dat het niet zo was bij iedereen, toen was ik zo dankbaar. We hebben een label in de Schilderswijk, er is armoede door een bepaalde reden. De rijkere wijken hebben andere problemen, maar ze kunnen goed voor hunzelf zorgen. Ik ga nu naar de volgende stap ook door te professionaliseren. Voor mezelf nog meer verbinden, met instellingen en doelgroepen. Ik doe ook, niet alleen maar praten. Voor de wow heb ik het wel gedeeld. Ik heb het bij buurthuizen laten weten.

Drempels

Er zijn natuurlijk drempels. Psychologische drempels, zijn bijvoorbeeld om naar binnen te gaan bij een Haags historisch museum. Heel veel ouders, burens of jongeren zijn daar nooit geweest voor de museum take-over. In veel culturen worden dingen helemaal niet als cultuur gezien, zoals met muziek. Vanuit Suriname ook. Na het eten gaan we dan jammen. De Marokkaanse cultuur wordt de darabukka gespeeld, de drempel is ga je dat buiten doen of is er de ruimte voor om dat buiten te doen? De drempel is hoog als je geen mensen ziet die op jou lijken, die daar werken of programmeren. Als mensen dat zien gaan ze minder naar binnen. Vanuit huis wordt bijvoorbeeld gestimuleerd om exacte vakken te studeren met baanzekerheid terwijl kinderen heel veel talent kunnen hebben. Daarin wordt er niet gedacht aan cultuur. Soms is er dan geen ruimte voor vrije tijd omdat de prestatie wordt gepusht. Niet iedereen komt als het niet gratis is, dus ook op een zaterdag. Gaan die ouders opstaan of zien ze het belang? Als ze komen praten dan kunnen we kijken hoe we het uit kunnen zoeken.

Ik heb contact met ouders en ze weten waar de kinderen zijn. Ze vertrouwen mijn kinderen met hun omdat ze weten jij bent okay. Eerlijk en open zijn. En ik ben een van hun! Een vrouwenorganisatie bijvoorbeeld dan ben ik een van hun en ik weet hoe het allemaal werkt, ze reageren anders op mij. Daar moeten we ons van bewust zijn. Als ze vanuit daar handelen kunnen heel veel drempels omlaag. Ze moeten mensen op de juiste plek zetten en in dat opzicht ben ik hier op de juiste plek. Hopelijk ben ik een drempelverlagend voor ouders ben ik dat ook omdat ik met iedereen praat. Dat gevoel kan ik ze geven door contact te houden. Andere partijen kunnen mensen inhuren, ze denken dat ze alles kunnen en weigeren mensen met kleur aan te nemen om het geld binnen hun eigen systeem te houden. Ze moeten niet bang zijn om een kans te geven, mensen kunnen daarvan leren. Het gebeurt wel dat ze te weinig willen betalen. Daar spreek ik mij ook over uit voor het vierjaren plan. Witte personen worden wel betaald volgens de norm en ik niet.

Sommige organisaties geven aan dat ze voor inclusiviteit en diversiteit staan maar er valt nog heel veel te behalen en de gemeente is degene die dat moet aangeven. Soms hebben ze maar een programma voor mensen met kleur, maar intern zitten er geen mensen op de plekken. Dan is het quota gehaald, uiteindelijk veranderd er niks. Waarom kort je mensen niet als ze geen verandering hebben? Meer dan de heft van de stad heeft een andere achtergrond, toch zitten die niet op dat niveau. Ze geven aan dat ze geen mensen kunnen vinden maar waar zoeken ze dan. Ik heb meerdere keren gevraagd wie ze inzetten en waar ze moeten zoeken. Via mij heb je een andere doelgroep. Ik doe dat niet gewoon, vroeger wel maar nu ken ik ook wel mijn waarde. Het hele systeem is laag op laag en daar moet verandering in plaatsvinden. In een vierjarenplan kan je dat laten starten.

Op een evenement zijn er allemaal witte sprekers. Ten tweede zijn ze al dertig jaar bezig met de sector inclusiever te maken. Het is ze nog niet gelukt en dat is landelijk, wat hebben ze dan gedaan? Wie hebben ze uitgenodigd om aanwezig te zijn? Met een nieuwjaarsreceptie heb ik vrienden uitgenodigd en naast hun waren er twee anderen met kleur. Ik blijf het uitspreken, ben blij dat ik er ben ik breng het elke keer mee. Ik blijf scherp en breng het mee met humor. Ze kunnen wachten tot er beleid wordt gemaakt of gaan ze het zelf doen?

Toekomst

Je moet dingen afdwingen. De gemeente kan dat doen want zij betalen mensen. Als je geld verstrekt zet het in de regels. Dat ze moeten aantonen hoe ze aan de slag zijn gegaan. Is het langdurig of alleen voor dit moment. Extra toevoegingen of randvoorwaarden, vanaf onderaf blijven we doorgaan. Het moet van allebei de kanten komen, van bovenaf moet er ook druk komen en de noodzaak moet er komen. Zonder verandering kunnen verschillende instellingen ook niet voortbestaan. Als het te laat is is het te laat. Met de kids zorg ik dat ze aansluiting heb zodat ze kunnen zien wat er te doen is in de kunst. Ze zien ze niet in de media maar wel als we daarheen lopen. Dus investeren in de toekomst op lange termijn verandering maken.

In Amsterdam zijn de communities aan het groeien en hier in Den Haag zijn we het verloren kindje. Ik wil die push geven aan de black community. Dat ik binnenkom en op verschillende plekken in de organisatie diversiteit kan zien. Het helpt dat ik hier ben want ik ben een van hun. Ze weten dat ik begrijp waar zij vandaan komen, dat zorgt voor toegankelijkheid en een lage drempel. Ze kunnen zien dat ik een band kan opbouwen met kinderen. Het is tijd om ruimte te gaan maken voor anderen. Mensen zijn angstig en houden krampachtig vast aan de status die ze hebben. Het kost zo veel energie om je te blijven uit te spreken en om te blijven uitleggen. Negatieve reacties zijn het soms waard maar het kost zo veel energie. De noodzaak is groter dan ik.

Mechanismes kan je uitleggen maar ze moeten wel open genoeg zijn om dat in te zien. Door te prikkelen en te praten en uit te blijven leggen. De lijntjes om dat te doen worden steeds beter maar moeten versterkt worden. Ik hoop dat meer mensen als ik opstaan om de druk van ouders in overlevingsstand te verminderen door de kinderen vooruit te helpen.

8. Evaluatie Wow academie @ Theater de Vaillant, 23 maart 2019

Wat vond je leuk en interessant aan de WOW Academie?

- Sammi: theater en school vond ik het leukst. Vooral douchen en de boef
- Yassin: Ik vond viool het leukst en tekenen bij juffrouw Ellen
- Maya: Ik vond viool het leukste!
- Rabia: Ik vond het liedje het leukst waar de boeven bij kwamen
- Romaysa: Ik vond viool en dansen het leukst.
- Melodi: Ik vond alles leuk!

Waar ben je trots op?

- Nisa: ik zit op piano les, maar ik heb nu ook viool leren spelen
- Rabia: Ik ben trots dat ik nu ook een ander instrument kan spelen
- Yasser: Ik ben trots op alles
- Melodi: Ik trots op knutselen. Dat ik mooie dingen heb gemaakt bij kunst.
- Rabia: Dat ik verscheidene gingen heb geleerd.
- Maya: Ik ben trots op alles wat ik heb geleerd
- Yassin: ik ben trots op alles

Wat vond je het minst leuk/interessant?

- Melody: Ik vond viool minder leuk, omdat ik zelf geen viool had. Ook vond ik de kleuren mixen minder leuk
- Yassin: Het kleien mixen vond ik minder leuk. Dat vond ik lastig en moeilijk. Het klei was hard.
- Rabia: Ik vond niets niet leuk.
- Maya: Ik vond alles leuk

Heb je weer in om mee te doen?

Alle kinderen behalve Yassin zouden de volgende keer meedoen

Heb je nog tips en wensen voor de volgende ronde

- Maya: Ik heb zin in nog meer fruit en lekkere dingen
- Rabia: ik wil aarbeien de volgende keer
- Sara: ik wil dat alles weer leuk word net als hoe het nu is

9. Interview Stephanie Hermes @ telefonisch, 26 maart 2019

J: Yes uhm ik had verschillende topics. Ik doe onderzoek natuurlijk onderzoek naar de doorstroom van binnenschoolse naar buitenschoolse cultuureducatie en hoe dat beter kan. Ik probeer een beetje het netwerk in beeld te brengen en visies samen te voegen. Uhm dus ik vroeg mij af hoe jullie dat als organisatie doen bij het Haags Theaterhuis. Hoe jullie uhm kinderen benaderen en of jullie ook ouders benaderen.

S: Even kijken want jij uh vraagt naar het Haags Theaterhuis maar je hebt wel met aanleiding van de Wow academie he?

J: Ja, inderdaad. Ja.

S: En de wow academie doen wij met vier organisaties samen. Met theater de Vaillant, uh muziekcentrum 1001 nachten, Art-S-Cool en Haags Theaterhuis. En iedereen heeft zijn eigen expertise. Als jij Haags Theaterhuis, heb jij ooit op de website gekeken?

J: Ja, ja, ja.

S: Oke, super! Dus wij bieden geen reguliere lessen aan voor kinderen. Dat is niet onze core business, dat zit bij uh theater de Vaillant, Art-S-Cool en muziekcentrum, zij hebben juist heel veel kinderen over de vloer. Wij doen met kinderen werken wij met maatwerk, op scholen op het moment dat wij benaderd worden door bijvoorbeeld Cultuureducatie op zijn Haags, COH, of we werken met middelbare scholen samen zoals Diamantcollege en op het Haagse montessori college.

J: Ah, oke.

S: Dus jou vraag eigenlijk weer een vraag voor muziekcentrum en voor Art-S-Cool en in deze hebben we ook heel nauw samengewerkt.

J: Ja. Die heb ik inderdaad ook allebei al gesproken.

S: Precies. Dus we hebben dan ook afgestemd dat iedereen dat doet waarin die in zijn kern het beste is. Dus de benadering van de kinderen is bij Palet met name ook gebeurd door theater de Vaillant. Rechtstreeks, de kinderen zijn daar aan huis. Laura geeft met haar docenten lessen op scholen en Ahmet doet dat ook. Dus zij komen op scholen en spreken kinderen daar. Hebben kinderen soms wat in buitenschoolse omgevingen en Ahmet doet ontzettend veel huisbezoeken om de vertrouwensband met zijn leerlingen op te bouwen. Vanuit deze werkwijze hebben wij de kinderen voor de wow benaderd. Daarnaast heeft Deborah Cameron ook nog een netwerk in het uh welzijn, in de jeugd in de Schilderswijk.

J: Jeugdzorg toch?

S: Precies, ze werkt daar op dit moment niet maar ze heeft wel ieder geval netwerk. Dus zij heeft dat dan daar ook uitgezet. Om dan aan te kondigen dat dit eraan komt en heeft dan uh jeugdwelzijnswerkers gesproken. Wij hebben daarnaast met één organisatie uit de Schilderswijk een hele warme relatie, Stichting Avrasya. Dat zijn met name volwassenen met kinderen, maar de volwassenen komen altijd naar Avrasya en zij bouwen op die manier steeds meer contacten, op contactmomenten en ook steeds meer activiteiten. Avrasya werkt ook met culturele activiteiten, Haags Theaterhuis en Avrasya werken heel nauw samen. Die contacten die zij hebben met de gezinnen, zijn ook kinderen naar de wow gekomen. Omdat Avrasya dan kan vertellen, dat is wow academie daar werken we mee samen. En zo worden kinderen naar ons overgedragen, dus er zijn verschillende wegen.

J: Dus een heel groot netwerk eigenlijk?

S: Heel nauw en heel persoonlijk.

J: Ja, mooi, ja.

S: En als er iemand zelf niet kennen dan komt diegene omdat die iemand kent die heel persoonlijk is. Van die en persoonlijk contact en zo uh komen ze. Dus een flyertje ophangen, kom je, nee dat werkt echt niet.

J: Nee, en uh en dus het persoonlijke contact daar is vooral in geïnvesteerd door verschillende partijen om het zo groot mogelijk aan te pakken.

S: Ja, ja. En wat we wel hebben gedaan is dat we, dat is dan weer een specialiteit van het Haags Theaterhuis, want wij zijn heel goed in social media maar zij zeggen ja. Maar daarnaast moet er ook een media persoonlijkheid. Dus wij hebben gezorgd dat social media en wij hebben heel specifiek met doelgroepen gewerkt in de Schilderswijk, echt op alle manieren bekend dat de wow academie bestaat. Het ene kan niet zonder het andere. Daar moet ook, je moet ook de zichtbaarheid, dat moet je ook. Dat hebben wij als taak op ons genomen.

J: Ja, zeker. Oke. En uh ervaren jullie binnen.. Even denken hoor hoe ga ik dat dan doen. Jullie doen verder als scholen jullie vragen doen jullie wel programma's op school?

S: Wij werken vraaggericht bij Haags Theaterhuis. Het enige wat wij niet vraaggericht doen zijn de cursussen. Daar hebben wij een opleidingssysteem. Verder werken wij met alles wat we doen vraaggericht.

J: Ja, oke. En uh merk je veel verschil tussen bijvoorbeeld als je het aanbied binnenschools of buitenschools?

S: In de aandacht of de motivatie?

J: Ja.

S: Kijk, maar dat geldt voor elk vak. Als je op een opleidingsinstituut zit als kind, jongere of volwassenen voelt dat altijd heel anders als dat je ervoor mag kiezen. Gelukkig zijn er steeds meer scholen in Den Haag waar kinderen, jongeren en volwassenen de keuze hebben in wat ze willen leren. Zodra dat ontstaat is de motivatie hoger in de klas. Maar dat geldt voor alles.

J: Ja, inderdaad.

S: Dat kan je ook bij een leraar wiskunde vragen. Als die een excellent klasje mag samenvoegen met wiskunde leerlingen dan heeft hij heel veel plezier want de kinderen zijn ontzettend geïnteresseerd.

J: Dat is waar. Zeker. En uh vind je dat het netwerk van binnenschoolse en buitenschoolse nu goed op elkaar aansluit binnen de cultuureducatie?

S: Nou ik vind dat hier een mogelijkheid zal bestaan voor CultuurSchakel. Waar natuurlijk de gemeente heel veel geld investeert voor uh bemiddelaars die zich aan de andere kant ook altijd zeggen maar we mogen geen uh, we mogen geen voorkeur geven aan aanbod. Ze mogen dat niet naar voren schuiven. Terwijl zij natuurlijk wel helemaal in de scholen komen. Dus ik kan me voorstellen. Stel dat CultuurSchakel zou zeggen de Wow academie is echt een goede, wat goed is en ze zouden dat meenemen naar scholen in de Schilderswijk en dat verhaal mogen of kunnen vertellen zou ons dat ontzettend hepen.

J: En dat mag niet omdat het uh over is gedragen aan de markt?

S: In hun optiek doen zij dat vaak niet of ze doen het alleen, naja nu bij COH doen ze het bij het programma dat in het COH zit. Cultuuronderwijs op z'n Haags. Maar dit programma is niet geïjkt op Cultuuronderwijs op z'n Haags en ik denk dat dat ook niet moet omdat dit helemaal vanuit het kind gaat. Maar ik denk dat daar veel te winnen valt. Op een moment dat we zeggen goh, uh uhm zij brengen dat onder de aandacht zij zijn de ambassadeurs van de school. Ik denk dat daar hele grote, ja een hele grote kans ligt.

J: Ja, oke, ja. En uh merk je in het vak veel drempels. Ja, uh ik focus me vooral met dit onderzoek op ouders omdat die heel veel invloed hebben op de keuzes die gemaakt worden door die kinderen op

die leeftijd. Uh maar uhm maar merk je veel van drempels in het veld? Uh dus bijvoorbeeld uh praktische drempels, of sociale, of culturele of psychologische drempels.

S: Nou, kijk als je laaggeletterd bent is je radius uh kleiner dan 100 meter.

J: Ja zeker.

S: Mensen in achterstandswijken is je radius nou maximaal 500 meter. Kinderen uit Transvaal ervaren Theater de Vaillant als ver weg. Ik heb het dan over 500 meter, niks. Dus daar als je dat over drempels. Ja, natuurlijk zijn die er. Kun je alle drempels wegnemen? Ik denk dat we ontzettend moeten investeren in Den Haag en ambassadeurs maar op welzijns niveau als op cultureel niveau. Mensen die mensen meenemen, die drempels overwinnen. Daarnaast denk is het heel belangrijk dat de deuren voor ouders open zijn. Bij ons zijn de ouders altijd welkom. Als ze er zijn zeggen we nou wil je meedoen? Wil je helpen? Wil je kijken? We wijken ze op geen enkele manier. Ze mogen bij ons helemaal mee aansluiten en dat onderscheid zich bijvoorbeeld van balletschool met de deur dicht en je zegt ja maar mam en pap moeten buiten wachten. Dat doen wij niet.

J: Oke, ja.

S: Wij.. de ouders mogen met ons meedoen met de culturele ervaring op de open dag dus wij moeten ook een programma voor ouders daarbij aanbieden. Nou als er meer ouders zouden komen en dat zou nodig zijn dan zouden we dat opvangen.

J: Ja. En denk je dat er uh oplossing beschikbaar zijn voor die drempels? Die je ziet in het veld?

S: Ja, wat ik zeg uh persoonlijk contact is het belangrijkste en we hebben heel veel te winnen bij welzijn.

J: Ja.

S: Op het moment dat welzijn cultuurminded is kunnen ze echt met groepen er naartoe. Nu lost welzijn heel veel zelf op om in plaats van naar professionals gaan om daar verbindingen te zoeken. He er wordt in het buurthuis knutsel les aangeboden terwijl er 100 meter verder de Art-S-Cool zit. Dus je zou ook kunnen zeggen we bieden geen knutsellessen, nee, maar we gaan om 3 uur met z'n alle naar Art-S-Cool en dan gaan we daar bij een professional een workshop volgen.

J: Ja, dus heel erg outreachend werken vooral als professional om uh kwaliteit van cultuureducatie aan te bieden.

S: JA! Kijk en met een professional of kunstenaar werken is altijd een andere uh een ander gezicht waarin je gaat zelf uh een andere zicht waarin je gaat zelf uh met je eigen .. ga je zelf je daar ook weer in vinden.

J: Ja, ja.

S: Ik ben geen muziekdocent maar als ik bij Ahmet in de les zit en ik zie hoe hij en zoek die methode kinderen en jongeren het aanleert.

J: Ja, prachtig!

S: Daar leer ik ook van het is waanzin het is echt uh ja ik dacht ja kinderen, wie wil er nou viool leren dat dacht ik. Maar dat denk ik nu niet meer na de les van Ahmet want dat is heel erg plezierig. En ik zie ook in de kinderen terug wat ik echt niet verwacht had. Viool wordt gezien als een moeilijk instrument.

J: Ja, hij zei als ik gewoon niet zeg dat het moeilijk is dan uh dan lukt het.

S: Ja, precies. Hij heeft het daar gewoon niet over.

J: Ja, en uh en je gaf aan dat je uh dat de cultuurschakel echt wel een stapje erbij mag doen eigenlijk. Wat zou de rol van de gemeente daarin kunnen zijn? Meer voorwaarden stellen of een strakker kader voor een cultuurschakel bieden? Of.. wat denk jij daarvan?

S: Ja ik uh. Kijk cultuurschakel heb ik zelf voor gewerkt, worstelt met aan de ene kant onafhankelijk moeten zijn aan de andere kant toeschouwer zijn en ik denk dat je uh. Dat daar gewoon gesprekken moeten gaan met de afdeling van cultuuronderwijs en de gemeente, hierover. Van uh hoe kan ik me bewegen hier in deze en ik denk wat de cultuurschakel meer zou mogen doen zeker met het onderwijs betreft is kijken naar de aanbieders die niet in het kunstenplan zitten. Muziekcentrum en Haags Theaterhuis zitten niet in het kunstenplan maar ze vullen wel een heel belangrijke positie in de stad. Dus niet elke aanbieder in educatie is in het kunstenplan, zit in het kunstenplan maar dat hoeft ook niet maar daar moet je wel naartoe kijken. En ik denk dat anderen die cultuurschakel, maar daar moet echt een stuk in uh leren dus dat kan echt een aanwijzing zijn. Cultuurschakel is zich niet bewust wat het is om zelfstandig te zijn, om ondernemer te zijn. Er worden heel veel vergaderingen gepland met partners en daarbij zeg zich niet dat die partners onbetaald met hen die allemaal aan tafel komt zitten.

J: ja.

S: Ja, dus dat vind ik een hele belangrijke, dus daar vind ik dragen zij bij aan uitbuiting van de zzp'er. En daar heeft de gemeente een belangrijke rol want daar zou je met de gelden ook zeggen goh, je zit in een ontwikkeltraject bij de cultuurschakel dus de cultuurschakel die moet de zzp'er betalen die dan aan het ontwikkeltraject meedoet. Nu is het al, ja dat doe je dan lekker voor jezelf want daar heb je zelf baad bij. En dat doe je ook maar je gaat het niet doen, omdat ze het niet kunnen betalen. He, dat gaat allemaal van je mogelijke werkuren af.

J: Ja, snap ik.

S: En de anderen, kijk iemand van het Nationale theater of iemand van het de gemeentemuseum die zit daar gewoon betaald. Ja, dan kan je gewoon alles volgen.

J: Jullie zijn ook zzp toch?

S: Bij ons is iedereen zzp'er.

J: Ja, oke, ja. Uh en voor die kinderen die bijvoorbeeld nu meedoen aan de wow academie en die zeggen bijvoorbeeld theater dat vind ik super leuk! Kunnen die ook doorstromen naar jullie? Of naar een andere organisatie? Wat bieden jullie daar als optie?

S: Wij willen doorwerken met de wow. Wij hebben wow als pilot opgezet, maar de wow verder blijft staan.

J: Ja, super! Het is ook wel een heel mooi project.

S: Dat is wel een. We willen gewoon echt daar in de wijk en je moet gewoon heel voorzichtig de contacten aanhalen. Neemt veel tijd. Het is uh je moet heel nauw bij de mensen staan. Eigenlijk ik denk hoe kleiner de buurt of hoe meer je roots je hebt in andere landen dan Nederland, hoe meer verbindingen geweven moeten worden anders lukt het niet.

J: Ja.

S: En ja dat is duur en ook ja je hebt daar heel veel baat bij want op het moment dat we dat doen gaan we echt met z'n alle integreren dan gaan we echt met ze allen leren hoe samenwerken is. Ik weet zeker dat deze kinderen zich anders opstellen tegen de Nederlandse maatschappij, anders hun eigen identiteit ontwikkelen, veel meer mogelijkheden inzien en dus ook in andere ontwikkelingen ingaan omdat ze erbij mochten horen.

J: Ja, inderdaad. En jullie werken nu natuurlijk ook nauw samen met elkaar uh wat voor stap willen jullie daar nog in maken in de toekomst?

S: Hele goeie en nu is het zo dat mijn afspraak zojuist binnenkomt. Dus wat mij betreft bel ik jou straks en antwoord ik die vraag want dat is echt een heel leuk verhaal.

Later...

S: Uhm de vraag over wat wij van onze samenwerking.

J: Of wat er, in de toekomst wat jullie wilde met de wow academie.

S: Nou wij zien dit als een heel groot succes in vooral de artistiek in wat we de kinderen bieden. Maar ook in samenwerking met de drie organisaties omdat we elkaar ontzettend kunnen versterken. Als je kijkt naar de ontstaansgeschiedenis Art-S-Cool bestaat het langst, dan Haags Theaterhuis en muziekcentrum en je merkt gewoon heel erg dat wij toch van elkaar kunnen leren. Haags Theaterhuis is op een aantal opzichten lopen wij heel erg vooruit in uh bedrijfscursussen, als hoe wij dingen in de organisatie gaan aanpakken. Art-S-Cool daarentegen zit in het kunstenplan die hebben daar weer heel veel ervaringen mee. En Ahmet die heeft de manier, hoe hij organisaties, ouders en kinderen betreft. Ja, die heeft heel veel inhoudelijk, draagt hij bij ons bij en inspireert hij. En kan weer als beginnende organisatie ontzettend veel leren van Art-S-Cool en Haags Theaterhuis. Dus dat is echt, ja echt een een ontzettende meerwaarde.

J: Ja, wie heeft jullie bij elkaar gebracht eigenlijk? Waar is het idee vandaan gekomen?

S: Van mij.

J: Ah, oke, top! Gewoon fijne organisaties?

S: Ik ben gewoon naar hun gegaan en heb gezegd dit is mijn droom en uh toen hebben Harrie en ik bedacht dan moeten we zeker niet alleen theater hebben dan moet er meer komen. En ik heb muziekcentrum, heeft zeg maar de kantoor in theater de Vaillant. En toen is mijn bemiddeling tot stand gekomen. En Art-S-Cool die zit natuurlijk door de wijk dus eigenlijk gingen we kijken welke kunstpartners zijn er in de wijk. Toen hadden wij, we dachten dan is dit waarschijnlijk een hele mooie combinatie.

J: Ja, super, wow. Ja.

S: Als je kijkt inhoudelijk zijn de kinderen afgelopen zaterdag geïnterviewd en die vinden het prachtig om te doen en je ziet ze zijn heel enthousiast. We zijn nu ook gesprek met Laakhaventheater om hetzelfde eigenlijk op te zetten.

J: Met andere partners of dezelfde partners?

S: Nou in ieder geval met deze kernpartners. Want muziekcentrum en Art-S-Cool doen al heel veel in Laakhaven en Ivet wil er nog een danspartner bij maar het is ook drie organisaties en op het theater eigenlijk met vier organisaties samenwerken is al een hele klus. Om dat goed af te stemmen om verwachtingen, soms lopen dingen anders dan je had ingeschat. De taakverdeling, dat moet je wel allemaal uitvinden. Dus in principe zien wij ons wel als wow en zouden we moeten kijken hoe dat dan een invulling moet krijgen in Laakhaven en wat dan de Laakhavense manier is.

J: Ja en uh die toekomst is dus gewoon groeien eigenlijk?

S: Ja.

J: Met netwerken en op verschillende plekken aanbieden/

S: Ja, precies.

J: Top, mooi! Ja, uh heb je nog iets toe te voegen over drempels of binnenschools met buitenschools verbinden of de toekomst?

S: Ja ik heb een aantal personen. Ik bedoel je kan er een systeem overheen leggen, kunnen dingen makkelijk maken maar uiteindelijk moet het altijd vanuit de persoon. Die ontwikkeling gaat heel langzaam dat moet je ook beseffen. Je hebt dit soort dingen niet in 3 maanden voor elkaar maar dan heb ik het echt over een ontwikkeling van jaren.

J: Met wow bedoel je?

S: Nou gewoon met ontwikkelingen in de stad als je echt uh verbinding wil hebben binnenschools en buitenschools met de ambassadeurs en partners in de wijk, betrokken ouders. Dan moet je toch echt

denken aan 3 jaar om dat op te bouwen. Dat het tijdsintensief is en dat daar kosten aan verbonden zijn.

J: Nou, dankjewel. Ik hoop ook dat wow weer gesupport wordt.

S: Bedankt! Ik hoop het ook tot zaterdag.

10. Optreden wow academie @ Theater de Vaillant, 30 maart 2019

Samen met Serge zijn de kinderen nog een keer alle rollen en scènes aan het doornemen voordat ze gaan optreden. Ouders druppelen langzaam binnen met hapjes voor de lunch. De lunch wordt klaar gezet en ouders wachten aan verschillende tafeltjes. Iedereen heeft zin om wat te gaan eten met elkaar. De kinderen mogen allemaal als eerst eten en kiezen wat ze willen, ouders helpen om het op de bordjes te leggen.

De show gaat beginnen en de ouders nemen plaats op de eerste paar rijen. De kinderen treden op terwijl Serge het verhaal begeleid. Ouders lachen om de voorstelling en maken trots foto's van hun kinderen. Na het optreden wordt er hard geklapt en is iedereen welkom voor een drankje. Deborah leid nog een evaluatie en de kinderen en ouders bedanken Deborah, Ellen, Serge en Ahmet voor het programma aan de wow.

Alle aanbieders spreken over een succes voor de eerste keer wow academie. Ze zijn enthousiast en klaar om door te groeien naar andere locaties en als kernorganisatie voor andere wow academies. CultuurSchakel, Haags Theaterhuis, Art-s-cool en Harrie van theater de Vaillant zijn allemaal aanwezig om het succes te vieren.

11. Krantenartikel @ De Posthoorn, 3 april 2019

Enthousiast dansen de kinderen op 'A brand New Day'. (Foto: Peter van Zetten)

'Fantasie is iets wat je moet stimuleren'

wo 3 apr 2019, 15:20

Eindfeestje van de WOW! Academie

Melodi (9 jaar) springt na het eindfeestje van de WOW! Academie in Theater De Vaillant bijna omhoog van geluk. "Superleuk dit! Ik wil later viool spelen en gitaar. Gewoon alle instrumenten", zegt ze enthousiast.

Door Stuart Kensenhuis

Den Haag – In de foyer wordt vooraf getoost met limonade. Mandarijnen, bananen, druiven en andere lekkernijen gaan er ook doorheen. Daarna klinkt vanaf het podium muziek. A Brand New Day van Diana Ross uit de musical The Wiz. Tante DeeDee (Deborah Cameron) is de presentatrice. Ze danst een beetje mee. Flarden van de tekst typeren het feestje. "Kijk rond iedereen want er is een reden om je te verheugen. Wees blij iedereen want de zon schijnt alleen voor ons. Kan je de nieuwe dag niet voelen?"

In de afgelopen 10 weken hebben ruim 25 kinderen door middel van gratis kunst, theater- en muzieklessen meer inzicht gekregen in wie ze zijn en wat ze kunnen bereiken. Dokter, advocaat of politieagent, dat wisten ze vermoedelijk al. Maar dat je ook op het podium kunt staan en jezelf kunt zijn, daar hadden ze meestal nog nooit over nagedacht of het werd vanuit huis niet meegegeven.

'Ik denk
dat ik later kunstenaar
wil worden'

"Piano spelen vind ik heel leuk", zegt Jasin van 7 jaar. De even jonge Jaser wil niet achterblijven en zegt: "Gitaar vind ik het leukste." Nietsvermoedend geeft Romaysa (11 jaar) de eerste aanzet om een band te formeren. "Ik vind viool spelen en zingen heel leuk. Later wil ik populair worden." Uit haar oogopslag blijkt geen enkele terughoudendheid. Maar wil ze dan net zo beroemd worden als Beyoncé? Ze lacht en zegt: "Een soort van."

Docent Serge Bosman heeft de theaterlessen verzorgd. Hij kijkt terug op een mooie ervaring. "Fantasie is iets wat je moet stimuleren. In dat verband is het belangrijk dat je kinderen de vrijheid geeft om te kunnen experimenteren. De WOW! Academie gaf hen een kans om zichzelf te uiten. Ik vond het fijn om door hen geïnspireerd te worden en ik hoop dat ik hen op mijn beurt heb kunnen inspireren", zegt hij. Het programma bestond verder uit beeldende kunst (docent Ellen) en muziek (docent Ahmet).

Rayan (8 jaar) vertelt nog even wat hij ervan vindt. "Ik denk dat ik later kunstenaar wil worden en schilderijen ga maken. Nu teken ik vooral huizen en poppen", vertelt hij trots. Calichena (8 jaar) oogt verlegen maar ze weet heel goed wat ze wil. "Ik ga de kunst in omdat ik het heel leuk vind om te knutselen", zegt ze.

Directeur Harrie van de Louw van Theater De Vaillant is duidelijk in zijn nopjes. Hij wijst op het doel van dit project. "We wilden dat kinderen uit de Schilderswijk een beeld meekregen over kunst en cultuur. Tevens wilden we de samenwerkende instellingen in dit project organisatorisch versterken." Dit project is opgezet en georganiseerd met hulp van de gemeente Den Haag door Art-s-cool, Muziekcentrum 1001 Nachten, Haags Theaterhuis en Theater De Vaillant.

<https://www.deposthoorn.nl/nieuws/algemeen/687208/-fantasie-is-iets-wat-je-moet-stimuleren->

12. Interview Debbie Coninck Westenberg @ 't Palet, 8 april 2019

Binnenschools versus buitenschools

We werken samen met residence van Ahmet. Wat ik merk is dat er veel in cultuur ligt. Kunst en cultuur ligt minder in de beweging van de mensen in de wijk hier. Het moet heel dichtbij zijn, het moet om de hoek worden aangeboden. Art-S-Cool is voor ons hier te ver, Laakhaventheater wordt het echt niet. Het Korenhuis is loopbaar maar toch redelijk lastig, zelf ben ik blij met de Wow academie.

Ik heb vanuit school geprobeerd om kinderen te stimuleren om daarnaartoe te gaan omdat ik denk dat het talentontwikkeling stimuleert. Ook sluit het aan bij waar wij al mee bezig zijn op school. **Als je als kind dat echt leuk vind dan kan je die stap maken, die was er voorheen niet dus dat vind ik heel belangrijk.**

We zijn een brede buurtschool met een LKP programma, we doen veel aan cultuur- en kunstonderwijs en we werken met vakleerkrachten. Ze zijn collega's en maken onderdeel uit van het team. Er is een vakleerkracht die doet theater, muziek en beeldend en de vakleerkrachten van gym. Ook zijn er twee leerkrachten die zich gespecialiseerd hebben in ICT en techniek. Dat komt vanuit de LKP gelden en dat is onze keuze daarin. **Wij hebben de keuze gemaakt met vakleerkrachten binnen de school. Ik vind dat het heel goed werkt.** We hebben ervoor gekozen omdat we een grote school zijn en het kunstonderwijs door leerkrachten wordt gegeven wat het leerkrachtafhankelijk. Dus de kwaliteit kan je niet in de gaten houden en de ontwikkeling ervan. Nu hebben we die wel bewaard door hun les te laten geven. Ahmet deed dat voorheen maar is voor zichzelf begonnen en wij werken niet meer met hem samen, dat is wel jammer. Omdat hij geen vaste leraar meer kan zijn dan zoeken we een nieuwe.

Aansluiting met wow academie en deze school is goed omdat het heel kunstzinnig opgezet is. Ik ben niet heen geweest en het is op zaterdag. Dat maakt dat ik er onvoldoende van weet en wil ik daar echt iets mee doen dan moet ik daar meer instappen.

Ouderbetrokkenheid

Daar zijn we ook heel actief in bij het LKP programma, door open lessen te organiseren en ouders kunnen zich dan ook inschrijven. We doen veel aan ouderbetrokkenheid binnen projecten werken leerkrachten samen met een vakleerkracht en uiteindelijk komt dat meestal tot een presentatie met ouders. Ik vind dat er altijd veel ouders aanwezig zijn.

Participatiedrempels

De beleving van wat kunst en cultuur is belangrijk. De bewegingsonderwijs heeft daar een hogere status in. In waarde scheelt dat veel. Kunst en cultuur is voor de leuk en er zit geen intrinsieke waarde aan zeg maar. We zijn bezig om dat zichtbaar te maken. Het begrip moet gedefinieerd worden en zichtbaar gemaakt worden in de school. Nu doen we dat met een drietal leerkrachten die allemaal de ICC cursus hebben gedaan, dan heb je meer diversiteit en kan je die term aanvliegen. Dan kan je het beter definiëren. Ze krijgen vooral de eigen cultuur mee binnen de opvoeding. **Als school kunnen we daar nog een slag in maken om ook de eigen culturen van de kinderen mee te nemen in het cultuureducatie programma. Om de eigen kunst en cultuur als uitgangspunt te nemen en het lijkt mij wel een uitdaging om daar iets mee te doen.**

Ik heb wel het idee dat we op de goede weg zijn. Toen LKP begon was er geld en zo simpel is het. Wat ik daarvoor deed is altijd samenwerkingen opzetten met instellingen want zij hebben de verbindingen met kunst en ontwikkeling binnen kunst en cultuur. Het is belangrijk dat je daar altijd een feeling bij houdt, dat zijn mijn verdiensten. **Ondanks de vakleerkrachten moet je contact houden en up to date blijven anders wordt het helemaal ingebed in de school en dat wil je niet hebben. Cultuur reflecteert op de samenleving dus je moet feeling kunnen houden met de bewegingen in de samenleving. Ook om je eigen vak up-to-date te kunnen houden.**

Het zijn wel lange trajecten want met LKP doen we nu 6 of 7 jaar en ik denk dat we de komende jaren nog een ontwikkeling gaan maken naar vormgeven waarbij het toekomstbestendig is. Verschillende schoolbesturen? Het is goed om te kijken of je een school bij hebt zitten die openbaar is of de 10 Haagse scholen. Het is relevant omdat de basis van scholen anders is en dan hebben zij een andere manier van kunst en cultuur aanvliegen. Bij een openbare basisschool is dat anders.

Motivatie

In de jaren zijn we wel ervaren met het vasthouden van motivatie tijdens lessen en het moet op het niveau zijn van alle leerlingen. Verschillende didactische dingen of tools kunnen helpen met kinderen meenemen in een creatief proces, daarom werken we met vakdocenten. Dat is het verschil werken met vakleerkrachten en niet vakdocenten.

Die vraag is geen issue omdat je vanuit je vak weet hoe je mensen moet vragen en mee moet krijgen in het proces. We proberen wel door te verwijzen, daarom kom je niet verder met de wow academie of het Korenhuis. Als ze ergens talent voor hebben geef ik ze tips voor het middelbare onderwijs zodat ze daar later iets mee kunnen doen.

Toekomst

We zijn alleen maar met veranderingen bezig. De grootste verandering is dat we aan het kijken zijn naar het inzetten van thematisch onderwijs zodat de lessen en wat er tijdens LKP gebeurt met elkaar verbonden wordt. Dat het meer vakoverstijgend is en dat het samenhang krijgt. We zijn aan het kijken of thema's herzien moeten worden en of die zich lenen met de gewone schoolthema's, aardrijkskunde en geschiedenis. COH gaat meer over het bewustzijnsontwikkeling, op het moment ben ik aan het onderzoeken wat ik daar mee kan.

Met de beschikbare middelen op het moment weet ik niet precies waar ik ze naar door kan verwijzen. De tijd moet dat een beetje leren, ik weet niet of de wow een succes was en hoe dat verder zich gaat uitbreiden. Het zou mooi zijn als andere partijen in de wijk hetzelfde zouden doen zoals het stagehuis. Dat er ook vanuit andere dingen meer initiatieven komen. We communiceren niet met andere scholen, het is ieder voor zich. We gaan het allemaal zelf uitvinden. In deze wijk gaat het erover omdat er andere schoolbesturen zijn. Er zijn gewoon heel veel scholen met verschillende scholenverenigingen. Het is logisch als je gaat samenwerken en misschien nog een stap verder gaat dat je personeel gaat uitwisselen of in ieder geval expertise. Binnen het schoolbestuur doen we dat wel.

D. Art-S-Cool

1. Doel van de pilot

- Tussen de 1500 à 1800 kinderen uit de aandachtswijken te bereiken met het buitenschoolse aanbod van Art-S-Cool.
- Proefondervindelijk te onderzoeken in hoeverre de bibliotheekpas als cultuurpas drempelverlagend werkt.

2. Laura van Eeden @ telefoongesprek, 21 februari 2019

Uit het telefoongesprek kwam naar voren dat er drie verschillende locaties zijn voor Art-S-Cool waar zij de pilot uit gaan voeren. Op eigen locatie is dat elke woensdagmiddag van half 2 tot half 3 en van 2 tot 4 uur. Bij deze lessen gaan de ouders mee. Voor dit programma hebben ze zelf promotie gedaan om kinderen te werven. Na de voorjaarsvakantie starten ook de pilots in bibliotheek Schilderswijk van 4 tot 5 uur. Deze pilot kan dienen als 0 meting omdat het nog niet eerder is gedaan op deze locatie. Ingeborg Dennesen van de Cultuurschakel heeft geworven door ICC'ers in de dichtbijge scholen aan te spreken. Op vrijdag is er een les in bibliotheek Transvaal voor islamitische scholen omdat zij op vrijdagmiddag vrij zijn. Mohammed Metzje van de bibliotheek heeft geworven op de scholen.

3. Bezoek @ bibliotheek Transvaal, 22 februari 2019

Deze les zijn er maar 9 kinderen aanwezig, Angelique vindt dat weinig. Twee ouders van de kinderen blijven ze dragen allebei een hoofddoek en 1 van de vrouwen heeft haar baby mee in de kinderwagen. Angelique vertelt dat deze pilot een doorgaande pilot is waarbij er een groep ontstaan is van 200-300 kinderen. Soms is de een aanwezig en soms de ander maar Angelique is het vaste gezicht voor de groep. Nahid helpt als vrijwilliger en heeft zelf twee oudere kinderen. Ze leert Nederlands in de bibliotheek en helpt mee omdat ze het leuk vindt om met jonge kinderen te werken.

Kinderen worden geholpen als ze hulp nodig hebben en verder zijn er duidelijke regels die aan het begin van de les worden herhaald door Richard. Het is dan druk in de klas maar na de waarschuwing van de beveiliging dat ze eruit gezet worden als ze zich misdragen is het rustiger. Er wordt gevraagd wie helpt met opruimen en kinderen zijn enthousiast.

De kinderen die aanwezig zijn komen van islamitische scholen. Angelique merkt dat alleen omdat sommige stromingen geen mensen mogen tekenen daar houdt ze rekening mee. Het limiet van de les heeft ze op 24 gezet. De kinderen kunnen een kaartje ophalen bij Mohammed en krijgen een stempel bij binnenkomst om bij te houden wie er mee doet.

Na de les vertelt zij dat de doelgroep 4 t/m 12 jaar is waarbij ouders meegaan bij jongeren kinderen. Soms doen oudere zussen ook mee. De kunstlessen voor islamitische scholen worden gesubsidieerd door de gemeente volgens een speciale regeling. Als kinderen later binnenkomen hangt het van de workshop af of Angelique ze nog binnen laat. De opbouw van de les is altijd met een voorbeeld en deze las was wat minder kunstachtig omdat ze 3D kaarten gingen maken. Wat ze belangrijk vindt is om verschillende technieken te leren omdat dat op school maar beperkt is. Het niveau hangt echt af van de ouders en of ze thuis knutselen. Ze merkt geen verschil tussen islamitische en andere scholen.

Het binnenkomen is vanuit Angelique altijd hetzelfde voor alle kinderen. Als er een keer iemand uit de bibliotheek wordt gestuurd worden eerst de ouders gebeld voordat zij weer toegang krijgen om binnen te komen.

Informele interviews ouders

Rihana is een vrouw met twee jongere dochters en een zoon. Op school mogen zij alleen kleuren als beloning maar het is niet een vak op zich. Ze geeft aan dat de meisjes het druk hebben buiten de

lessen en dat ze daarom niet veel thuis doen aan kunst. De meisjes komen al 3 jaar regelmatig naar de lessen.

Saida komt niet iedere week omdat ze 4 kinderen heeft. Ze vindt het hectisch om met alle kinderen de deur uit te gaan. Ze houdt van knutselen en de kinderen gaven deze ochtend aan dat ze graag wilde knutselen. Saida is ermee ingestemd en heeft alle kinderen meegenomen naar de bibliotheek. Ze hebben al 1 uur gewacht voordat de les begon in de bibliotheek. Vader is op zijn werk dus zij heeft de verantwoordelijkheid voor hun kinderen. Ze heeft twee jongens van 7 jaar en 6 maanden en twee meisjes van 9 en 4 jaar oud.

4. Bezoek @ eigen locatie, 6 maart 2019

Tijdens dit bezoek waren er 18 tot 20 mensen aanwezig waarvan 5 moeders met een hoofddoek en 1 moeder zonder. Samen met hun kinderen gingen ze knutselen. In gesprekken wordt vaak een Arabisch klinkende taal gesproken. Dina de docent die deze klas lesgeeft reageert daar niet op en laat het gebeuren. Er is een baby aanwezig en verder zijn de kinderen van 4 tot 12 jaar oud.

Vandaag maken ze tekeningen die ze om de 5 minuten doorgeven aan de volgende persoon. Zo maken ze met z'n alle verschillende tekeningen. Na een tijdje geeft de baby over en de andere moeders helpen met opruimen. De moeder gaat naar huis met de baby en haar andere kinderen worden meegenomen door een andere moeder. Na een kwartiertje wordt een andere moeder gebeld, die aangeeft dat de baby slecht ademt. De moeder neemt alle kinderen mee en gaat zo snel mogelijk weg met een korte uitleg voor Dina. Twee broertjes blijven en het oudere broertje let op het jongere broertje.

Nadat het weer rustig is binnen het groepje wordt er een verhaal bedacht om de tekeningen aan elkaar te koppelen en fantasie te gebruiken. De ouders en kinderen doen allebei mee met het verhaal. Dina geeft aan dat er een vaste kern is in het groepje van 10 of 11 vrouwen die af en toe iemand anders meenemen. Twee moeders van de kinderen uit de groep heeft ze nog nooit gezien.

Informele interviews ouders

Een moeder van 3 jongens van 10, 7 en 5 is wekelijks aanwezig met al haar kinderen. De jongen van 10 doet mee aan de talentklas die naast dit lokaal plaatsvindt. De andere twee jongens knutselen samen met haar in deze les. Samen met haar kinderen spreekt ze Engels tijdens de les. Daarnaast spreken haar kinderen Nederlands en Koerdisch.

Een meisje van 8 wacht totdat ze wordt opgehaald door haar moeder. Ze vindt de lessen lastig maar ook wel leuk. Ze laat trots verschillende dingen zien die ze heeft gemaakt. Ze zit in groep 4 en komt vaker langs.

5. Interview Laura van Eeden @ Art-S-Cool, 6 maart 2019

Werven

Ieder onderdeel heeft zijn eigen manier van werven in het buitenschoolse aanbod, dus hier in de Schilderswijk en bij de twee bibliotheken. Het is allemaal maatwerk. Bibliotheek Transvaal daarmee werken we samen met Mohammed en hij heeft heel goed contact met de scholen uit zijn regio, met de bibliotheek. Het zijn voor de vrijdagmiddag echt voor kinderen die dan vrij zijn dus de bibliotheek wilde juist de kinderen van de Yunus Emre en de Al Qoeba school in huis halen. Woensdag is harstikke druk dus dat zagen zij ook wel voor zich bij de vrijdag. Wij willen juist die kinderen bereiken, omdat ze een afstand tot het kunstonderwijs hebben. Dus dat was een win win. Alleen de bibliotheek heeft geen financiën dus dat is mijn taak om het te organiseren. Hun taak is dan om met de scholen in contact te zijn. Zo hebben we het verdeeld.

Het programma in Bibliotheek Transvaal loopt al 3 jaar en ik ben bezig met de gemeente om te vragen of ze willen helpen om die drempels te verlagen omdat ik zie dat de kinderen zin hebben om deel te nemen. Maar de drempels die zijn er echt nog wel zoals is het op een goede, veilige locatie. Art-S-Cool hier, kennen kinderen en ouders niet, dus die weten dat dan allemaal niet. Dus dan merk je dat je echt je best moet doen om een veilige plek te bieden en te worden. Bibliotheek is een veilige plek. Daar mogen ook meisjes naartoe als de ouders het weten. De ander is de financiële kosten die moeten op 0. Zo is het idee ontstaan, zou een bibliotheekpas als cultuurpas een mogelijkheid kunnen zijn.

Maar nu is het een serieuze pilot waarin ik onderzoek kan doen en kan laten zien dat zoveel kinderen een Ooievaarspas hebben en zo veel een bibliotheekpas. Voor de Schilderswijk bibliotheek daar hebben we de CultuurSchakel voor gevraagd. Omdat het net buiten de zone van onze partners is op een paar scholen na. CultuurSchakel heeft natuurlijk contacten met de ICC'ers, dus die hebben de werving gedaan. Ik moet nog zien hoe het uitpakt hoor mij wij hebben de flyer gedaan en de communicatie tussen bibliotheken en CultuurSchakel.

Hier in Art-S-Cool werken we vooral samen met onze partnerscholen en de omringende scholen en dat betekent dat we met Prinses Marijkeschool bijvoorbeeld ook echt een verhaaltje mogen houden.

Voor ons ateliervrouwen hebben we echt op een koffieochtend daar als op de buutplaats een promotieverhaal kunnen houden. Voor onze talentklas heeft een leerkracht kinderen geselecteerd en gestimuleerd om zich in te schrijven bij ons. Paul Krugerschool, dus dat zijn echt samenwerkingen met die personen daar.

Ouders worden eerder benaderd via de kinderen. Het werkt wel goed want we vinden het belangrijk dat ouders zich betrokken voelen. Als de ouder weet wat hun kinderen doen, hoe leuk het is om creatief bezig te zijn dan is dat ten goede van het kind zelf. Het is voor ouders ook een afstand tot het kunstonderwijs, thuis mag het allemaal niet vies of rommelig worden. Ze zijn het dus niet zo gewend maar door het zelf te doen en mee te doen en te merken hoe leuk het is. Dan zie je ze terug komen. Dan heeft het kind geen zin en dan komt de moeder wel.

Het contact wordt vooral onderhouden door de kunstenaars die les geven. Dus Angelique is echt het gezicht van Bibliotheek Transvaal. Straks beneden ik zal je voorstellen, Ellen is het gezicht van de talentklas, die heb je al ontmoet bij de Wow. Dina is het gezicht van de ouder-kind klas. Ze worden wel vervangen omdat ze op vakantie of ziek zijn, maar kinderen hechten zich heel erg aan een persoon. Dat is belangrijk, die relaties. Mij zullen ze niet allemaal kennen.

Wat wij merken is dat er verschil is tussen reguliere basisscholen en LKP scholen. Dus op heel veel LKP scholen wordt toch ook kunstonderwijs gegeven op een aantal geven wij zelf les. Nog een aantal scholen geven wij geen les en krijgen ze wel kunstonderwijs en dat merk je. Dus daar denk ik dat binnen en buitenschools echt goed werkt. Maar op heel veel scholen wordt er geen tijd genomen voor kunst en cultuur.

We geven geen les op de Yunus Emre en de Al Qoeba, we hebben wel projecten gedaan maar geen structurele samenwerking. Het is meer incidenteel. Maar bijvoorbeeld de partners waar we mee samenwerken voor beneden voor de talentklas, ouder-kind klas en de Tuesday artschool dat zijn echt de partners waar wij mee samen werken. Dus waar we een langdurige relatie mee hebben, of een LKP school of omdat we gewoon zomerschool daar doen of omdat we elkaar leuk vinden en iedere keer elkaar weten te vinden.

Ik merkte want ik vroeg aan Ingeborg om de namen en emailadressen van de ICC'ers mocht hebben maar dat mocht niet want dat is privacy. Ik heb nog een oude lijst voor de privacy wet maar ik houd me in. Dus het werkt het beste doordat je al partners bent en die hebben we veel en de kunstenaars werken op veel scholen. Zij kunnen ook werven. Maar met scholen waar wij geen werkrelatie mee hebben gaat het toch in dit geval via CultuurSchakel of kunstenaars en ik werken er heel hard aan om ons netwerk groter te maken. Een cultuurdag wat CultuurSchakel organiseert op 17 april daar ga ik ieder jaar naartoe en wisselen we visite kaartjes uit. Als op zo een moment ik een kaartje of adresgegevens van een ICC'er krijg dan heb ik natuurlijk toestemming.

De ICC'er zou erbij moeten zijn, op iedere school hebben leraren wel extra taken zoals LKP coördinator of brede buurtschool coördinator. Heel interessant dat het er niet staat. Vind de school het niet belangrijk? Zijn ze het vergeten? Is het vrije tijds ding? Hoe serieus nemen ze dat? Voor deze pilot maakt het heel erg uit waar je het aanbied. Als wij een pilot doen in de Schilderswijk, dan komen er geen kinderen van het Statenkwartier en Duindorp en we hebben hier gerichte werving. Voor wie we het doen is voor de kinderen die dit nodig hebben en een afstand hebben tot kunstonderwijs. Met name is dat Schilderswijk en Transvaal, maar met de inschrijfformulieren zie ik ook dat er kinderen uit Laakhaven of Den Haag Zuid-west komen. Voor de talentklas.

Het is amateuristisch onderzoek van mij, maar ervaring en onderzoeken. Mind de Gap die herken ik. Die verwoorden wat ik zie. Het is niet alleen financiën, wat ik met deze pilot wil aantonen, want misschien hebben ze het best maar ik merk dat de fightclub mega populair is. Het zijn andere typen kinderen dan die wij binnen krijgen. Wij hebben gevoelige en introverte kids. Echt sociaaleconomisch en culturele achtergronden. Van huis uit niet meekrijgen, niet weten wat kunst en cultuur is. Soms is het zo gewoon, met trommelen in de Marokkaanse gemeenschap, zij zien dat niet als kunst of cultuuruiting. Het is onze westerse manier van naar kunst kijken en positioneren in kunst en cultuur. Die hier totaal anders wordt beleefd en gedaan.

Het is niet zo dat hier geen kunst en cultuur wordt gedaan maar het wordt anders georganiseerd. Het wordt in huis gedaan, buurtcentra met moeder en dochter. Wij hebben moeten onderzoeken de afgelopen 8 jaar hoe het hier werkt, hoe we die binding konden vinden. Veel gaat onbewust, dat mensen meedoen aan een activiteit en leren. In binnenschools onderwijs en met een talentklas dan heb je het over kunst met afbeeldingen. Daar moesten we zelf ook bewust van zijn dat we niet alleen maar westerse kunstenaars maar ook juist van bi culturele hedendaagse kunstenaars uit andere culturen. Dus we zijn alle twee naar elkaar gekomen.

Participatiedrempels

Wij hebben geïnvesteerd in laagdrempeligheid en veilige plekken. Durf wel te zeggen dat onze kunstactiviteiten heel sprankelend zijn en dat kinderen en ouders trekken om mee te doen. Het zorgt voor een goed gevoel hebben, plezier zien en onze kunstenaars zijn betrokken en fanatiek. Ze maken kunstlessen alsof het een kunstwerk is. Dus toch door te doen. Er te zijn midden in de wijk. Het aan te bieden. En relaties een enorm netwerk. Ik heb wel echt geïnvesteerd met nieuwjaarsborrels in de wijk of openingen. Ik laat vaak mijn gezicht zien en nodig mensen hier uit of ga vaak bij een stichtingen, bij zelforganisaties.

Er zijn een aantal voorwaarden waaronder samenwerken, met scholen maar ook met wijkorganisaties, zelforganisaties, cultuurankers, bibliotheken. Je moet partners hebben en dicht bij het kind aanbieden. Op school, in de bibliotheek of direct op straat. Met tenten in de Schilderswijk, voor kinderen die niet op vakantie zijn. Ouderbetrokkenheid, dus echt ouders uitnodigen om mee te doen. Of een speciaal programma voor ouders voor moeders en soms ook vaders. Dat zou mooi zijn als dat ook op scholen nog meer mogelijk wordt gemaakt. Dat je op scholen ook programma's hebt voor ouderparticipatie. Dan de financiële drempel wegnemen. Gewoon weg, Ooievaarspas en bibliotheekpas is dan de enige drempel en die is te doen.

Het is lastig wat wij als organisatie moet doen en wat de gemeente moet doen. Voor een bibliotheekpas ben ik afhankelijk van de gemeente. Ik vind wel dat aanbieders daar enorm veel voor teruggeven, het moet een win-win situatie zijn. Kennisuitwisseling is belangrijk dus meer elkaar vinden dankzij een netwerk zoals de wow academie. Dat je elkaar weet te vinden om samen te werken en kinderen te bereiken die anders niet bereikt worden. De gemeente kan de randvoorwaarden of cultuurschakel vragen om dat te regelen. Voor de rest moeten we dat zelf doen. Waar ik last van heb is dat er een verkoopkring gaande is in de gemeente. Ik weet dat we gewaardeerd worden en ook een positie hebben in deze buurt die nog in cohesie versterkt mag worden. Met scholen en welzijn werken wij samen, dus het uitbouwen van de positie op locatie, daarin zit nog wel wat tegenwerking. Ik vermoed dat met kokers te maken valt, omdat je nergens onder valt en niemand zegt ik ga je adopteren. Als culturele instelling kan je lokaal ook een rol hebben, binnen deze buurt zijn wij dat met ons netwerk. We kunnen de identiteit van kinderen sterken door ze positieve rolmodellen te bieden.

Vast houden

We zetten kunst in als middel voor leren samenwerken, sociale cohesie en mensen te ontmoeten.

Deels is dat wat de talentpiramide laat zien, meer ouderbetrokkenheid is nodig voor echte talentontwikkeling met ondersteuning van hun. Wij hebben een appgroep, met de klassen. Ze sturen elke week een teaser en achteraf sturen we foto's van wat we hebben gedaan. Ouders reageren daar ook op en zo hebben we intensief contact. Ouders of kinderen laten soms ook zien wat ze thuis hebben gemaakt. Als een kind een poosje niet komt dan bellen we en dan weten we wat de reden is. In Transvaal kunnen we dat niet doen, op locatie kan dat wel omdat we hier inschrijvingen hebben. In de bibliotheken doen we nu inschrijfformulieren anders kunnen we de passen die ze meenemen niet doorvoeren. Scholen sturen ook kinderen door naar ons.

De gemeente kan twee dingen doen, geld geven aan een instelling of te zeggen we laten het aan de markt over. Wat ik interessant vind aan de bibliotheekpas is dat je het daarbij aan de markt over laat, omdat een kind dan geld in handen heeft om een dienst in te kopen. Het blijft dan aan de markt als Ooievaarspas ook doet, alleen zijn er dan meer tools om daar beroep op te doen. Nu krijgt Art-S-Cool geld om de pilot te doen maar het idee is dat die bibliotheekpas een cultuurpas wordt of de Ooievaarspas verbreed wordt bij achterstandswijken. Waarbij ik dus of een Ooievaarspas of bibliotheekpas of cultuurpas scan. Via de gemeente krijg ik dan 6 euro bijvoorbeeld via de bibliotheekpas of via de Ooievaarspas, ben jij er niet dan heb ik geen geld. Vroeger bekostigden ze culturele instellingen om die lessen te organiseren dan krijg ik altijd geld, niet afhankelijk van het aantal kinderen. Het vrije tijds aanbod is overgelaten aan de markt sinds 2013, en de gemeente financiert dat niet meer. Voor alle kinderen in Den Haag zou ik het willen of in ieder geval in aandachtswijken.

In de Schilderswijk zou ongeveer 50% recht hebben op de Ooievaarspas en de rest niet. Dat betekent dat 1000 kinderen niet mee kunnen doen aan het aanbod. Soms vallen gezinnen en af en toe buiten en dat is jammer. De randvoorwaarden is samenwerking en de bibliotheekpas. Wat werkt is dat je een oriëntatie cursus kan geven op school, bekostigd vanuit het VSD potje. Dan kunnen kinderen proeven en daarna mee om op een andere plek lessen te kunnen vervolgen. Het is fijn dat wij die partners hebben en in een koffiekamer een presentatie kan houden. Voor ouderbetrokkenheid is het mooist als je onderdeel bent van school en de kinderen makkelijker de weg naar de aanbieder kunnen vinden.

Wow academie

Het belangrijkste is dat we niet de bibliotheekpas hebben ingezet en we mochten het helemaal gratis doen. Inschrijven en blijven meedoen. We hebben een concrete samenwerking wat een kans en meerwaarde is. Het is een uitdaging want je moet een match hebben en kwaliteiten kennen. Ahmet kende ik niet zo lang maar dit is de eerste samenwerking met hem. Soms heb je een klik maar die moet er wel zijn, het is namelijk echt mensenwerk. Intern vind ik het een uitdaging met de fightclub. Ik ben gebeld door Stephanie en ik stond daarvoor open. Vanaf dan hebben we het hele proces samen doorlopen en taken verdeeld. Mijn taak was om de PR, de flyer te coördineren en toen heeft Harrie dat weer overgenomen. In de praktijk zijn we overal bij en we wisselen af wie komt kijken, evalueren met de docenten en met elkaar afspraken. Stephanie is de meest natuurlijke leider in het proces met een kort lijntje naar Harrie en Deborah. Ik kan het ook moeiteloos overnemen dus het stroomt wel. Het zou doodzonde zijn als we hier niet mee doorgaan. De doelgroep breder maken heeft organisatorisch effect maar voor kunst maakt het niet heel veel uit, als het verschil maar niet te groot is. Voor de andere disciplines is dat het lastigst.

Voor de wow academie is het lastigst om te werven. Hoe weten kinderen dat het er is? Hoe weten ouders dat de Vaillant een veilige plek is? Het is minder dan mogelijk en dan wat we voor ogen hadden. Voor een eerste try-out vind ik het een succes. Ik heb met 't Palet samengewerkt en zij heeft in alle lessen gepromoot. Stephanie en Ahmet ook. De werving is de grootste investering want het geld was niet de belemmering en iedereen kon meedoen ook ouders en jongeren kinderen. De Vaillant is misschien niet veilig genoeg, maar ik vind dat we het goed doen.

6. Interview Mohammed Bhetshi @ bibliotheek Transvaal 15 maart 2019

Ik heb contact gelegd in de wijk met Yunus Emre en de Al Qoeba school. Ik heb geen zicht op wat er op scholen gebeurt. We hebben contact voor lessen die wij hebben en boeken, daar houdt het op. Voor extra activiteiten hebben we meer samenwerking zoals een Kinderboekenweek. Als de kinderen vrij zijn komen kinderen hier voor lessen die ze niet binnen schooltijd krijgen. Dat zijn lessen van de bibliotheek Transvaal zelf.

Binnen versus buitenschools

Verschil tussen Art-S-Cool en met de groep in de bibliotheek is dat ze bij Art-S-Cool vrijwillig komen. De vaste leerkrachten zijn er niet en hier komen ze voor hun plezier. Onder de les is het verplicht. De samenwerking met Art-S-Cool is nu als 3 jaar, elke week, 40 weken per jaar. In het begin moeten we veel moeite doen om kinderen mee te krijgen. Vandaag zijn er 40 kinderen dat is een topprestatie! We maakten meer reclame, flyers werken niet, maar contact met de ouders helpt wel. Persoonlijk uitnodigen helpt. Je nodigt er 15 uit en je krijgt er 6 of 7 voor terug op de dag zelf.

We hebben geen moeite om mensen binnen te krijgen. Het is eerder te druk dan te rustig bij activiteiten op het moment. De functie van de bibliotheek is nu niet alleen boeken maar ook internet, les en culturele activiteiten. De functie is breder geworden, wij doen het ook zelf speciaal omdat de mensen in de wijk bijvoorbeeld niet naar de bioscoop gaan. We proberen het hier heen te laten zodat ze dat hier kunnen doen door een samenwerking met het filmhuis en daar gaan we dan met 30 kinderen heen. Nu willen ze vaker samenwerken en gaan andere bibliotheken ook meedoen.

We maken een klein kaartje met de uitnodiging, als je niet komt moet je het kaartje teruggeven. Dat werkt het beste want dan heb je commitment. Dit soort activiteiten doen we los van de school, het zijn kinderen vanuit de scholen maar we organiseren het hier. Het contact wordt dan gelegd in de bibliotheek, voor meer reclame ga ik naar de school en vraag ik of leerkrachten kinderen willen uitnodigen. Het ligt aan de leerkracht hoe goed het wordt doorgegeven. Sommige leerkrachten vertellen het meerdere keren en dan komen de kinderen meer.

Met Art-S-Cool gingen we samen nadenken. Budget van de bibliotheek hebben we niet, met de ooeivaarspas werkt niet. Met de bibliotheekpas is het gratis en hebben ze het voorgeschoten voordat de subsidie bekend werd. Ze hebben het nu een half jaar aangeboden, Angelique is nu ook een van ons na 3 jaar lesgeven. Op vrijdag had de bibliotheek geen activiteit dus daarom wilde voor die doelgroep ook iets doen. We hadden wel veel op woensdag voor andere scholen. We gingen ervanuit dat er via een islamitische scholen niet veel wordt gedaan met andere culturen en niet op open manier wordt gekeken. Met muziek zijn ze soms niet blij, of poppen die elkaar een kusje gaf tijdens een poppenspel. Dat laat je niet aan kinderen zien! Als artiesten hier komen vertellen we over de samenstelling van de wijk en de kinderen. Ze zijn het niet gewend om vrouwen in een kort rokje de zien, de reactie van de kinderen laat zien dat ze het niet gewend zijn. Voor hun is het nieuw en daarmee moeten ze leren omgaan.

Bij sommige stroming kan je niet een beeld van iemand maken, of van een mens. Of met tekenen moeten we soms rekening houden. Maar we stoppen niet omdat zij zo denken, we doen het maar een beetje aangepast zodat ze niet wegrennen. Af en toe heb ik gesprekken met de ouders daarover, soms nemen ouders hun kinderen niet mee en komen ze dan niet meer. Het is soms streng. Binnen het kader van wat we willen en kunnen functioneren wij. We blijven doen wat we willen doen en passen het niet aan. We gaan het ook niet forceren, of bewust extreme dingen laten zien. Voorzichtig in aanraking brengen met nieuwe dingen. We gaan geen lezing houden over dat dit goed is, maar ze komen in aanraking door het verhaal van Angelique. Zo leren ze met verschillende kunstenaars. Ik weet niet of ze ICC'ers hebben op die twee scholen.

Drempels

Geld is een probleem omdat ze het niet zo breed hebben. 2 of 3 kinderen in een gezin wordt duur. Aan de andere kant zijn ze het gewend om gratis activiteiten te krijgen. We kunnen als bibliotheek nu ook niet meer terug, we zijn het ook wel gewend nu als bibliotheek. 1 keer heb ik een EHBO cursus gedaan met 5 euro eigen bijdrage en dat was geen probleem.

Zaterdag en zondag gaan kinderen naar religieuze lessen en culturele dingen gebeuren daar. Wij houden daar rekening mee met die tijden in onze wijk. Dat is een drempel voor ons die we niet kunnen weghalen, dus we houden daar rekening mee.

Als we een theatervoorstelling hebben komen de moeders mee en doen ze ook mee, dat is heel leuk! We hebben dan 30 kinderen en 20 moeders die komen kijken. De gemeente kan zich ook aanpassen aan het dagelijks leven van de mensen in de wijk. Tijdens de ramadan is het rustiger in de bibliotheek en dan doen bieden we minder aan omdat er weinig respons is. Bij stadsdelen waar 80 of 85% uit een andere cultuur komt moet je je aanpassen aan de wijk. Dat kan meer om meer respons te krijgen. Per stadsdeel kijken waar je wat kan aanbieden.

Toekomst

Als het gratis is maakt het voor de kinderen niet uit met een ooievaarspas of bibliotheekpas. We hebben contact gehad met het de gemeente museum met een succesvolle tentoonstelling. Mensen gingen mee met bussen buiten de wijk en herkennen veel en willen het delen. De bibliotheek wil ook daarmee samenwerken om meer in contact te komen met eigen cultuur en kunst vanuit hun cultuur. Na de zomervakantie gaan we workshops organiseren om kennis te maken met de kunst van hun cultuur. Daarna kunnen we verschillende culturen mixen en in aanraking brengen met andere kunst en kunstenaars in Den Haag.

Je gaat ze prikkelen en dan kan je ze meenemen naar een andere plek. We hebben een heel klein budget maar we zijn bezig met het aanvragen van subsidie. We kunnen dat niet bij de gemeente doen maar we gaan fondsen benaderen om ons te helpen. Cultuurankers zijn er natuurlijk ook en met hun willen we ook samenwerken. Bij de wow academie heb ook gekeken. Er zijn genoeg initiatieven in de wijk, maar we moeten meer op de hoogte zijn van elkaar. Divers aanbod bieden naar de bewoners. We hadden vroeger intermediairs maar die hadden geen binding met de wijk en dat werkt niet. Wat er nodig is, is dat er meer samengewerkt wordt. Dat we delen wat we gaan doen. Op 8 maart begon het hier en ging het door naar een andere organisatie tot de avond.

We zien hoe nuttig het is om samen te werken, we zijn geen concurrentie want we willen hetzelfde en we gaan invullen waar het geld in zit. Samenwerken in de wijk werkt, door het netwerk kan dat beter. Vroeger was er overleg tussen organisaties, zelforganisaties en instellingen eens in de 6 weken maar dat is losgelaten. Na twee jaar merken we dat we weer bij elkaar moeten komen. Nu zijn we bezig met het faciliteren daarvan, we bieden het aan vanuit de bibliotheek. We zijn hier ook al een avond geweest. We zijn op een goeie weg, we zijn op een goeie weg!

7. Interview Ingeborg Dennesen @ Cultuurschakel, 21 maart 2019

Tussen het kind de school en de aanbieder zie ik mijzelf wel als verbinder, absoluut. Het is wel een rol die nodig is en onze functie is om de vrije tijd te regelen. Coaches zitten in het onderwijs, samen met aanbieders. De adviseurs doen de vrije tijd samen met aanbieders. Ik zit normaliter meer in de school en zorg dat met de school, aanbieders dat het cultuuronderwijs een slag gaat maken. De ICC'er is vaak bijgeschoolde leerkracht binnen school. Wat ik mooi vind aan dit project en het project van Marjan is dat daar die brug geslagen wordt tussen wat kinderen op school doen en wat ze mogelijk in hun vrije tijd kunnen gaan doen. Intern zie je ook dat coaches en adviseurs veel meer met elkaar zouden kunnen gaan optrekken. Want ze hebben allebei een expertise en je wil hier dat het samen gaat komen. Laura die mailt mij dan bijvoorbeeld om te zeggen dat zij nog meer kinderen nodig hebben, inmiddels weten we dat die scholen werden gebombardeerd met aanbieders. Dat hebben ze liever niet en dan kan je op maat gaan kijken welke scholen benaderd kan worden. Scholen op loopafstand van de projecten hebben we toen benaderd dat noemen we loopscholen, met informatie en vertelt dat dit project bestaat. Daarin zijn we wel een schakel maar dat is nog heel licht dat is eigenlijk het aanbod van de aanbieder naar de school brengen. Dat zou je natuurlijk heel erg kunnen gaan uitbreiden.

Idealiter zou je naar de school en ouders kijken en dat zij op de hoogte zijn van wat de kinderen willen en dat daar vervolgens een actie op kan zijn bij een aanbieder. Daar kunnen wij wel echt de schakel in

zijn, nu gebeurd dat weinig op scholen. Zij zien nu bijvoorbeeld wel waar een kind mee bezig is op school maar waar een kind naartoe gaat daar houdt het op voor een leerkracht. Vaak weten zij dat niet, terwijl een kind daar misschien enorm bij gebaad is om dat na school ook aan te bieden. Het kind kan je niet loskoppelen van de ouders. Het is en en. Het kind staat in ons onderzoek centraal en we gaan kijken wie zich rondom het kind bevinden.

Binnenscholen versus buitenscholen

Ik praat nu in gemiddelden want per school en per wijk is dat verschillend. De ouderbetrokkenheid is anders per school. Om in algemeenheden te praten is het lastigst maar dan focussen we ons op Schilderswijk. De PH Schreuderschool is voor speciaal onderwijs en ligt in de Schilderswijk en zij zijn een LKP school dus bieden veel onder schooltijd aan. Zij gaan VSD school worden, een van de redenen is dat er dan intrinsieke motivatie is van de leerling. Dan moet je bewust gaan kiezen voor een bepaalde discipline terwijl het met LKP voor iedereen wordt aangeboden als een vast onderwijs programma. Het maakt echt veel uit of een kind uit zichzelf kiest, op school is het meer kennis maken met. Je kunt daar de verdieping doen afhankelijk van het aanbod van de school. Wil je verder? Dan kom je in de vrije tijd terecht. Ouders maken soms ook die keuze voor het kind om een muziekinstrument te spelen, dat heb je ook. De ene keer zou het de keuze zijn van het kind maar het zou ook echt de keuze van een ouder kunnen zijn.

Ik sprak laatst de triangel omdat we met cultuureducatie bezig zijn vroeg ik even door. Volgens de leerkrachten gingen kinderen niet naar veel dingen in de vrije tijd, soms wat voetballen of naar de moskee met lessen daar volgen. Heel veel kinderen blijven thuis. Het kan ook zijn dat ze het van veel leerlingen niet weten en daar zit volgens mij de winst. Dat de leerkracht weet wat fijn zou zijn voor een kind, meenemend in het oudergesprek. Uw kind heeft talent voor of wij zien dat uw kind ontzettend veel plezier heeft bij, dit zijn de verenigingen waar jullie heen kunnen. Heel veel ouders in de Schilderswijk vinden onderwijs belangrijker dan kunst en cultuur. Die school heeft heel veel goodwill bij ouders, wat daar gebeurd is belangrijk en dat is goed. Als leerkrachten daar een rol in kunnen spelen, ondanks wat ze nu al moeten doen, zouden zij daar een rol in kunnen spelen. School speelt daar een belangrijke rol in want ze hebben vertrouwen bij de ouders. Vaste gezichten zijn ook heel belangrijk voor veel mensen, herkenning.

LKP hebben scholen van de gemeente extra uren en gelden gekregen, gericht op taalonderwijs op scholen waar kinderen achterlopen in taal. Ze zijn dus in die extra activiteiten bezig met taal, ze mogen zelf weten wat ze daarvoor inzetten zoals sport, koken of engelse les. Scholen snappen wel dat taal belangrijk is bij andere vakken. Je leert nieuwe woorden als je over een schilderij gaat praten op die manier heb je LKP onder schooltijd. VSD is niet meer onder schooltijd. Kinderen kunnen zich inschrijven voor bepaalde cursussen, dat zijn scholen die geen LKP hebben. LKP geeft dan tot 4 uur les dus die bieden dan geen VSD meer aan. VSD zijn blokken van 10 keer en het is niet verplicht. Wat gebeurd er na een VSD programma dat is een interessant punt.

Wij horen op meer scholen dat VSD weinig commitment heeft en dat ze graag toch weer een bijdrage willen vragen. Daarover praten met elkaar zou goed zijn, met de praktijk. Ik hoor scholen ook zeggen wij als school als LKP of VSD school kunnen veel aanbieden, wat niet verplicht is want je moet intrinsieke motivatie hebben. De ICC'er bij de Prinses Ireneschool gaf aan dat ze niet snapt waarom ze niet een kleine bijdrage vragen omdat het aangeeft dat je je ergens voor in moet zetten. Er staat dan iets tegenover, of met een contract met voorwaarden. Ik zou het gewichtiger maken zodat je meer commitment hebt. Je gunt dat kinderen het doen en dat kinderen na een aantal keren aangeven dat ze het niks vinden, vind je het wel wat dan kan die VSD aanbieder een aanbieder kunnen zijn die cursussen in de wijk aanbiedt. Voor VSD scholen in de wijken met aanbieders door kunnen stromen naar de verenigingen. Het is geen kennismaking maar echt een cursus. Het zou interessant zijn om een paar VSD scholen te ondervragen om uit te zoeken waar het in zit en of ze ouders betrekken. Ik kan me voorstellen dat je tegen ouders zegt je kind gaat dit doen en dan is de eindpresentatie. Jisca is LKP coördinator van de Prinses Ireneschool en die zit daar middenin en die kan je gerichte vragen stellen. Zij heeft er veel gedachten over waarom die doorstroom niet plaatsvindt. Wat zei ze? Oh dat is Valentina van de Yunus Emre zij is ook heel goed. Ze is leerkracht en ICC'er en ze heeft het heel druk en ze is heel erg bezig met ouderbetrokkenheid.

Cultuureducatie wordt soms echt veel aangeboden en op een andere school minder, daar zitten grote verschillen in. Er zijn scholen die blijven zeggen dat taal en rekenen het allerbelangrijkste is bij ons en scholen die hetzelfde zeggen maar daar wel een slag in maken. Heel veel websites van scholen zijn niet up to date en de ICC'er zou er eigenlijk bij moeten staan. Soms hebben ze een combinatiefunctie, of dan zijn het leerkrachten en worden ze niet apart als ICC'er benoemd worden. Laat wel het belang zien van een ICC'er en cultuureducatie. Wij hebben vaste contacten en regelmatig contact met scholen en we zijn gestart met wat is jullie visie op cultuuronderwijs. Inmiddels hebben we wel een ontwikkeling omdat meer leerkrachten ICC'er willen worden, er zijn veel ICC'ers een belangrijke rol gaan spelen. Ze zijn voor ons de contactpersoon en voor aanbieders en voor de school. Ze moeten een plan schrijven en dat waar maken, wij zijn degene die cultuuronderwijs steeds een plek geeft in de school. ICC'ers zijn allemaal leerkrachten die op de scholen werken en dan vraagt de directie in het team wie dat wil worden. Het komt vanuit de school met motivatie, soms willen mensen het graag of kiest de directie iemand.

Sommige pakken er echt op door en twee hebben hun bachelor ook gehaald vorige week. Zij kiezen om een ICC cursus uit te diepen voor meer tools en meer richting staff en management te werken. Het is dan niet meer dat je het erbij doet maar het geeft meer om het neer te zetten in de school. ICC'ers krijgen niet altijd 40 uur. We doen de cultuurscan met de scholen en een vraag is met het aantal uren. Maar er zijn scholen die 0 uren hebben, je moet het erbij doen. Of ICC'ers die vaste uren per week krijgen en vrijgesteld zijn van lesgeven. Debbie heeft heel lang geen les gegeven maar alleen puur met cultuureducatie bezig zijn. Daar is veel winst te behalen want ICC'ers zouden vaste uren moeten hebben en uit geroosterd moeten worden van vaste taken om aan cultuuronderwijs te werken. Er zijn enorm veel werkgroepen en dit doe je er ook weer gewoon bij. Idealiter heb je een losse ICC'er, die netwerk kan opbouwen en kinderen kan doorzetten naar aanbieders in de stad. Nu is dat niet een rol van een ICC'er want dan overvraag je ze maar dat zou het in de toekomst wel kunnen zijn. Hun taak is om cultuuronderwijs in de school optimaal te krijgen; draagvlak in het team, van alles rondom dat cultuuronderwijs neer zetten. Een taak om ook buiten de school die beweging te maken dat kan niet. Terwijl een ICC'er wel in de school zit en de kinderen goed kent, contact met ouders.

De vakleerkrachten binnen LKP en VSD worden soms door groepsleerkrachten gegeven, de Triangel bijvoorbeeld. Veel scholen huren vakleerkrachten in of via een vaste organisatie of zzp'ers. Als wij graag willen dat die kinderen na school bij een vereniging terecht komen dan zouden die vakleerkrachten daar een hele grote rol in kunnen spelen. Die zitten in de discipline, die zien de kinderen en die kunnen ze doorverwijzen. Het is veel meer dan doorverwijzen want het moet echt begeleid worden zoiets wat je met Aight noemt of les krijgen op locatie. Daarom denk ik dat het mooi zou zijn als een VSD traject of LKP traject meer ingevuld gaan worden met aanbieders. Nu gebeurt dat veel met zzp'ers maar wil je het doorpakken dan heb je vaste lijnen nodig. Het is vertrouwt en bekend of zzp'ers die kunnen doorpakken. Hoe mooi zou het zijn als een dansleraar meegaat met een kind naar een dansschool in of buiten de wijk en een kind daarin begeleid. Op het moment dat een kind een draai heeft gevonden of proeven bij de organisatie.

Bij een blok zou je met de vaste docent de laatste twee keer naar een aanbieder in de wijk kunnen gaan en daar voortzetten wat ze op school hebben gedaan. Misschien zelfs met de ouders, dat zou je ook aan Jisca kunnen vragen. Wat hebben kinderen en ouders nodig om die stap te kunnen maken? Op de Triangel zeiden ze dat ze zien dat veel kinderen thuis blijven en niet bij anderen spelen ook bij de Paul Kruger. Neefjes en nichtjes komen wel bij elkaar over de vloer, vanuit de westerse gedachte gaan vriendjes mee, maar misschien is dat meer op familie gericht. Dan kan je het vertrouwen van de familie binnen halen. Het hele gezin komt mee omdat de kinderen anders nergens heen kunnen. Het is interessant dat je bij een aanbieder meerdere doelgroepen tegelijkertijd les kan geven om alle broertjes en zusjes te bedienen. Wow trekt dat breder, zo leer je in de praktijk, dat is essentieel. Wat er uit de stad komt en dan ga je meebewegen met hoe het werkt. Het wordt van onderaf gevoed. Door mapping te gebruiken gaan we met iedereen kijken wat er is in de wijk op een leuke manier dat je het in kaart gaat brengen. Waar loopt het goed en waar niet?

Verbinden en samen, samen, samen dat is echt van belang. De wow heeft ook nog meer kinderen nodig. Valentina vroeg meteen of het gratis was toen ik flyers meenam, dat is echt belangrijk daar.

Jisca die zegt oh weer gratis, wat voor commitment krijgen we dan? Breed aanbod in leeftijd met ouders er soms gewoon bij misschien.

Participatiedrempels

We hebben het over de prijs gehad, grotere gezinnen en het meenemen van kinderen dat ouders meegaan of het kind thuisblijft. Ik denk dat je bij het begin moet beginnen bij het eigenaarschap van kinderen, veel dingen zijn bedacht maar ik denk dat er nu ruimte is om kinderen in het begin al een rol laten spelen en een stem geven. Het moet meegenomen worden, misschien komen er dan andere ideeën naar boven dan wat er nu al geboden wordt. Misschien minder gescheiden of verschillende disciplines mixen of misschien onverwachte dingen waar wij niet eens aan denken. Ik zou het mooi vinden als we met elkaar de kinderen vroeg te betrekken. De mussen zeggen soms ook dat ze toch te weinig kinderen op de cursussen hebben, maar die zijn ook niet opgezet door de kinderen er is niet geluisterd naar de kinderen. Wij moeten er zijn om kinderen mogelijkheden te geven en te voeden. Niet aan te bieden in een vaste vorm maar hoe mooi zou het zijn als aanbieders zoiets samen met een kind zouden ontwikkelen. Vaak spelen kinderen pas een rol als het af is. Dat vraagt van de kinderen om samenwerken en in discussie gaan met elkaar. Janus kortzak methode heeft die man methodes bedacht om kinderen invloed uit te laten oefenen op hun omgeving.

Toekomst

Ik weet te weinig van de bibliotheekpas, het lijkt mij prima als kinderen dat kunnen. In Rotterdam heb je een cultuurpas die je koopt voor 65 euro en de ander voor 5 euro en iedereen kan die aanschaffen en dan kan je van alles gebruik maken. Een Ooievaarspas is wel stigmatiserend, want iedereen weet meteen wat voor inkomen je hebt. Een cultuurpas kan je dan voor verschillende prijzen aankopen en dan kan iedereen dat net als met een bibliotheekpas. Er zit dan geen stigma bij, ik weet niet of mensen daarmee zitten.

Wat Ahmet doet moet meer gestimuleerd worden om het hele gezin mee te nemen in cultuureducatie. Hij is een voorbeeld ook voor andere aanbieders. Wat de waarde is en de winst. Hij weet dat je het kind niet los kan koppelen van de ouder vooral in bepaalde wijken. In sommige wijken kan je kinderen niet bereiken zonder ouders. Dan kan je vertrouwde bij ouders uitstralen en kinderen meenemen en de waarde meegeven aan ouders. Zo heb je het heel pakket.

Wat Ahmet doet werk in de school en het lukt hem om kinderen mee te nemen in de vrije tijd en vast te houden. Wat de gemeente kan doen is heel goed luisteren en vasthouden wat hij daarmee doet. Ik hoorde Ellen zeggen dat dat moeilijk is met vrije tijd. Ik zie het belang voor de maatschappij, voor mij gaat het over gelijke kansen. Dat op het vlak van cultuur alle kinderen gelegenheid krijgen om te onderzoeken of het iets voor ze is. Goodpractise potje? Ik weet niet wat de gemeente kan doen maar ik zou het omarmen als good practise en omdat het hele goeie dingen doet met de wow. Het is heel maatschappelijk, het gaat over gehoord worden en het gaat over zoveel meer. Een stuk opvoeding, de wereld wordt verbreed. Ik kan me voorstellen dat het Ahmet lukt om stadsdelen te gaan verbinden.

8. Bezoek & Interview Angelique Josten @ bibliotheek Schilderswijk, 21 maart 2019

Observeren en helpen met Angelique – maken van kunstwerk met plastic bakjes en was.

Interview Angelique Josten

Het verschil is dat je bij een school kinderen iets kunt aanleren en kan ontwikkelen. Je kan vervolg bieden op de les. Bij de bibliotheek Transvaal heb je veel kans dat er kinderen zijn die de basis niet hebben gehad. Soms is het wel zo dat ze die les hebben gevolgd, maar vaak niet. Ritmes door het samen opruimen ofzo dat kan wel en dat vinden ze dan ook heel erg leuk. Wat ik ook merk ligt ook aan het seizoen of iets anders en kinderen zijn dan onrustig maar nog onrustiger na school.

Kinderen op school hebben allemaal dezelfde regels aangeleerd, dat vind ik wel lastig om daartussenin te spelen. Hoe lang ben je bezig met het aanleren van een routine? Je moet het altijd laagdrempelig houden.

De aansluiting bij Transvaal krijgen ze op school geen kunstlessen zei de bibliotheek, maar dat is niet waar want op een school is dat wel. Kinderen hebben wel heel weinig basistechnieken en dat merk ik overal wel. Het ligt niet aan jongens of meisjes wat voor activiteit je doet. Sommige kinderen lopen motoriek achter en dat merk je wel heel erg. Kinderen op een basisschool die als lastig ervaren werden, waar moeite mee was, maakten eigenlijk de mooiste dingen af en toe. Met kunst kan je de andere intelligentie aanwakkeren. Ik geef specifieke opdrachten of laat het heel vrij zijn, sommige kinderen kunnen beter met het een en andere met het andere. Van een vaste docent hoor je dan soms ook dat een kind enthousiast terug kwam. Een jongetje wat niet functioneerde op school kwam helemaal tot leven tijdens een kunstles.

Drempels

Veel kinderen denken dat ze het niet kunnen en dat ze het daardoor niet durven. Bij Transvaal heb ik alle broertjes en zusjes samen. Moeders komen ook en parkeren het kind in de kinderwagen en doen mee. Voor de kinderen die op een islamitische school zitten mogen sommige dingen niet. Ik zoek dat van te voren uit meestal. Voor een algemene workshop houd ik er geen rekening mee. Een moeder van de kinderen in de groep ging toen wel een beeld maken, terwijl ik dacht dat ze dat niet mochten. Misschien heb ik dan teveel aanname van te voren of breekt ze zelf een barrière. Of voelt ze zich gestimuleerd en mee gaat met de groep.

Ik heb geen ervaring met een culturele drempel. Kinderen zeggen dat ze dat niet mogen, maar dan mogen ze iets anders maken dat is niet erg. Ik ga er flexibel mee om en zorg er altijd voor dat ik een opdracht heb waarbij ik alles uit de weg kan gaan. Ook omdat ik aan die vrijdaggroep les geef. Ze zullen het wel leuk vinden en misschien willen doen maar er is controle vanuit de cultuur, dat het niet mocht.

De deuren kunnen soms dicht en de materialen worden meegenomen. In een gesloten ruimte is er meer controle, kinderen doen dan soms stiekem mee en komen binnen. Maar hier is het nu open en kunnen kinderen meedoen. Nu is er geen promotie meer nodig dus is het wel fijn om een ruimte te hebben. Het invullen van een formulier geeft het idee dat ze zich hebben ingeschreven voor alle keren. Dus ze zijn teleurgesteld als ze niet meer mee mogen doen. Een nieuw materiaal nemen kinderen af en toe mee, dus daar moeten we wel extra op letten. Laura wil de serie voortzetten in de bibliotheek Schilderswijk.

Als kinderen klaar zijn heb ik vaak nog wat extra's en zeg ik dat ik dit nog heb. Soms willen kinderen dat niet en dan krijgen ze stift en papier om te tekenen of gaan ze eerder weg. Dat is een voordeel dat je ze niet vast hoeft te houden, maar wel tijdens een les op school. Bij Transvaal zijn er een paar moeders die actief meedoen of moeders zitten er voor de sociale contacten met de andere moeders. Dan heb ik liever dat ze gaan of echt hun kinderen helpen. Het is dan wel lastig. Voor motivatie komen de moeders assisteren, dan vraag ik of ze ook zelf iets willen maken. Voor kinderen is dat ook heel stimulerend. Het helpt soms om die ouders erbij te hebben, soms zijn ze te kritisch. Vaak probeer ik dan wel een positieve opmerking te maken met wat advies. Die moeders erbij houden is erg leuk. Zij moeten de kinderen brengen dus betrekken is belangrijk. Hier heb ik minder ouders dan bij Transvaal. De moeder bleef er niet bij omdat haar kind dan het gevoel heeft dat hij gecontroleerd werd. Voor mij probeer ik ze te stimuleren om naar dinsdag of woensdag art te komen door een briefje mee te geven. Bij Transvaal hebben ze hele andere schooltijden dus daar hebben we geen doorstroombmogelijkheden. Sommige kinderen komen wel, die ook in de bibliotheek zijn.

Toekomst

Ik vind het heel leuk, maar er zou meer subsidie voor moeten zijn. Ik krijg wel weinig betaald. Het is echt belangrijk hier dat de workshops gratis zijn, anders komen heel veel kinderen niet als ze een euro moeten betalen. Dat moet je dan van te voren meekrijgen van je ouders. Ik vind het heel goed dat het toegankelijk is voor iedereen! Met subsidie weet ik niet hoe het werkt. Vrienden van Art-S-Cool vullen de subsidie aan. Een deel moet je zelf regelen en een deel krijg je als subsidie.

9. Interview Inge van der Veen, Prinses Marijkeschool @ telefonisch, 25 maart 2019

LKP doen wij voor het tweede jaar. Onder schooltijd hebben kinderen les van iemand op het gebied van ICT, drama of muziek. Volgend jaar gaan we ook Engels aanbieden. Daar hebben we nu vakdocenten voor die in de school komen. We hebben ook begeleid buitenspelen tussen de middag, dus kinderen eten in de klas met hun leerkracht en gaan daarna sport en spel buiten doen onder begeleiding. Voor het LKP moet je subsidie aanvragen wat begonnen is een aantal jaar geleden met ingehuurd vakdocenten. LKP is verplicht en alle kinderen doen mee.

De motivatie van kinderen vasthouden is lastig. We hebben een overdracht systeem want de kinderen worden door de vaste leraar overgedragen aan de LKP vakdocent. Bij de een klikt het beter bij de ander en er is een moment om overdracht te doen wat wel en niet liep. Een les die wordt gegeven door een leuke docent is natuurlijk leuker. We hebben een team van docenten waar we bekend mee zijn, maar we weten niet of ze het jaar daarna weer meedoen omdat ze vaak een aantal losse uren hebben. Het moet dus maar net passen in de lessen om les te kunnen geven op ons school. In april en mei gaan we weer werven en wordt er dan een proefles gegeven om te kijken of het ook iemand is die we zien zitten voor de klas.

Er is een LKP coördinator dus zij regelt dat maar ik zit ook samen met haar in de cultuurgroep dus er is heel veel samenwerking. Zij vraagt mij dus ook regelmatig wil jij even ook kijken omdat je dan twee verschillende visies hebt. Dan delen we onze mening daarover. We werken nu met twee organisaties samen en het voordeel is dat zij voorselectie doen en bij ziekte zorgen voor vervanging. Er zijn ook zzp'ers die zich aanbieden maar tot nu toe hebben we gewoon met de vaste organisaties samengewerkt. Heel af en toe zit er ook iemand tussen die een specialisme heeft die dan een keer kan komen maar de rest gaat via de organisaties. Skills voor kids en talentenhuis zijn de schakels die wij gebruiken.

We hebben nog geen mogelijkheden voor kinderen die door willen groeien. We zijn in gesprek gegaan met iemand die masterclasses aanbood maar het lastige is dat kinderen daar dan op eigen gelegenheid heen moeten. Maar we willen in ieder geval iets doen met kinderen waar we talent in ontdekken om kinderen uit te kunnen dagen. We zijn daar wel mee bezig de LKP coördinator en ik als ICC'er.

Doorgaande leerlijnen werken natuurlijk het fijnste als je docenten hebt die een aantal jaar kunnen komen. Maar dat is niet altijd gegarandeerd. De leerkrachten zelf dragen hun klas over en nemen het kort weer over. Er is kort tijd om iets te zeggen dus vaak gaat het over het gedrag van kinderen in plaats van de kwaliteit die geleverd is. En we proberen daar iets voor te bedenken om te kunnen ondervangen. Het is wel fijn als er moment zal zijn om dat te bespreken en kijken wat we nog extra kunnen bieden voor die kinderen. We hebben daar nog niks voor georganiseerd. Toevallig draaien we ook projecten schools breed oh oh den haag afgesloten. Je kan als buitenstaander en ook als leraar zien dat sommige kinderen wel echt goed zijn in een bepaald onderdeel. Dus we moeten wel kijken wat we daarmee gaan doen.

Ouders zijn eigenlijk niet betrokken bij een LKP programma. Ze worden geïnformeerd en komen wel bij de eindpresentatie kijken, dan zijn ze wel enthousiast en er komen veel ouders kijken. Maar voor de rest is het bij onze doelgroep best moeilijk om de doelgroep betrokken te krijgen. Vooral omdat ze dit onderwerp niet zo belangrijk vinden als taal en rekenen. Ik denk dat het de doelgroep is, het is de Schilderswijk en veel ouders zijn vooral geïnteresseerd in alles wat je kan toetsen met de citoscore. Dat vinden ze belangrijker dan creativiteit. Kinderen nemen bijvoorbeeld hun knutselwerk niet mee naar huis omdat het thuis meteen wordt weggegooid.

Misschien zou een wetenschappelijke onderbouwing het beste zijn om het belang te laten zien van cultuureducatie aan de ouders. Vanuit de cultuur kan het zijn dat het niet per se heel erg gewaardeerd wordt. Als je kan uitleggen dat het helpt om andere dingen te ontwikkelen dat dat wel helpt. Maar het is wel lastig. Je moet de ouders zien bereiken, misschien is dat makkelijk vanuit school. Misschien kan de gemeente iets opzetten wat alle scholen kunnen overnemen en gebruiken.

Met Art-S-Cool hebben we een goede samenwerking en ze zitten bij ons in de buurt. Was ook een leuke samenwerking. Ze hebben voor het team een leuke workshop verzorgd. **We doen mee aan de woensdagmiddagen en ze vragen ook of wij kinderen willen doorverwijzen naar hun. Wij werven dan kinderen waarvan leerkrachten denken die hebben wel potentie.**

We hebben makkelijk contact en eerst meer persoonlijk door de verlengde schooldag. Nu hebben we natuurlijk LKP maar op zich hebben wij geen verbinder nodig. Ik krijg af en toe een mailtje als ze een nieuw programma aanbieden en dan kunnen kinderen zich aanmelden. Het loopt wel goed als wij kinderen aandragen.

Voor ons is het fijn om te weten waar we naar toe kunnen verwijzen als we een kind ontdekken met een bepaald talent. We hebben nu een meisje die heel verlegen is maar als ze danst begint ze helemaal te stralen. Iedereen stond daar echt van te genieten omdat ze heel erg in haarzelf gekeerd is. We moeten weten waar we aan kunnen kloppen, waar kunnen we haar naar toe brengen. Of als iemand goed kan tekenen of heel creatieve ideeën heeft. Art-S-Cool kunnen kinderen terecht die goed kunnen tekenen en knutselen. Maar wat doe je nou met kinderen die goed zijn in techniek of ICT ofzo.

Vaste leerkrachten die zitten zo dicht, die kan je eigenlijk niks meer vragen. Dus de functie om echt op te letten waar talent zit is lastig nog aan te vullen door hun. Wel kan je vragen wie valt op en ook aan de LKP leraar natuurlijk. Maar aan de leerkracht kan je echt niet meer zoveel vragen. Die hebben al zoveel op hun bordje.

Het inhuren van vakdocenten helpt wel echt om de druk te verminderen voor docenten. Ik hoorde laatst iemand ook zeggen dat het niveau ook echt wel omhoog gaat. Daarvoor werd best wel weinig gedaan dan was er vrijdag een knutseluurtje en was het afhankelijk van de leerkracht of er meer wordt gedaan dan iets plakken op een A4 zeg maar. **Nu wordt er gewoon veel meer aangeboden en het komt de creativiteit van goede.**

Het nadeel van de verlengde schooldag was dat je maar een groep van 15 kinderen had. Er werd maar een heel klein groepje kinderen bediend. **Het voordeel was dat het de gemotiveerde leerlingen zijn. Nu is het voordeel dat de hele school het aangeboden krijgt dus het is veel breder.**

Geen tijd als drempel zit vooral bij de leerkrachten en met die overdrachten zou het natuurlijk veel fijner zijn als je bij de LKP docenten veel meer tijd zou kunnen hebben om dingen door te spreken om zodat ze met de leerkracht dingen kunnen uitwisselen. Dat is er gewoon niet want de drie kwartier dat een LKP les komt heeft de leerkracht even tijd om dingen voor de klas te doen maar daarna moeten ze de klas weer oppakken en verder. Dus stel dat je daar een overleg moment zou kunnen hebben of iemand die zich daarvoor inzet zou dat best wel fijn zijn. Maar dat is natuurlijk moeilijk in te richten.

LKP – ICT, techniek, drama, tekenen, muziek, bij de kleuters ook knutselen of iets creëren. Vanaf begin groep 1 tot groep 8 gaat het programma door.

10. Interview Kien van Rijn & Ineke Verkleij @ Paul Krugerschool, 27 maart 2019

We verwijzen ook kinderen naar de woensdag middag en de dinsdag club. Soevien en Firad die gaan nog steeds en Febe niet meer. Ineke heeft nooit echt wat met Art-S-Cool gedaan maar is nu de ICC'er in de school. Kien doet veel met Art-S-Cool en is daarmee begonnen als Ouder coördinator. **Kien merkte dat ouders alleen meekwamen naar cultuureducatie activiteiten als kleine kinderen ook mee konden.** De ouders wisten niet hoe ze met de kinderen cultuur konden beoefenen dus daarom leerde zij dat via een cursus van 10 keer, met simpel materiaal. Dat hebben we nu al 4 jaar en komend jaar 5 jaar. Rita is namelijk goed in ouders binnenhalen, ouders en kinderen krijgen allemaal binding met elkaar omdat het leuk is samen. **Het gaat om interactie tussen ouder en kind. Thuis doorzetten zou natuurlijk geweldig zijn.**

We werken samen in een school maar we zijn druk met elkaars dingen. Ineke is nu cultuurgebeleider en was vorig jaar nog de interne cultuur coördinator. Begeleider gaat meer naar de visie en het beleid van de school. Vakoverstijgend werken willen ze bij de school betrekken. ICC'er is meer regelen en het praktische. Kien regelt nog oudereneducatie waaronder het eerder genoemde project. Kunst is hierin een middel, het is een kunstuiting. We merken vaak dat er te weinig overlegtijd is, werkdruk en tekort aan personeel, nu is daar bijna geen oplossing voor. Ik sta nu vijf dagen voor de klas, maar we hebben veel vakleerkrachten met zzp'ers. Het contact met hun is ook heel moeilijk omdat zij smiddags een kwartiertje van te voren komen en daarna twee uurtjes lesgeven, daarna zijn ze weer weg. Ze worden niet betaald als ze komen overleggen, dus het is uit vrije wil en als zzp'er moet je geld binnenhalen. Dat heb ik dus uitgezocht zegt Ineke dat de juf beeldend ook iets uit de geschiedenis les kan meenemen en daardoor vakoverstijgend kan werken. Onderwerpen en moeilijke woorden kunnen dan gebruikt worden via papier omdat dat een snelle manier is in de lerarenkamer. Heel praktisch.

We hebben Wereldwijs maar het is LKP programma. Verlengde schooldag is als buurthuisaanbod. We hadden VSD zegt Kien, dat heb ik overgenomen. Het gaat over geldstromen dat komt uit de VSD pot en LKP komt ergens anders vandaag. Tussenschool, voorschool en nog een vorm, voor weer een andere pot. LKP kan je ook deels weer uit het VSD potje financieren. Techniek krijg je weer extra voor omdat het hot is. Het is historisch zo gegroeid en daardoor niet meer even praktisch. LKP docenten zouden aangenomen moeten worden, maar dat willen ze eigenlijk niet want dan zit je aan een traject vast in slechte tijden. De gemeente wil geen garantie geven dat het LKP blijft maar het bestaat 10 of 11 jaar. Het zit helemaal in het systeem maar het is 'tijdelijk' om 0 contracten te geven terwijl het denk ik niet meer weg kan. Uitbesteden van LKP programma is niet handig omdat organisaties hetzelfde aanbieden en voor het geld komen. Het past dan niet bij je school of sluit totaal niet aan bij de cultuur binnen school. Er is dan geen controle vanuit school, het werkte dus niet en de ruzies kan je de dag erna oplossen. Het gaat daar mis en jij krijgt het op je bordje de dag erna om de ruzies op te lossen. Per school is het anders en daar moet het bij passen ook met vakoverstijgend werken, met kinderen met een gebruiksaanwijzing.

Exacte vakken zijn in de ochtend en smiddags zijn er metzaakvakken, dus kunstvakken. Vakleerkrachten wisselen soms en we hebben wel een vaste club die dan lesgeeft. Ik merk wel dat er onrust is omdat kinderen bij andere leraren weer gaan uitproberen. Ik weet als vaste leraar hoe ik de kinderen moet aanpakken maar vakleerkrachten soms niet dus gaan ze uitproberen. We doen incidenteel aan erfgoed educatie. Nu hebben alle vakdocenten eigen leerlijnen en dat gaan we vakoverstijgend doen, eerst met een paar vakdocenten. We hebben gevraagd wie mee willen doen van de vakdocenten, dus nu met beeldend en theater. Veel mensen weten er wel van dat het komt en kunnen meedoen omdat het op papier staat, maar het is niet verplicht.

Voor onderbouw is het makkelijker omdat we al thematisch werken en al veel leerlijnen meedoen. Voor de bovenbouw is het lastiger. We kunnen dan even gedrag bespreken en voor inzet en beoordeling en notatie wordt het ook in het rapport gezet. Zo belangrijk is het voor ons. Door vakoverstijgend werken zit je als kind ook meer in het onderwerp en ga je het ook beter begrijpen. LKP begon alleen voor taal maar nu is het vooral voor talentontwikkeling. Het Korenhuis met de leerlijnen is eigenlijk gestopt sinds het Korenhuis gestopt is. Dat was heel erg beleid achtig terwijl het ook heel praktisch kan. Een drempel is dat er geen overlegtijd is. We gaan nu minimaal drie keer per jaar overleggen, waarbij de vakleerkrachten dan ook betaald krijgen. Ik hoop 5 keer omdat geschiedenis en aardrijkskunde vijf hoofdstukken hebben. Overleggen, plannen, evalueren en uitvoeren.

Doorverwijzen

Het wordt met ouders besproken via het rapport. Ouders moeten het wel zelf gaan, dat is echt een grote drempel. Het is soms te ver weg, terwijl het niet ver weg is. Kosten zijn het niet. Maar de wereld is vreemd. Weinig ouders doen het echt en om het volhouden lukt soms ook niet. Het belang en de continuïteit is waar ik tegen op loop. Ouders zien dat niet maar ook niet voor hun kind. Voor VSD is het toch makkelijker, omdat het sport is en bekender is. Met bijvoorbeeld talent voor theater kan je naar Rabarber maar geen kind gaat daarheen, omdat het een besloten en kleine wijk is, een totaal andere wereld. Als school doe je daar niet veel aan, maar met ouders wel.

In het Vaillanttheater is dus nog wel een plek waar de kinderen een connectie mee hebben dus dat is een betere optie. Sport is dichterbij en daar gaan dus wel kinderen heen.

Laura zou hier wel een mini-dependance willen omdat hier vier scholen omheen zitten. Dan zouden er meer kinderen gaan dan nu. Vakleerkrachten hebben wel niveau, als groepsleerkracht kan ik dat niet. Het is echt een meerwaarde, door de manier van denken, aanbod en het stimuleren van een kind. Wij zitten meer in hokjes en zij zijn vrijdenkers. Zomerschool doen we een overall programma. Het grote project hebben we voor 3 weken met de hele school en veel kunst erin met vakleerkrachten, daar hebben we extra geld voor.

Voor Rabarber is het ook geld en een onbekende wereld. Het belang van heengaan en ook het belang van blijven gaan. Het zit niet in de leefwereld. Kinderen gaan pas de wijk uit als ze naar de middelbare school gaan. Het is een nieuwkomerswijk, dus veel arbeidsmigranten komen hier via familie. Ze werken dag en nacht en familie brengen de kinderen naar school. Soms gaan kinderen even terug, wat nu wat vaker voorkomt. Kinderen zijn bijvoorbeeld nog nooit naar het strand geweest in groep 8. Ouders pikken het wel meer op, vooral die meededen met de ouderengroep, modernere ouders en soms slepen ze andere mee. Niet door diversiteit in culturen, maar het is een cultuur- en taalarm milieu. Veel mensen komen denk ook niet verder dan keihard werkende mensen, je hoop dat kinderen het beter krijgen.

In de school komt veel, maar wat er thuis mee gebeurt? Tekenen en dansen doen kinderen wel veel. Clubs gebeurt denk ik ook weinig, maar de weg kennen ouders niet en het zit niet in hun leefwereld. Ze zijn nog aan het overleven. 80% is denk ik arme ouders, ze komen niet verder dan de ouders omdat ze niet die stap maken. Daarmee blijf je in die cirkel gevangen. Schilderswijk maakt daar al vooruitgang door generaties en toch een open blik. De nieuwkomersgroep komt meest uit Bulgarije en ze kennen elkaar allemaal. Uit groep 8 lopen ze heel erg achter met bijvoorbeeld tekenen. Je spreekt elkaar nauwelijks met boven en onderbouw omdat we pauzes ongelijk hebben en elkaar dus niet spreken. Kinderen kunnen hier NT2 volgen en vrouwen ook.

Toekomst

De maatschappij komt school in, door globalisering. Het komt je school binnen en je kan faciliteren maar verder kan je er niks aan doen. Het ondersteunen van ouders en mensen met problemen de weg kan wijzen. Maatschappelijk werker op school is standaard. Ouders wegwijs maken is nu lastig door tijd tekort. Als brede buurtschool hebben we een maatschappelijk werker een dag per week in huis om hun te dienen. We hadden therapeut, psycholoog enzo in school en het is bezuinigd of we konden geen nieuwe krijgen.

Via vonk boeken we uitjes en we hebben goed contact met het Korenhuis. Met musea enzo lukt het ook goed in gesprek, de communicatie gaat goed. Organisaties passen zich aan op wat je wilt. Ik krijg als ICC'er maar 30 uur per jaar. Het is weinig en je moet het leuk vinden. In het onderwijs zit ook heel veel eigen tijd, als je uren gaat tellen dan is het niet te doen. Als we vakleerkrachten in dienst zouden kunnen nemen en weten dat het LKP blijft bestaan zou dat echt geweldig zijn. Dan horen ze bij het team en kunnen we makkelijker samenwerken.

Als ze wow serieus nemen en het makkelijker maken gaat dat werken. Geen vakleerkrachten tijdelijk maar gewoon 1 of 2 dagen in de week een baan. Daar lopen we het meest tegenaan. Als scholencluster delen we de gymzaal met dat is een openbare school en wij zijn christelijk onderwijs. We doen nauwelijks iets met elkaar als vanouds. Alleen als ze ruzie met elkaar hadden of iemand kende dan hebben we contact. Het is jammer maar we hebben intern al weinig tijd dus dan werkt het ook niet. Altijd ruzie en nooit contact, het is raar eigenlijk. Je zou letterlijk de deuren open kunnen zetten, met klassenuitwisseling en samen oplossingen bieden voor problemen in de wijk. Zij zitten bij de 10 Haagse scholen, de besturen hebben geen contact met elkaar. Met directeurs is er wel contact op praktisch niveau.

We hebben een aparte manier van werken dus aansluiten is lastig met andere organisaties. Ik zou er niet aan willen denken om samenwerking opgelegd te krijgen. Ik wordt daar niet blij van en zie geen meerwaarde van samenwerking met scholen. Je bent een klein bolwerkje als school en daar doe je het mee. Het is moeizaam omdat je in je eigen huisje zit. Er moet echt iemand opzitten.

Continuïteit, ze moeten aangeven dat het LKP blijft. Tijd en scholen zelf laten bedenken hoe we het gaan aankleden. Het is heel complex en daar komen wij nu ook weer achter. De gemeente weet misschien ook niet wat er gebeurd in de school. Met ouders helpt het als kleine kindjes mee mogen komen dan heb je ouderbetrokkenheid omdat ze anders kinderopvang moeten regelen. Je moet oppassen met oudereducatie dat je geen oppascentrale wordt. Met kinderen mee werkt echt beter. Ze kunnen hun kind dan beter helpen, want er is schaamte voor het lezen van een boekje in de ochtend. Je hebt een status als ouders en als kinderen beter Nederlands spreken, kinderen moeten dan soms vertalen en dingen bespreken die het kind niks aangaan. De status wordt dan ook minder van de ouders. Ze blijven komen met het NT2 programma en hebben een beter idee wat hun kind doet en de Nederlandse cultuur te leren kennen. Zij is een sleutel tot de wereld met een NT2 klas.

11. Interview Valentina Cardona @ Yunus Emre school, 1 april 2019

Met museumnacht kids ben ik begonnen met alleen mijn eigen klas omdat 90% afvalt als je de hele school in een keer wilt betrekken. Als leerkracht heb je ook echt iemand voor je. Ik denk dat dat wel belangrijk is, dat elke leerkracht toezicht houdt op de kinderen van hun groep. Thuis hebben ze vertelt en de ouders kwamen naar school om het te bespreken. Er waren 16 ouders doordat kinderen zeiden dat ze moesten komen. We begonnen klein met museumbezoeken, omdat je alleen hoeft te kijken. Voor deze doelgroep is het ingewikkelder omdat ze vanwege hun achtergrond daar een beetje angst voor hebben. Ze hebben in verschillende etniciteit minder met cultuur of ze hebben hun twijfels. Er zijn voorwaarden aan verbonden binnen bijvoorbeeld de islamitische cultuur met muziek maken. Er zijn zoveel stromingen dus het is niet makkelijk, omdat iedereen anders is met hun geloof. We zijn constant met ouders in gesprek. We hebben een consensus op school gesloten voor wat wij hier op school bieden. Uiteindelijk zijn er vier kinderen bij de museumnacht geweest. Ik vond het weinig maar het is een begin. De kinderen vonden het jammer omdat ze bleven vragen bij de ouders of ze konden gaan.

Sommige hadden problemen met digitaal betalen. Dat is een knelpunt, als je een fysiek kaartje wilt kopen moet je naar een VVV kantoor en dat is weer een extra drempel. De cultuurschakel wilde een loket op zetten maar dat is dezelfde drempel als bij een VVV kantoor. Ik kan niet alles voorkauwen en ze moeten eigenaarschap op zich nemen. De verandering moet binnen de ouders komen, de kinderen kunnen ouders pushen maar dat moet wel gedaan worden. Ik kom erachter dat ik constant in gesprek moet met ouders, je laat zien hoe belangrijk het is en je reikt het aan maar ze doen er niks mee. Laatst hebben we gesproken over het belang van consideratie, niet goed en fout maar respect hebben voor de ander. Dat kan je uitbreiden naar een maatschappelijke context de ouders knikte en waren het daarmee eens. Ze kunnen een hoop leren maar het komt niet binnen.

Het is vooral veel werk omdat het extra is. Wij hebben geen financiële middelen voor cultuureducatie. We zetten COH in en dan kunnen leerkrachten daar les in geven. Ze zien er tegenop en dat is nog steeds een proces. Dat is omdat ze zelf hun twijfels hebben vanuit hun religie en veel ouders komen in opstand dus het is eng om te geven, tijdsgebrek want andere vakken zijn belangrijker. Ze kunnen het nog niet goed en het is makkelijk om via het internet gewoon makkelijk een kunstwerk op te zoeken en na te maken. Ik ben gevraagd om ICC'er te worden en ik ben daarin gegroeid en heb mij daar aan gehecht. Het is een strijd om iedereen mee te krijgen, je moet dat overbrengen zodat mensen meegaan.

Bij muziek geven ze aan dat het niet mag, maar we doen niet veel muziek. Ze weten niet altijd wat ze aan het doen zijn, ze zijn niet gewend om hun fantasie te gebruiken. Voor hun is het een start terwijl het kinderen zijn. Ze hebben het niet allemaal meegekregen, ze vinden het wel leuk om te doen. Het verschilt wel per les we zijn bezig met theater, literatuur en beeldende vorming. Ze hebben meer feeling voor beeldende vorming maar theater is nog een stap om zichzelf te laten zien. Ik ben constant met ze in gesprek maar ze lachen om iets wat vreemd voor ze is. Je hoort wel terug dat ze het meer accepteren, nu lachen kinderen veel sneller dan jaren daarvoor om iets wat voor hun vreemd is. Het komt door de beschermde wereld denk ik, ze zien niet veel om zich heen. Ze blijven heel erg binnen hun kring. Naar aanleiding van het jeugdjournaal kan je al over heel veel in gesprek gaan.

Bij de bibliotheek doen ze debatten elke week dat hoorde ik van een ouder om verder na te denken. Wij hadden Banksy en iemand zei dat hij in de gevangenis omdat het graffiti is en hij vond het heel fout. Daarna hoorde ik hem zeggen dat hij de waarde er wel van inzag. Het is echt veel voorkauwen. Mohammed en de activiteit in de bibliotheek zijn niet bekend bij Valentina, maar ze vindt dat er vanuit de ouders meer moet komen. Ze brengen hun kind ergens heen en ze zitten erbij en voeren weinig interactie uit met de kinderen. De ouders gaan met elkaar kletsen en ze kijken maar de interactie moet meer plaatsvinden. Er zijn ouders die het meer begrijpen, maar er zit wel een generatiegap of cultuurgap. Die dag na het gesprek met de ouders over de museumnacht kids hoorde ik een andere ouder op het schoolplein iemand informeren daarover. Ik vind dat erg mooi en dat kan elkaar aanwakkeren. Het innovatie model van Rodgers, een model met verschillende categorieën. Mensen die er gelijk mee aan de slag gaan, de groep ouders die met informatie en een nieuwsbrief al heen gaan. Ouders die het gaan uitproberen moeten de rest mee zien te krijgen want de rest is afwachtend. Ik denk dat we daar nu met het groepje zitten.

Wat we nu kunnen doen is weer samen gaan zitten met de ouders en de kinderen die het nu hebben bezocht laten vertellen over hun ervaring. Stapje bij stapje mensen meekrijgen. Met het school breed uitvoeren verlies je heel veel ouders, vooral die je zou willen bereiken. Bij bijvoorbeeld informatieavonden komen ouders die er eigenlijk al genoeg van weten, die het hebben uitgezocht. Dat zijn niet de belangrijkste groep ouders die ongeïnformeerd zijn. Wat ik nu heb bevonden is dat je in dialoog moet, informatie verschaffen en daarmee aan de slag. Ze moeten een interne verandering voelen zodat ze dat kunnen veranderen. We gaan het de gemeente museum bezoeken met deze ouders en kinderen om met een bus naar het museum te gaan. Geen geld betrekken, vervoer is geregeld en hopen dat het een beetje aansluit. Je maakt hier gebruik van groepsdruk en als leerkracht kijken ouders naar je op. Ik vraag wie er is geweest, wat ik wil gaan doen is vieren dat iemand ergens naartoe is geweest zodat ze het thuis gaan vertellen dat kinderen een beetje gaan dreinen en ook heen willen. Een kind was heel opstandig bij de introductie van de museumnacht en die wilde niet gaan, die jongen was de eerste die een kaartje had. Het kwam bij haar aan, uiteindelijk is hij niet heen geweest omdat er iets in de weg stond.

Binnen school en buitenschool denk je dat alles makkelijker werkt omdat het idee er is en je moet omgaan met veel weerstand. Taal barrière is ook aanwezig. In een museum weten ze niet wat ze te wachten staat, dus naaktheid ofzo daar staan ze niet helemaal achter. Dat maakt het wel lastiger om je kind mee te nemen naar een museum omdat je niet weet wat er te verwachten is. Kinderen schrikken snel op het strand of op het jeugdjournaal als een man in een short straat. Ze hebben sturing nodig, anders dachten ze volgend jaar hetzelfde of erger. We hebben ook echt een opvoedrol.

Voor vakdocenten denk ik dat we veel afkeuring zouden krijgen van ouders. We hebben een samenwerking met drie organisaties, Winston die doet bodypercussie, hij valt op en ze vragen zich meteen af wie het is. Voor de kinderen is het een eye-catcher. De ouders hebben daar niet altijd goed op gereageerd en zijn op de directie afgestapt. De kinderen vinden het geweldig en willen graag dat hij in iedere klas komt. De leerkrachten willen zo veel mogelijk uit handen geven, ze wilde allemaal dingen maar niet zelf uitvoeren met cultuureducatie. Allerlei bezwaren die van te voren niet werden benoemd. Het gekke is dat een externe ervoor zorgt dat ze eigenlijk niks meer zeggen over tekorten aan uren.

De consensus is bij muziek bepaalde instrumenten die we niet gebruiken. Bij beeldende vorming maken we geen 3D stukken van levende dingen, dat houdt veel in. Voor leerkrachten motiveert dat ook niet omdat ze niet weten wat wel of niet mag, het is een vermoeiend proces. Vanuit de directie zou er meer mogen komen naar de leerkrachten toe, de enige die niet islamitisch is, maar als de directeur het aangeeft en het belang verspreid wordt het eerder aangenomen. Het contact met Ingeborg helpt met een werkgroep om taken te verdelen. We gaan we naar musea en voorstellingen dus de ouders zijn daaraan gewend of moeten daar aan wennen. We geven het wel aan bij de ouders, maar je kunt niet alles vermijden en veranderen.

Bij de ouders wil ik als niet-islamitische op de voorgrond staan, dus dat speel ik via de directie. Het is mij wel eens gevraagd maar ik ga liever niet met de ouders in gesprek want de school moet achter de beslissing staan. Datzelfde zou moeten bij de leerkrachten dat de directie op de voorgrond staat.

Vaak denk ik dat ik klaar ben als ICC'er maar ik weet niet wie het kan overnemen, omdat leerkrachten het laten doorsudderend. Ik zou het willen overhandigen maar ik ben er gehecht aan geraakt omdat ik het zo belangrijk vind en anders loopt het misschien in de soep. Het moet ook niet van een persoon afhankelijk zijn. Andere mensen mogen ook iets op zich nemen of iets overnemen.

Toekomst

Ik zou willen dat het veel meer leeft en dat er enthousiasme voor is vanuit de ouders en de leerkrachten. Dat er dingen in het thuisfront worden gedaan en dat het plek krijgt in de school. Af en toe een tekenlesje, maar het leeft niet echt en dat is het probleem. Vakdocenten helpen wel om het te laten leven, maar het gaat om de persoon die het geeft. Met de technieklessen zijn ze bijvoorbeeld niet zo enthousiast, met Art-S-Cool hadden we ook een samenwerking maar daar kwamen kunstenaars in de klas en dat werkte niet altijd goed. Vorig jaar had ik muziekles en hij deed het heel leuk, de kinderen moesten meteen meedoen en gelijk in actie komen, dat is ook wat ze willen. Gelijk beginnen met bijvoorbeeld muziek, niet te langdradig en speels een les uitvoeren.

Vanuit de gemeente wordt er veel gedaan, we krijgen subsidies. Maar het verschil tussen de scholen is enorm zoals bij 't Palet. Ze werkte samen met het muziekorkest en kinderen hadden enorme instrumenten en het was verschil van dag en nacht terwijl het dezelfde doelgroep is. Omdat ze hebben gekozen voor deze school gaan ze ervanuit dat het andere regels zijn, daar heb je niet zo veel te zeggen. LKP maakt het vele makkelijker, we hebben het geprobeerd maar konden er geen aanspraak op doen. Ik heb gehoord dat kinderen van groep 8 te hoge citoscores hebben of dat ouders te hoog opgeleid zijn om LKP aan te bieden. We hebben toen veel gesproken over ouderbetrokkenheid en hun rol daarin, ik weet niet of de wethouder er uiteindelijk iets mee doet. Maar talentontwikkeling daar ben ik allergisch voor, maar het gaat om veel kleinere stapjes, het maatschappelijk besef en met consideratie met elkaar omgaan. Hoe je met elkaar omgaat op een normale manier.

12. Evaluatie en interviews @ eigen locatie, 3 april 2019

Vervolg van de geplande evaluatie van 27 maart 2019. Die week waren er maar 3 moeders aanwezig. Voor de evaluatie is het weinig, waardoor ik 3 april weer terug ben gekomen voor de evaluatie.

Interviews met ouders

Aygul heeft twee dochters van 4 en 5 jaar, beide gaan naar de Prinses Marijkeschool. Thuis knutselen en tekenen ze vaak maar Aygul geeft aan dat alleen maar thuis doen ook een beetje saai is. Bij Art-S-Cool doen ze namelijk andere dingen. Ze vind het leuk voor de kinderen om te knutselen en om dat met haar dochters te doen, voor haar is er niet meteen een belang hiervoor. Op school krijgen ze muziek, drama en knutselen ze wel vaak. Aygul vind een uur knutselen wel weinig omdat het snel voorbij gaat. Ook vindt ze het makkelijker om heen te gaan omdat het gratis is en omdat ze mensen kent. Zo is haar buurvrouw ook aanwezig en heeft zij Aygul uitgenodigd om ook te komen naar de activiteit.

Hafize is de buurvrouw van Aygul en heeft een Turkse achtergrond. Ze heeft twee zoons waarvan de een 3 jaar is en de ander 7. Beide komen iedere week. Hafize is onderwijsassistent geweest en ziet het belang van het gebruiken van de fantasie voor kinderen. Thuis verft, knutselt en bouwt zij met haar kinderen. Vroeger vond ze het fijn om een buurthuis te hebben maar door subsidies mist dat in de Schilderswijk, het club gevoel kan ze bij Art-S-Cool ook vinden. Ook zegt ze het club gevoel te missen omdat vroeger (toen zij jong was) hun deur gewoon openstond en mensen binnenkwamen, nu vind zij Den Haag onveilig en kan dat niet meer.

De drempels die zij erkent zijn financieel, afstand en tijd. Ze vind het fijn dat Art-S-Cool les geeft in een oud gezellig gebouw waarbij fantasie wordt gestimuleerd. De broers kunnen op deze manier ook met elkaar knutselen wat goed is voor het gezin. Zij vind 1 uur weinig voor het knutselen en het is fijn als het haalbaar is om een activiteit om te doen in een uur. Vogelhuisjes maken duurde 3 weken omdat er

maar een uurtje is en haar kinderen hebben daar het geduld niet voor. Ze merkt dat er steeds minder wordt geboden in de wijk en zou graag willen dat daar verandering in komt en er in vakanties ook aanbod is.

Elke week belt zij de moeders om de groep bij elkaar te houden. Ze is bang dat er te weinig mensen komen en dat deze lessen worden bezuinigd. Vandaag zijn er 12 kinderen aanwezig, 3 moeders hebben een pauze omdat ze zwanger zijn en 6 moeders zijn vandaag afwezig.

13. Evaluatie @ bibliotheek Schilderswijk, 4 april 2019

Ging niet door omdat er ook een andere activiteit plaatsvond in de bibliotheek. Deze activiteit trok meer aandacht omdat het mozaïeken was in plaats van tekenen. De kinderen die aanwezig waren (4 kinderen) namen Angelique niet serieus en daagde haar uit tijdens de activiteit. Daarnaast logen ze over hun naam en de school waar zij op zaten waardoor het moment niet geschikt was voor een evaluatie. Angelique moest streng optreden om de groep te begeleiden.

14. Evaluatie @ bibliotheek Transvaal, 5 april 2019

Deze evaluatie heeft plaatsgevonden op basis van het bevragen van de kinderen. Angelique was deze keer niet aanwezig dus was er een invaller die de les kwam geven in de bibliotheek. Zij gaf aan dat het fijn zou zijn als de kinderen na de activiteit een paar vragen van mij zouden beantwoorden. Zij vond ook dat het formulier van Art-S-Cool te lang was om door de kinderen zelf in te laten vullen.

De resultaten van de vragen zijn belangrijk voor Art-S-Cool maar geven geen inzicht in de vragen die van belang zijn in deze scriptie. Over het algemeen ervaren kinderen het als positief en hebben de meeste kinderen kleine verbeterpuntjes. Zoals het werken met lego of computers in plaats van tekenen. Dat ze meer materialen willen om mee te knutselen. De kinderen zijn trots op wat ze hebben gemaakt en laten dat graag aan iedereen zien. Ook wilden ze graag snel weg na de activiteit en was het lastig om de aandacht van de kinderen bij de vragen te houden.

E. Overige belangrijke ontmoetingen

1. Themagesprek Cultuureducatie @ Johan de Witt College, 19 november 2018

‘Mijn mond laten zwijgen en mijn handen laten spreken.’ – quote

- Het nieuwe stelsel Cultuureducatie is succesvol.
 - + bereik is groot en efficiënt, 98% van de scholen neemt activiteiten af.
 - Inhoud moet afgestemd worden. Het COH is dominant in het veld en er is veel te veel aanbod. Het moet makkelijker, simpeler en beter aangeboden worden.
 - Vaak receptief en te weinig actief.
 - Inhuren van professionals is beter voor de groep
 - Vaak is het vak vrijblijvend en oppervlakkig terwijl het verder moet gaan dan een kennismaking.
- Duidelijk dat het om kunst en erfgoed gaat bij cultuureducatie
 - exclusiviteit is geladen. Maar het is nodig om erover te praten om angst te laten verwateren voor het onderwerp.
 - cultuur is meer dan alleen deze twee punten
- Maatwerk cultuureducatie voor voortgezet onderwijs, niet kant & klaar aanbieden.
 - Interesses en skills die de leerlingen graag willen
 - voortgezet onderwijs moet ingericht worden zoals het primair onderwijs
 - + docenten en scholieren kunnen samenwerken
 - + Anders dan de thuissituatie waardoor het aanbod toevoegt.
- Er is weinig verbinding tussen binnenschoolse cultuureducatie en cultuurbeoefening in de vrije tijd. We hebben daar nog niks op gevonden.
 - Ooievaarspassen sluiten uit omdat de middelen kleiner zijn.
 - + er is een weg met maatwerk en oplettendheid van cultuurankers en scholen
 - vrije tijd wordt niet gesubsidieerd en is daardoor al snel duur

2. Gesprek Ellen van Beek, Ingeborg Dennesen, Nelleke Douw & Marjan van Gerwen @ CultuurSchakel, 7 februari 2019

Op de scholen in Den Haag zijn cultuurcoaches en ICC'ers bezig zijn gaan over de scholen den de cultuureducatie daarbinnen. Cultuuradviseurs doen de vrije tijd en cultuurankers ook met educatie programma's voor scholen.

Het LKCA merkt op dat scholen vs aanbieders nog niet goed loopt. Ook kinderen een rol in de uitvoering geven en culturele plekken in verbinding brengen gebeurd nog te weinig. Door het aanbod te vergroten kunnen ook meer kinderen meedoen. De cultuurschakel wil een toolbox ontwikkelen waarbij er vanuit het kind met de wijk als speelveld/podium wordt gerefereerd. Praktisch willen ze weten waar de kinderen in de wijk naartoe gaan en dat in kaart brengen. Het kapitaal wat aanwezig is wordt daarbij ook meegenomen. Kinderen worden daardoor medebepaler en krijgen eigenaarschap over de keuzes die zij maken met de ouders.

Het is belangrijk om na te denken waar willen kinderen naartoe? Dit kan gedaan worden door te brainstormen met aanbieders om hun idee boven water te krijgen. Het belang van cultuur moet door de ouders gezien worden. De talentontwikkeling kan dan samen met de aanbieders worden ontwikkeld. Concurrentie speelt nog wel een lastige rol in het vrije tijds veld. Bestaansrecht en aanbieders moeten zichzelf uitdrukken in cijfers.

Kunstenaars in de klas zijn handig om in te zetten als ze betrouwbare partners zijn. De toeleiders, verbindingen enzovoort zijn verantwoordelijk van de gemeente en de vrije tijd van de CultuurSchakel. Zij hebben een combinatiefunctie waarbij ze met een basissubsidie vrije tijd ondersteunen. In het netwerk hebben aanbieders al veel goodwill van ouders en wordt er geparticipeerd in de bibliotheek. De infrastructuur van sport als voorbeeld voor talentontwikkeling is een rapportage die daar ook verslag over doet. Om het veld simpeler te maken als kring om het veld heen.

3. Vervolggesprek Ellen van Beek, Ingeborg Dennesen & Marjan van Gerwen @ CultuurSchakel, 9 april 2019

Kleine resultaten zijn gepresenteerd bij de CultuurSchakel en er werd meegeschreven. Het is interessant om inzicht te krijgen in de participatiedrempels en vooruit te kunnen werken. Het plan van de CultuurSchakel is om een eigen onderzoek te doen en de interesses van de kinderen in beeld te brengen door het gebruik van een kaart.

4. Vervolggesprek Ellen van Beek, Ingeborg Dennesen & Marjan van Gerwen @ CultuurSchakel, 23 mei 2019

CultuurSchakel wil beginnen met mapping om de mogelijkheden die kinderen kennen in beeld te brengen. In mijn scriptie zijn er veel aanknopingspunten om mee verder te gaan. Het beginpunt is de Schilderswijk maar aan het eind van het jaar willen ze het liefst drie verschillende wijken in beeld hebben gebracht. Art-S-Cool wil graag een pilot draaien om de mapping vooruit te helpen. Mogelijk is dat Ellen en ik daarbij ook aanwezig kunnen zijn met de aanbieders om verder te praten over de participatiedrempels en volgende stappen in het veld.

